

Jornades Internacionals de Lectura Fàcil

Actes

Barcelona, 6-8 d'octubre de 2005

Jornades Internacionals de Lectura Fàcil
Barcelona, 6-8 d'octubre de 2005

Organitzades per:

Associació Lectura Fàcil

Centre for Easy-to-Read (Estocolm)

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya (COBDC)

Amb la col·laboració de:

Generalitat de Catalunya. Institució de les Lletres Catalanes

Diputació de Barcelona. Àrea de Cultura. Servei de Biblioteques

Consorci de Biblioteques de Barcelona

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura

Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona

Activitat realitzada en el marc de l'Any del Llibre i la Lectura 2005

Aquesta edició s'ha dut a terme amb el suport
de l'Àrea de Cultura de la Diputació de Barcelona

© de l'edició: ALF

© dels textos: els autors

Coordinació: Rosa Mercader

Disseny i producció: Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona

Impressió: Arts Gràfiques Bobalà, s.l.

ISBN: 84-9803-132-X

Dipòsit legal: L-625-2006

Índex

Introducció	7
<i>Carme Mayol</i>	
Sessió d'obertura	11
<i>Carme Mayol</i> , codirectora de l'Associació Lectura Fàcil	13
<i>Pepita Corominas</i> , subdirectora general d'Ordenació Curricular i Programes Educatius de la Generalitat de Catalunya	16
<i>Assumpta Bailac</i> , directora general de Cooperació Cultural de la Generalitat de Catalunya	18
<i>Anna Simó</i> , consellera de Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya	20
L'alfabetització: un repte en la societat de la informació	23
The International Easy-to-Read Network: Goals and Strategies, Ideas for Cooperation	25
<i>Brør Tronbacke</i>	
Literacy for Adult People: an International Overview	31
<i>Mats Myrberg</i>	
Experiència d'alfabetització de persones adultes en un medi multicultural. Per què hem de llegir?	45
<i>Miquel Casanovas Prat</i>	
L'alfabetització, eina d'integració social	55
<i>Arcadi Oliveres</i>	
Accés a la informació per a tothom: una prioritat de la UNESCO	63
<i>Agustí Colomines i Companys</i>	

Un camí per a la inclusió dels immigrants en un context bilingüe: la Lectura Fàcil <i>Jordi Porta</i>	67
L'elaboració de materials de Lectura Fàcil	71
Books for everyone <i>Anne Marit Godal i Cathrine Nysæther</i>	73
Observations and Experience from writing Easy-to-Read text <i>Johan Werkmäster</i>	77
<i>Dueparole. Mensile di facile lettura: an Italian Experience</i> <i>Maria Emanuela Piemontese</i>	91
The Finnish Plain Language Centre <i>Leealaura Leskelä</i>	101
Taules rodones: administracions i usuaris tenen la paraula	105
Polítiques de foment de la lectura	107
Perspectives i propostes de col·laboració	129
Cloenda i conclusions	147
Cloenda <i>Miquel Casanovas</i>	149
Conclusions finals	150
Conclusiones finales	152
Concluding remarks	154
Annexos	157
Participants a les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil	159
Entitats organitzadores	167
Entitats col·laboradores	169

Carme Mayol

*Directora de les Jornades
Internacionals de Lectura Fàcil*

Introducció

És una gran satisfacció presentar les actes de les primeres Jornades Internacionals de Lectura Fàcil, publicació que ha estat possible gràcies a la generositat de la Diputació de Barcelona.

Les Jornades es van celebrar motivades per un fet significatiu en l'entorn de la Lectura Fàcil: la constitució formal de la International Easy-to-Read Network, una xarxa que a mitjan 2006 agrupa persones de divuit països que treballen amb diferents mitjans per posar la lectura a l'abast de les persones amb dificultats lectores i de comprensió. Les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil s'adreçaven als professionals compromesos a promoure la lectura en tots els àmbits, però en especial entre aquells que no hi accedeixen fàcilment. Aquest llibre recull, seguint el programa de les Jornades, les intervencions que ompliren de contingut dos dies d'intens i il·lusinat treball.

Les paraules de les representants dels departaments d'Educació, Cultura, i Benestar i Família de la Generalitat de Catalunya posen en evidència l'interès de l'Administració pública catalana per aquest tema. Seguidament, es presenten els objectius de la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil, recentment constituïda, i les intervencions que tracten sobre l'alfabetització. Especialistes suecs i del país plantegen el tema des de diverses perspectives: diferent abast geogràfic, exposicions teòriques i experiències pràctiques, polítiques d'organismes internacionals, la pobresa i la marginació com a causes bàsiques d'aquesta xacra social i la complexa integració de les persones immigrades. Les ponències en conjunt ofereixen una visió calidoscòpica a partir de la qual hauríem de plantejar-nos l'important repte que cal assumir si de debò volem que tothom pugui viure amb dignitat en una societat que s'autodefineix com la societat de la informació i del coneixement.

El segon capítol centra l'atenció en el nucli clau de les Jornades: l'elaboració de materials de Lectura Fàcil. Les experiències dels companys de Suècia, Noruega, Finlàndia i Itàlia demostren el treball que es pot fer partint de realitats, i també de possibilitats, ben diverses. A més dels diferents camins que segueixen aquests països per publicar o impulsar la publicació de llibres de Lectura Fàcil, voldríem destacar la ponència d'un escriptor suec que analitza, amb cura i sensibilitat, la difícil tasca d'adaptar i d'escriure d'acord amb els criteris de Lectura Fàcil. És la pri-

mera vegada que es publica al nostre país un recull d'experiències tan diverses i tan estimuladores sobre aquest tema.

Les aportacions de dues taules rodones, ben diferents en la seva composició i objectius, configuren el tercer gran capítol d'aquestes actes. En la primera es tracta de conèixer l'opinió, i sobretot les polítiques previstes, de les administracions públiques –és a dir, de l'Estat, la Generalitat de Catalunya i l'Ajuntament de Barcelona– i també d'escoltar la veu de dues fundacions privades que es defineixen pel seu compromís en la promoció de la lectura. La taula té la finalitat d'aportar elements per saber de quina manera aquestes institucions i entitats afronten el problema d'impulsar la lectura entre els que no poden, o no saben, llegir i entendre. El recull de les seves exposicions, així com les intervencions del públic, són força il·lustradores.

En la segona taula rodona prenen la paraula els representants de diferents segments socials que no han entrat en la tan anomenada societat de la informació, persones que, per diferents motius, tenen dificultats de llegir o de comprendre el que llegeixen. A ells s'adrecen els llibres de Lectura Fàcil. Són els destinataris de les actuacions de l'àmplia cadena de persones que treballen per elaborar, adaptar, editar i difondre aquests materials. L'experiència dels professionals dels diversos àmbits i les intervencions del públic posen de manifest la conveniència de disposar de materials diversos tant pel que fa a la temàtica com als nivells de comprensió lectora.

Els textos finals recullen la sessió de cloenda on es van formular les conclusions generals: la necessitat de disposar de materials de Lectura Fàcil i la demanda de la implicació i la col·laboració de l'Administració pública i dels professionals que treballen en els sectors de l'educació, de la cultura i de l'edició per fer possible que la lectura estigui de debò a l'abast de tots els ciutadans.

L'annex recull informació sobre els participants i les entitats organitzadores i col·laboradores. Per la procedència dels participants, les llengües de les Jornades van ser el català, el castellà i l'anglès, i en aquesta publicació hem volgut mantenir l'idioma en què es van fer les ponències i les taules rodones. Cada una va precedida d'un resum del contingut en les tres llengües esmentades.

Voldríem que aquesta publicació fos una eina útil per a les persones que treballen en la socialització de la lectura. En el nostre país tot just comencem a donar resposta a una demanda social que existeix però que malauradament té poca visibilitat. En canvi, els països nòrdics treballen des de fa més de trenta anys en la difusió de la Lectura Fàcil, en una aposta per democratitzar la lectura en què participen també les institucions governamentals. Les seves experiències, com les d'Itàlia amb la revista electrònica *Dueparole*, són font d'inspiració per a la tasca que ens hem proposat. Si les Jornades van permetre l'intercanvi personal d'inquietuds i l'inici de noves col·laboracions, ens agradaria que la publicació de les actes ajudés a impulsar les activitats de Lectura Fàcil que es duen a terme a casa nostra.

Recollir amb rigor les intervencions dels participants ha estat una tasca laboriosa duta a terme per uns excel·lents professionals i per l'Institut d'Edicions de la Diputació de Barcelona. A tots ells els felicitem per la feina ben feta.

Volem fer arribar el nostre més sincer agraïment al Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona que, fidel a la tradició bibliotecària del país, ha volgut involucrar-se en la publicació d'aquestes actes. Una vegada més ha demostrat el seu interès i sensibilitat envers la cultura en sentit ampli i, de manera especial, envers la lectura. De la seva mà les oferim a tots els que treballen perquè la lectura, i amb ella la cultura, la informació i la formació, estiguin a l'abast de tots els ciutadans.

Sessió d'obertura

Carme Mayol

*Codirectora de l'Associació
Lectura Fàcil*

Intervenció

Consellera de Benestar i Família, Honorable Senyora Anna Simó; directora general de Cooperació Cultural, senyora Assumpta Bailac; subdirectora general d'Ordenació Curricular i Programes Educatius, senyora Pepita Corominas, presidents de les entitats organitzadores, senyores i senyors, amics tots, benvinguts a les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil.

L'Associació Lectura Fàcil, juntament amb el Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya i el Centre Easy-to-Read d'Estocolm, tenim la gran satisfacció d'iniciar avui les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil. Aquestes Jornades, que s'inscriuen en l'Any del Llibre i la Lectura, van tenir el seu origen en la decisió de celebrar a Barcelona, a proposta de la nostra Associació, la reunió fundacional de la International Easy-to-Read Network, la xarxa electrònica que ahir inauguràvem a la Biblioteca Francesca Bonnemaison.

Aquesta trobada ha posat les bases per dur a terme un treball internacional i coordinat amb l'objectiu d'impulsar la lectura entre aquells segments de població que necessiten materials especials per poder llegir. Podem considerar un honor que la nostra ciutat hagi acollit el naixement formal de la xarxa.

Avui inaugurem les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil amb l'orgull de saber que són les primeres que, sobre aquest tema, es fan a l'Estat espanyol, i amb la satisfacció d'estar acompanyats de polítics rellevants que amb la seva presència avalen el nostre projecte.

El programa de treball d'aquests dos dies és dens. Les conferències previstes per al dia d'avui es presenten sota el títol «Alfabetització: un repte en la societat de la informació». Una societat que fonamenta el seu desenvolupament en la informació i el coneixement no pot contemplar amb indiferència com creixen els segments de ciutadans i ciutadanes que no poden utilitzar la lectura com a eina d'informació, de formació i de lleure. D'altra banda, en un context bilingüe, no es pot acceptar la marginació social d'una part significativa de la ciutadania que té dificultats lectores a causa de l'encara pobre coneixement de les llengües del país d'acollida. Totes les intervencions d'avui tractaran aquests temes.

Demà, durant el matí, professionals de Noruega i Finlàndia i una professora italiana de la Universitat de La Sapienza de Roma ens exposaran les seves experiències en l'elaboració de materials de Lectura Fàcil: com redactar un text, la importància de les il·lustracions per fer l'escrit més entenedor, el paper de les publicacions periòdiques en format Lectura Fàcil. Per a nosaltres, que estem iniciant el difícil camí d'incorporar materials d'aquest format a la nostra societat, serà sens dubte molt valuós conèixer experiències alienes reeixides.

A la tarda hem previst dues taules rodones que volem ben vives. La primera tractarà sobre polítiques de promoció lectora. Representants significats del Ministerio de Cultura espanyol, de la Generalitat de Catalunya, del Consorci de Biblioteques de Barcelona i de fundacions privades tan reconegudes com la Fundación Germán Sánchez Ruipérez i la Fundación Bertelsmann, debatran sobre com es pot fomentar la lectura entre tota la població sense excepcions.

En l'altra taula rodona donem la paraula a persones que representen els col·lectius d'usuaris i usuàries potencials de Lectura Fàcil. Les escoltarem amb atenció i els demanarem que ens indiquin possibles línies de col·laboració, per poder facilitar-los els materials més idonis per incentivar la lectura als grups que representen.

Les conclusions tancaran unes Jornades que pretenen propiciar un fòrum obert on professionals de diferents àmbits exposin i debatin sobre el greu problema de l'alfabetització de joves i adults amb dificultats lectores, unes Jornades que incentivin col·laboracions que ajudin a crear sinèrgies en l'elaboració de materials de Lectura Fàcil; en definitiva, que potencïin el treball que realitzen institucions i persones que s'han proposat aconseguir que el dret a la cultura i a la informació esdevingui una realitat per a tots els ciutadans i ciutadanes.

Acompanya les Jornades una exposició de llibres de Lectura Fàcil i de pòsters explicatius d'algunes de les institucions i entitats que col·laboren amb nosaltres. Tenim el plaer d'exhibir llibres adaptats per personal de l'Associació. Tots ells s'identifiquen amb el nostre logotip i han estat publicats per editorials i entitats del país que han volgut assumir el repte de publicar per als que no llegeixen. El conjunt de materials d'aquesta exposició mostra bona part de la feina feta, però, al mateix temps, evidencia que queda molt per fer. Es pot visitar en la sala annexa.

Organitzar unes Jornades ambiciosos d'un tema poc arrelat en el nostre país suposa un gran esforç, però sobretot exigeix un important nivell de cooperació. Hem tingut la sort de poder-hi comptar. En nom de les entitats organitzadores volem agrair la generosa participació de personalitats estrangeres i del país que han acceptat participar com a ponents en les Jornades; els seus coneixements, les seves experiències són la millor garantia de la qualitat del programa que avui presentem. A tots, moltes gràcies.

Hem trobat també una bona acollida de les administracions públiques a les que hem sol·licitat ajut econòmic. El nostre agraïment a la Institució de les Lletres Catalanes de la Generalitat de Catalunya, que molt aviat va donar el primer impuls a la nostra tasca; a la Diputació de Barcelona, que des de l'Àrea de Cultura ha posat a la nostra disposició el treball i la professionalitat del seu

Institut d'Edicions són ells els responsables de les publicacions que han originat i originaran aquestes Jornades (ens estem referint ja a la publicació de les actes); al Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya que ha fet possible la traducció simultània, l'enregistrament de totes les comunicacions i part de la gestió organitzativa. Agraïm també a l'Ajuntament de Barcelona la seva col·laboració des de la Regidoria Dona i Drets Civils i des de l'Institut de Cultura. Entre tots han fet possible l'organització d'aquestes Jornades Internacionals de Lectura Fàcil.

D'altra banda, les àrees d'Educació i de Benestar Social de la Diputació de Barcelona han col·laborat facilitant la inscripció a les Jornades als professionals vinculats a les seves activitats que s'han interessat a assistir-hi.

Que les administracions públiques del país i de la ciutat s'hagin mostrat sensibles a les nostres demandes econòmiques és per a nosaltres, a més d'un ajut indispensable, un inestimable suport moral. Sense aquesta complicitat no podríem engegar un projecte tan complex, difícil i costós com és la Lectura Fàcil. Són prou reveladores les paraules del britànic Mr. Lind quan s'adreçava als polítics dient-los: «si creieu que promocionar el coneixement és car, proveu quant val la ignorància». Els polítics que avui ens acompanyen i tots els que han donat i donen el seu suport a la Lectura Fàcil han optat per promoure el coneixement i nosaltres els donem les gràcies.

Per acabar un darrer, però com és habitual no menys important, capítol d'agraïments. Volem agrair la feina feta per l'eficaç grup de treball de Lectura Fàcil del COBDC, la dedicació dels voluntaris i voluntàries que estaran aquests dies ajudant-nos i la de tanta gent, tant voluntaris com professionals, que amb la seva dedicació i entusiasme han fet possibles les Jornades que avui inaugurem.

A tots els assistents, us desitgem unes Jornades profitoses i agradables. Procurarem que Barcelona sigui per a tots, especialment per als que vénen de lluny, una ciutat acollidora i fàcil. Moltes gràcies.

Pepita Corominas

*Subdirectora general
d'Ordenació Curricular
i Programes Educatius
de la Generalitat de Catalunya*

Intervenció

Bon dia a tothom. En primer lloc, en nom de la consellera d'Educació, voldria felicitar l'Associació Lectura Fàcil perquè ha fet molta feina per promoure la lectura i voldria també agrair que ens hagi convidat a participar en aquestes sessions.

En el marc de la societat del coneixement i de la informació on tots ens trobem, és evident que potenciar que l'alumnat s'acostumi a llegir i agafi el gust per la lectura és un tema cabdal que s'ha de fomentar entre tots. S'han de posar a l'abast eines que facin que aquesta activitat resulti fàcil i engrescadora. En aquest sentit, la tasca feta per l'Associació és de gran utilitat per a nosaltres.

Com a Departament d'Educació i en el marc de l'Any del Llibre i la Lectura, hem fet un pas important en posar en funcionament un dels temes que potser en el món educatiu fins aquest moment no tenia l'impuls institucional que havia de tenir. Aquest any hem començat el Programa de Biblioteques Escolars, anomenat «.edu», perquè volem que aquest espai es consolidi a tots els centres i que sigui de coneixement i aprenentatge. Volem que els alumnes tinguin un lloc al centre on puguin anar en qualsevol moment a buscar informació i llibres per llegir i trobar el que progressivament els donarà sentit a les coses que fan i possibilitats i formació, perquè l'educació i la formació siguin permanents per a tota la vida. Això vol dir que tenim molta feina a fer i volem facilitar als centres tots els recursos que els ajudin a fer aquesta tasca fàcil i engrescadora per als alumnes.

Nosaltres som la primera anella de la cadena i en aquest sentit tenim els primers problemes i dificultats amb els alumnes que tenen necessitats educatives especials i que de vegades els costa llegir, o que arriben de diferents països i desconeixen la nostra llengua i per tant necessiten eines fàcils per aprendre-la. A més, un altre capítol important és la formació de les persones adultes, i tampoc podem defugir el fet que la lectura és una eina per a la integració social i l'accés a la formació per a tothom. En aquest sentit, ens sentim especialment responsables. No només es tracta de facilitar la lectura als alumnes que tenen més dificultats, sinó que aquests materials també poden ser útils perquè els alumnes comencin a llegir llibres de referent important. Si els

facilitem una primera lectura, els alumnes potser voldran llegir llibres més profunds en un futur. En aquest sentit, la nostra tasca és especialment important. En tot aquest procés serem un dels principals col·laboradors, interessats i usuaris d'aquests productes. Hem començat a treballar amb l'Associació perquè això sigui possible.

Voldria tornar a donar les gràcies a l'Associació per la feina que fa i per deixar-nos utilitzar aquests materials, perquè per als nostres alumnes seran una bona eina i un bon servei. Compteu doncs amb el nostre suport, la nostra col·laboració i també, si em permeteu, amb el nostre egoisme de poder utilitzar al màxim el que produïu. Gràcies per la feina feta i felicitats per les jornades.

Assumpta Bailac

*Directora general
de Cooperació Cultural
de la Generalitat de Catalunya*

Intervenció

Bon dia, Honorable Consellera, president de l'Associació i amic, Arcadi, directora de l'Associació, Carme, representant del Departament d'Educació, la subdirectora Pepita Corominas, amics i amigues.

M'agradaria compartir amb vosaltres algunes de les idees que la Carme Mayol, directora de l'Associació, ha exposat en la seva intervenció. Crec que en una societat de la imatge com la nostra hem d'insistir en el fet que la lectura és un dels canals de transmissió de la cultura més complets. Els orígens de la humanitat estan íntimament relacionats amb la paraula, i l'escriptura, que transcendeix l'oralitat, és l'element que la fixa i la fa evolucionar. La lectura és l'autopista per on transcorre l'escriptura, és el que la fa viva i la converteix en un bé comú. La lectura és, per tant, un vehicle que ens permet accedir a la informació i al coneixement, i el canal bàsic que ens fa avançar cap a una societat més culta i democràtica.

George Steiner fa algunes reflexions sobre la lectura que són molt interessants. Fa temps llegia en un dels seus llibres la següent reflexió: «Convé que, en el context de culte a la imatge, la lectura continuï essent una passió intacta. La salut i la dignitat de qualsevol societat democràtica s'han de basar en la lectura». Tot i així, en termes d'habilitat lectora no tothom disposa de les mateixes capacitats per motius diversos: els coneixements limitats d'una llengua, la quantitat cada vegada més gran de persones desplaçades, per motius de supervivència en molts casos, etc., persones amb trastorns o discapacitats o simplement gent gran, ciutadans que es troben a l'últim tram de la seva existència i veuen limitades les seves facultats. Tots aquests col·lectius exigeixen que es prevegin instruments per assegurar el seu accés a la lectura, la informació, la cultura i l'oci.

En aquest sentit, el moviment de la Lectura Fàcil és un element facilitador de primer ordre per ajudar a resoldre aquesta situació de desavantatge. Aquest fet s'avalua per Nacions Unides, la UNESCO, les associacions d'editors i la mateixa llei del sistema bibliotecari del nostre país, que és explícita respecte a la necessitat de resoldre aquesta situació. La iniciativa de Lectura Fàcil és molt jove a la nostra cultura, tot i que no a altres països del nord d'Europa, i té molta vida

per endavant. Per aquesta raó, un fòrum com el que inaugurem avui més formalment, tot i que ahir ja va iniciar la seva trajectòria, el primer a Catalunya i Espanya, té un valor considerable. També té el valor afegit que és el marc de l'acte fundacional d'una xarxa electrònica de Lectura Fàcil amb caràcter internacional, la International Easy-to-Read Network.

El Departament de Cultura és conscient de la importància de la Lectura Fàcil. En aquests dos anys de nou govern de la Generalitat s'ha donat suport a l'Associació per estendre l'oferta d'aquest tipus de lectura. S'han mantingut contactes amb editors perquè posin al mercat col·leccions, tot i que encara escasses, d'aquest tipus de materials. També hem posat èmfasi en diferents programes de suport a la indústria editorial i de promoció lectora, i difonem sempre que podem la importància d'aquests materials entre les biblioteques públiques. En aquestes jornades, a més d'editors, llibreters i gestors culturals, hi ha molts bibliotecaris i educadors responsables d'aquesta política de serveis.

L'altre dia llegia un article d'un arquitecte nord-americà que feia referència a les biblioteques públiques pel que fa a l'espai i deia: «La biblioteca representa l'últim univers de moral incontestada; és a dir, aquell equipament comunitari per a activitats necessàries, bones i necessàries. Aquesta bondat moral de la biblioteca està íntimament lligada al valor del llibre». Les biblioteques continuen essent fidels al llibre i s'han obert a altres fonts d'informació, però perquè cap d'aquests potencials usuaris es quedi fora, aquesta iniciativa de Lectura Fàcil és un punt clau. Els responsables de la política de biblioteques públiques tenim molt clar el valor d'aquest moviment. Per aquest motiu, ens alegra ser presents en aquest acte d'inauguració.

Deixeu-me felicitar els organitzadors, l'Associació Lectura Fàcil, l'ànima d'aquest moviment, el Centre Easy-to-Read d'Estocolm, que d'alguna manera va ser el mirall de l'associació catalana, i el Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. M'agradaria donar la benvinguda a tots els assistents i ponents d'aquestes jornades. Estic segura que seran profitoses i al final podrem conèixer l'anàlisi dels continguts de les jornades. Esperem les vostres conclusions perquè ens ajudin a dissenyar aquestes polítiques bibliotecàries, del món del llibre i de promoció de la lectura en l'àmbit del Departament de Cultura amb més energia, per fer el camí més fàcil d'aquesta línia de treball tan interessant. Moltes gràcies.

Anna Simó

Intervenció

*Consellera de Benestar
i Família de la Generalitat
de Catalunya*

M'agradaria donar les gràcies a l'Associació per convidar-me a ser aquí avui amb tots vosaltres. Seré la tercera representant de l'Administració que parlarà, perquè el Departament de Cultura i d'Educació també hi són presents. Voldria donar les gràcies a aquests dos departaments pel suport que han donat a l'Associació i per fer que haguem pogut arribar a aquest nou inici d'una nova etapa, marcada per aquestes jornades internacionals. Gràcies també a tots els organitzadors de les jornades.

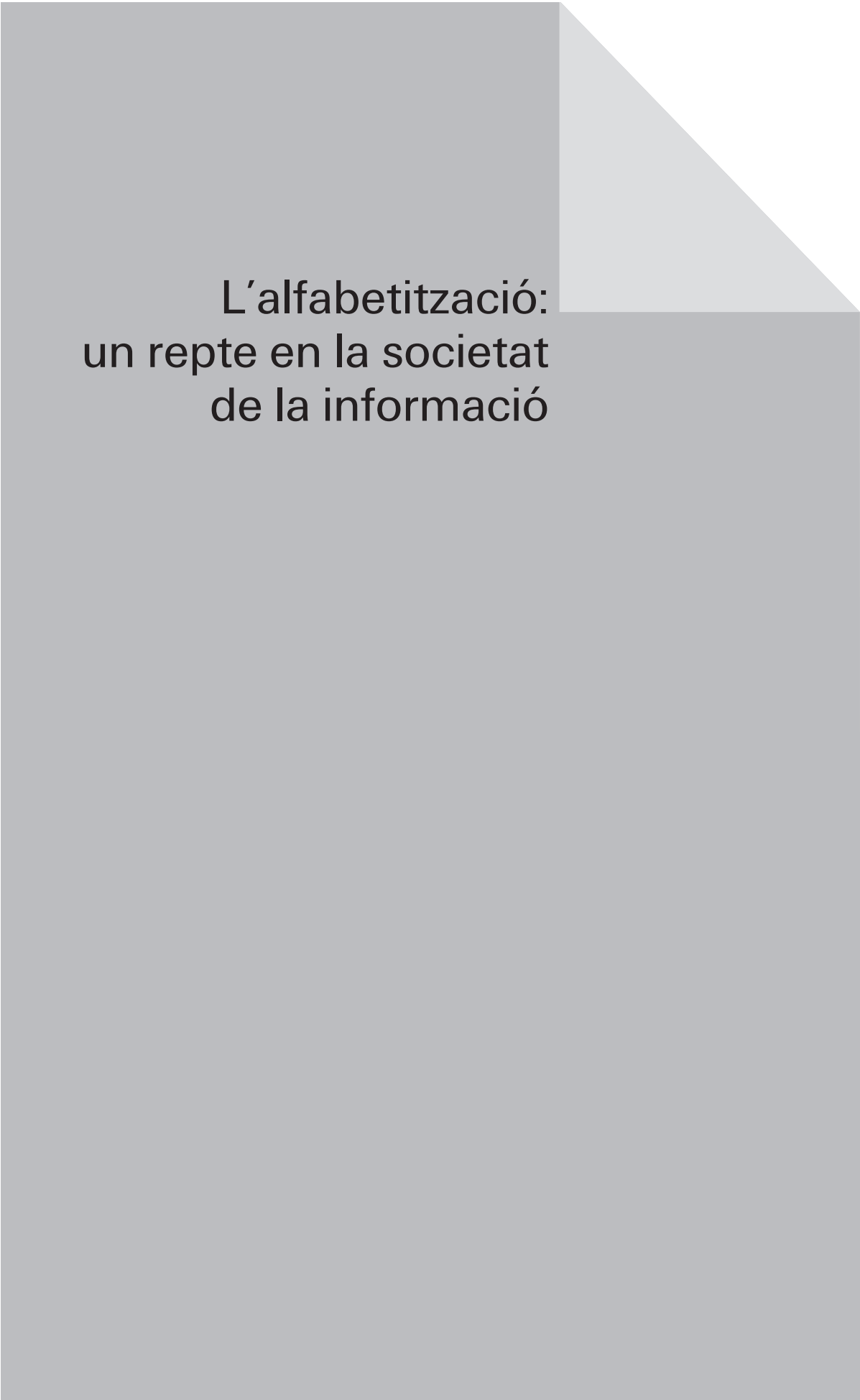
No entraré en els continguts de la Lectura Fàcil perquè en sabeu molt més que jo, però voldria parlar-vos d'uns conceptes clau. Vaig conèixer la Lectura Fàcil i la Carme i l'Eugènia fa uns quants anys. No era consellera i treballava en l'ensenyament de persones adultes; la Carme i l'Eugènia em van obrir un món que desconeixia i que em va atraure perquè era democràtic. El primer concepte, doncs, és democràcia. Una societat no és fonamentalment democràtica ni es reconeix com a diversa si no és capaç entre tots (societat civil, administracions i societat en general) de combatre desigualtats. Per tant, el que em va semblar especialment revolucionari de la Lectura Fàcil és aquesta focalització en la democràcia de l'extensió de la lectura, la cultura i la informació.

Curiosament, també qui ara és conseller primer del Govern de la Generalitat va tenir accés, quan era diputat al parlament de Catalunya, a la Lectura Fàcil i per tant és sensible a aquest tema. Un dels primers llibres de Lectura Fàcil que es van fer a Catalunya va ser el que l'escriptor català Ignasi Riera va escriure sobre el Parlament de Catalunya i el que representa com a institució per als ciutadans i ciutadanes d'aquest país. Així doncs, vull remetre'm al concepte de democràcia, de dret de les persones i d'inclusió a tots nivells. La inclusió no és només econòmica. Ara treballem en un pla d'inclusió que té nou línies, una és la inclusió econòmica, però hi ha també la inclusió formativa, la política i la territorial. La inclusió a la formació i a la cultura és tant o més important que les altres, si es té en compte que totes les necessitats de les persones han d'estar cobertes i aquesta n'és una.

No m'allargaré més, perquè hem començat tard i jo en tinc part de culpa. Us vull desitjar molt d'èxit en aquestes jornades, perquè hi ha molt per aprendre, escoltar, sentir i compartir. Els agraï-

ments finals són per a la Institució de les Lletres Catalanes, la Diputació de Barcelona, l'Ajuntament de Barcelona i els Departaments de Cultura i d'Educació, el Col·legi de Bibliotecaris per apostar per la Lectura Fàcil i per a l'Associació, especialment per a la Carme i l'Eugènia per la seva passió i perseverança en impulsar durant tants anys un moviment pioner aquí, a Catalunya i a l'Estat. La Carme i l'Eugènia representen aquells professionals amb inquietuds per millorar i canviar el que existeix, que no es conformen en acceptar les coses i que volen remoure barres i transformar la societat. El meu agraïment més sentit per aquesta voluntat transformadora que tots vosaltres compartiu. Gràcies a tots i totes també pel futur que ens esteu ajudant a preparar. Molt bones jornades.

**L'alfabetització:
un repte en la societat
de la informació**

Brør Tronbacke
*Director of the Centre
Easy-to-Read
in Stockholm (Sweden)*

The International Easy-to-Read Network: Goals and Strategies, Ideas for Cooperation

RESUM. Els materials de Lectura Fàcil permeten l'accés a la informació i la literatura a aquelles persones amb dificultats lectores. Per tant, és una qüestió de democràcia i accessibilitat. I també d'una millor qualitat de vida. El Centre for Easy-to-Read a Estocolm s'hi dedica des de 1968, i avui són força nombrosos els països on trobem activitats relacionades amb la Lectura Fàcil. Això fa necessària la col·laboració. Durant molts anys, l'IFLA (Federació Internacional d'Associacions Bibliotecàries i Institucions) ha donat suport al treball internacional al voltant d'aquest tema. Ara la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil entra en escena per ampliar la cooperació internacional a altres sectors professionals. L'objectiu principal és el de convertir-se en un punt de trobada per a totes les persones interessades en la Lectura Fàcil, en una plataforma que impulsi l'intercanvi d'informació, les iniciatives compartides, la investigació, les traduccions, etc. Té un espai web: www.easytoreadnetwork.org.

RESUMEN. Los materiales de Lectura Fácil permiten el acceso a la información y la literatura a aquellas personas con dificultades lectoras. Por lo tanto, estamos hablando de democracia y accesibilidad. Y también de una mejor calidad de vida. El Centre for Easy-to-Read de Estocolmo trabaja en ello desde 1968, y hoy encontramos actividades relacionadas con la Lectura Fácil en unos cuantos países, lo que conlleva la necesidad de colaborar. Durante años, la IFLA (Federación Internacional de Asociaciones Bibliotecarias e Instituciones) ha apoyado el trabajo internacional en este tema. Ahora, la Red Internacional de Lectura Fácil entra en escena para ampliar la cooperación internacional a otros sectores profesionales. Su objetivo principal es convertirse en punto de encuentro para todas las personas interesadas en la Lectura Fácil, en una plataforma que impulse el intercambio de información, las iniciativas compartidas, la investigación, las traducciones, etc. Tiene un sitio web: www.easytoreadnetwork.org.

ABSTRACT. Easy-to-Read materials allow easy access to information and literature for people with special reading difficulties. Easy-to-Read is thus about democracy and accessibility. It is also about better quality of life. The Centre for Easy-to-Read in Stockholm has been working on the subject since 1968. Today there are Easy-to-Read activities in quite a few countries and a need for cooperation. The International Federation for Library Associations and Institutions (IFLA) has been supporting Easy-to-Read work at an international level for many years. Now the International Easy-to-Read Network is stepping in to extend international cooperation to other professional sectors. Its main goal is to become a meeting place for all people interested in matters related to Easy-to-Read, as well as a platform to promote exchange of information, common initiatives, research, translations, etc. The network has a website: www.easytoreadnetwork.org.

On behalf of the International Easy-to-Read Network, I would like to thank our hosts and organisers in Barcelona, the Lectura Fàcil association, and also the city of Barcelona, now celebrating the Year of Books and Reading. It is a real pleasure to be in the lovely city of Barcelona.

I will talk about the Easy-to-Read Network, a network for people and organisations interested in Easy-to-Read matters. Some years ago, we made some efforts to get funding from the European Union to start a network, unfortunately without success. This is why a year ago we decided to try the idea to start it without special funding from wealthy institutions. Today, we are lucky to be here and to have discussed the Easy-to-Read Network for a few hours, as we did yesterday.

I will talk about the idea behind the network. Many of you know a great deal about Easy-to-Read publishing. Today or tomorrow, we will get to learn more about how to write Easy-to-Read texts and also more about research findings connected to Easy-to-Read matters. I will give a short introduction before talking about the network for those of you who are not so familiar with the subject.

About Easy-to Read materials

We have already heard why we need Easy-to-Read materials. It is about democracy and accessibility, because all access to information and literature is essential to being part of society and exercising democratic rights. It is also a matter of quality of life, because if you can read well you can achieve a greater deal of self-confidence. Thus, the mission of Easy-to-Read materials is to make information and literature available to people with reading difficulties, such as untrained readers and poor readers.

I will not say much about the research findings regarding literacy and people with limited skills because professor Mats Myrberg will tell us more about that later. But I want to point out that international literacy surveys reveal that a substantial proportion of the adult population has problems meeting even modest literacy demands. In most countries, this represents 20-25% of the population and in some countries even more. Many of these people need Easy-to-Read materials. Different groups of people could benefit from Easy-to-Read materials: people with disabilities or with limited reading or language skills (for instance, people with intellectual disabilities such as dyslexia, autism, people with hearing or speech impediments and also adults with dementia). And people with limited language and reading skills, such as immigrants, educationally disadvantaged people and to some extent also school children. Altogether we could say that 15% of the population could benefit from Easy-to-Read materials, probably even more. In spite of the differences between the groups, they share other aspects that allow for several groups to benefit from various types of Easy-to-Read materials.

I would like to give some specific criteria for Easy-to-Read materials and the way to write Easy-to-Read texts. There are a few ideas that are important to consider. You have to think about the reader whom you are writing for, the content, the story you would like to tell, the language, the

pictures and the layout of the texts. It is also a good idea to write concretely, to be logical and to have a story that follows a common thread with logical continuity; we have to think about the cause and effect and try to be concise.

The aim with Easy-to-Read materials is to write in a simple and understandable manner, but at the same time in an adult manner. With Easy-to-Read materials there is not just one level of difficulty, because there are different reading abilities even within groups and people with the same reading problems, so there is a need for Easy-to-Read materials with various levels of difficulty, from very easy picture-based books up to stories that require some reading skills.

I believe that there is a need for Easy-to-Read materials in all kinds of media: literature, newspapers and magazines, etc. There is also a great need for information about society and there should be easy-to-understand programmes on TV, radio, etc. and media like talking books and web sites, which are becoming an increasingly important channel for information.

The Easy-to-Read materials are supported by some rules and guidelines. In fact, the Human Rights Committee of the United Nations supports Easy-to-Read publishing, since we are talking about participation in society and cultural life and being part of the community. Easy-to-Read materials are supported by the standard rules of the United Nations that state that governments and states should develop strategies to make information services accessible to groups of people with disabilities. Governments should also encourage the media (TV, radio, newspapers, etc.) to make their services accessible to people with some kind of disability. The UNESCO Public Library Manifesto also states that materials must be provided for people who cannot use the regular services. The International Library Association (IFLA) has published guidelines for Easy-to-Read materials.

Easy-to-Read work in Sweden and abroad

I would like to say a few words about the work at the Swedish Easy-to-Read Centre, which I represent. Swedish Easy-to-Read activities began quite a few years ago, in 1968, as experimental work. At that time, it was part of the National Board of Education and after some years the government decided to put together a special agency for Easy-to-Read matters. Thus, in 1987, an Easy-to-Read Foundation was established by parliamentary decision. Today we publish Easy-to-Read books and Easy-to-Read newspapers, we organise commissions and courses on Easy-to-Read materials and we offer reading representatives, as well as information and marketing. We have to try to initiate research to create an international context.

I would also like to comment on the commissions and courses. The commissions are offering our services to the authorities and other organisations to help them make their information Easy-to-Read. The Reading Representatives is an organisation to disseminate Easy-to-Read materials among people with severe reading disabilities, like those with intellectual disabilities and dementia.

As for the Easy-to-Read situation at an international level today, we know that there are activities in quite a few countries, such as Spain, Italy, Belgium, the Netherlands, Greece, Austria, Latvia, Japan, Finland, Norway, Denmark and Sweden. They all have some kind of Easy-to-Read publishing activities and some of these countries are here today. Tomorrow we will have the opportunity to share some of the experiences from Norway, Finland and Latvia. I would like to comment that in Belgium there is an Easy-to-Read newspaper. In the Netherlands there is an Easy-to-Read newspaper as well as Easy-to-Read books. In Greece there are Easy-to-Read activities mainly for educational reasons. In Austria, the efforts are being made for disabled people. In Japan there are a lot of activities for handicapped people and others. In the United Kingdom there is a successful activity related to plain English, which is a way of making the normal prose easier to understand. In the United States there are Easy-to-Read newspapers published for immigrants in some of the states. There are other countries that are interested in Easy-to-Read matters; they do not yet have a publishing organisation for Easy-to-Read materials but they are interested in taking part in the discussions. Countries have cooperated with Easy-to-Read publications – with translations from one language into another – for several years.

There is also a possibility for co-operation with joint projects to develop methods and standards for Easy-to-Read materials. The international work for Easy-to-Read matters has been done so far by the International Library Association, which has been supporting the idea of Easy-to-Read materials for quite a few years and has published guidelines for Easy-to-Read materials. Thus, the IFLA has taken many good actions, but the problem is that it only reaches the library sector. For instance, it does not reach publishers or journalists. For a few years, the Nordic countries have collaborated in the Easy-to-Read field and have organised gatherings every two or three years. There are a few Easy-to-Read projects ongoing today, such as a project between countries publishing Easy-to-Read newspapers, and at the beginning of this year the European Union gave limited financial support to this project. This is one way of cooperating but it is mostly focused in newspaper issues.

The International Easy-to-Read Network

We need to discuss Easy-to-Read matters internationally, and for that reason an Easy-to-Read network is a good idea. The most important goal of the network is to become a meeting place or platform where all people interested in Easy-to-Read matters and publications can have the chance to read and learn about each other. Another purpose is to facilitate cooperation between countries and organisations publishing Easy-to-Read materials or with an interest in these matters, because everybody should have the chance to know what is going on and what is happening in different parts of the world. This network should also be a place where you can discuss ideas for Easy-to-Read projects, submit proposals for collaboration, etc. Another important mission of the network should be to try and raise the awareness of the need for Easy-to-Read materials in different countries, supporting initiatives being launched elsewhere, as well as trying to raise funds for joint venture projects within the network from different organisations. The net-

work should also try to initiate research into Easy-to-Read publications, such as research on literacy, target groups, etc.

The network should be open to all professionals interested in Easy-to-Read matters, such as authors, journalists, illustrators, publishers, producers, librarians, researchers, etc., as well as people engaged in organisations, for instance marketing people or disabled people. All of them should become members of the network and get in contact with other people. Participation in the network should be free of charge.

The network has a web site, information about the members with a mailing list and could also try to organise some activities in different fields such as conferences, etc. The address of the web site is www.easytoreadnetwork.org and it should contain basic information about the network: its idea, purpose, etc. There should also be a news section with an electronic newsletter, allowing you to inform others about what is happening in the Easy-to-Read field, discuss ideas related to Easy-to-Read matters, etc. It is mainly a place for all members of the network to write a short message to discuss ideas, make contacts, test projects, etc. With the mailing list of the network members, one can easily make contact with other people interested in the same matters. There are also links to different Easy-to-Read organisations, so you can easily find other publishing companies or organisations in Easy-to-Read matters. The web site of the Easy-to-Read Network should be professionally made, easy-to-use and should enable easy contact with other people.

Today in the network there are people from fifteen countries. There are some other ten to fifteen countries interested in these matters, so we hope that more people would like to become members. Thus, we will have more countries and more people from each country in the network and we will be able to inform each other and make contacts. The network could also foster different kinds of activities such as this conference, exhibitions of Easy-to-Read materials, etc. We could organise a meeting every two or three years as a possibility for the members of the network to meet each other and exchange experiences and discuss ideas or to arrange courses for Easy-to-Read publications, etc.

We have not yet decided if the International Easy-to-Read Network would need to be formalised as a formal body. The network itself would be an open society, open to all people interested in these matters. With a formal body it would be easier to approach organisations or to raise funds from the European Union, for example, for different kinds of projects or the Socrates project for education. One of the ongoing projects in the Easy-to-Read field is the EU-newspaper project. We hope that there will be research in different areas related to Easy-to-Read matters, such as literacy, readability, research about target groups, media and publications, etc. The research findings are a very good support for the Easy-to-Read world.

We have not discussed some of these matters yet, but we could have projects about criteria for Easy-to-Read guidelines, certification for Easy-to-Read materials, courses in Easy-to-Read writing, making an Easy-to-Read library, Easy-to-Read books translated into different languages, a

democracy site for Easy-to-Read materials with documents important for democracy, etc. We have also talked about creating Easy-to-Read information on the European Union, for example.

This is a short presentation of the network and the idea underlying it. We have just started the discussions and we have to debate on how to move further, so we do not have the answer to the next step yet. But we are working on it. Thank you.

Mats Myrberg

Professor and Expert Adviser

Literacy for Adult People: an International Overview

RESUM. L'Enquesta Internacional d'Alfabetització Adulta (IALS) realitzada entre 1994 i 1998 va proporcionar valuosa informació sobre el grau d'alfabetització dels adults en més de vint països. S'entén «alfabetització» com la capacitat d'utilitzar informació impresa i escrita per funcionar en la societat i per desenvolupar el potencial de cadascú. Es plantejaven tres tipus de tasques: lectura de textos generals, interpretació de gràfics, mapes i documents en general, i operacions aritmètiques. Els resultats s'expressaven segons cinc nivells, d'acord amb l'escala IRT. Al final de l'article, els gràfics mostren algunes de les conclusions, que fan referència també a grups específics, com ara persones amb dificultats de lectura o aprenentatge, dislèxics o immigrants.

RESUMEN. La Encuesta Internacional de Alfabetización Adulta (IALS) realizada entre 1994 y 1998 proporcionó valiosa información sobre el grado de alfabetización de adultos en más de veinte países. Se entiende por «alfabetización» la capacidad de utilizar información impresa y escrita para funcionar en la sociedad y desarrollar el potencial de cada uno. Se planteaban tres tipos de tareas: lectura de textos generales, interpretación de gráficos, mapas y documentos en general, y operaciones aritméticas. Los resultados se expresaban en cinco niveles, de acuerdo con la escala IRT. Al final del artículo, los gráficos muestran algunas de las conclusiones, con referencia también a grupos específicos, como personas con dificultades de lectura o aprendizaje, disléxicos o inmigrantes.

ABSTRACT. The International Adult Literacy Survey (IALS) conducted between 1994 and 1998 provided valuable information about the literacy level of adults in more than twenty countries. "Literacy" is understood here in a broad sense as being the capacity to use printed and written information both to function in society and to develop one's potential. Three different types of material were tested: reading general texts, interpreting diagrams, maps, documents in general, and arithmetic operations. The results were expressed in five levels according to the IRT scale. The graphics at the end of the article illustrate some of the conclusions, also in relation to specific groups of the population such as people with reading and learning disabilities, dyslexia or immigrants.

The International Adult Literacy Survey (IALS)

The aim of the International Adult Literacy Survey (IALS) conducted between 1994 and 1998 was: “To shed light on the relationship between micro-economic variables, such as individual literacy, educational attainment, labour market participation and employment, and macro-economic issues such as economic competitiveness, growth and restructuring”.

The concept of “literacy” is the starting point of the survey. Consequently the interpretation and meaning of this concept are basic to understanding its results. In IALS this concept covers reading and understanding different types of text ranging from the simplest to the highly complicated, being able to respond in writing to both simple and more complicated material and being able to carry out arithmetic processes based on problems derived from daily situations. It deals with a range of skills from the most basic to the highly complicated, and does not create an inappropriate division into extreme categories of “being able to read” and “not being able to read”.

The survey thus covers a considerably wider field than the basic skill of reading. “Literacy” has in this broader sense great significance for individual success in studying at all levels within the educational system, for developing at work, for forming a political standpoint and asserting one’s interests as a citizen, for functioning as parents, competing on the labour market, etc.

Thus, “Adult Literacy” in the IALS survey is defined as follows: “Using printed and written information to function in society, to achieve one’s goals and to develop one’s knowledge and potential”. This implies that literacy problems might result from increased demands in modern society as well as from a decrease in individual abilities.

Methods and approaches used in the IALS Project

Reading tasks in the IALS project cover situations and texts from work, home and life in society. Literacy skills in IALS are measured as the ability to read prose material (prose literacy), the ability to interpret and use diagrams, maps, forms etc (document literacy), as well as the ability to carry out arithmetic operations based on information in texts and documents (quantitative literacy). All three scales involve tasks requiring different levels of skills from the most elementary to the most complicated.

Reading tasks are based on texts from daily life: documents, forms, newspaper articles, advertisements, information brochures, timetables, maps etc. Respondents in the study using texts and documents carried out tasks requiring the location and reproduction of facts, interpreting, processing, summarising and evaluating information. The material to be evaluated may be factual information which the respondent has to locate in texts, or information which is not explicitly stated in the text, or in tables and diagrams which sometimes require arithmetic operations on the part of the respondent to be able to draw correct conclusions. Each individual has to carry out six basic tasks representing the lowest skill levels, as well as some forty tasks of varying degrees

of difficulty. In addition to carrying out a number of reading tasks, respondents also have to provide background information on e.g. schooling, occupation and reading habits.

On the surface it might appear to be the case that arithmetic skills have little to do with literacy. However, studies have shown that applying arithmetic skills to a problem embedded in a text or document is closely related to the ability to read prose material texts (Kirch et al, 1993). Quantitative literacy problems do not appear at first sight to resemble mathematical problems. The respondent is himself forced to formulate the problem in mathematical terms.

The tasks require the respondent to locate quantitative information in texts which may contain information irrelevant to the arithmetic problem, to identify the right type of arithmetic operation to apply, and sometimes be forced to combine different operations in a number of steps to achieve the right answer.

For each participant in the study, a value has been calculated on the IRT scale (Item Response Theory, Kirsch et al, op.cit.). The IRT value is a measure of literacy skills and corresponds to the most difficult tasks an individual usually performs (80% chance of success). The IRT values are reported in terms of five levels.

Level 1

The majority of prose literacy tasks at this level require the respondent to locate a particular formulation (word or sentence) which is identical in the text and task. If there are distractors in the text, they are in most cases located far from the correct information. One example of a level 1 task is based on a pharmaceutical label (Medico Aspirin). The task requires the respondent to state how many days in a row the medication should be taken. The answer is clearly stated in the text under "Dosage" where the phrase "no more than 7 days" should be underlined. In the study 7.5% of all Swedish adults (16-65 years) were only able to perform level 1 tasks on the prose literacy scale. The proportion of level 1 respondents is 4.1 times greater amongst immigrants, and 3.3 times greater amongst those who have only elementary schooling than amongst the population as a whole.

One example of a document task at level 1 requires the respondent to identify in percentage terms the number of female teachers in Greece. In the document this information can be found in a context where the percentage shares are given for a number of other countries. No information other than about the percentage proportion of female teachers can be found in the document. 6.2% in the age group 16-65 were only able to perform tasks at level 1 on the document scale. As on the prose literacy scale immigrants, older persons and the low educated are the most common groups at level 1.

Arithmetic tasks at level 1 require the respondent to carry out a simple arithmetic operation (usually addition) on figures already organised in an appropriate way for this purpose. The arith-

metic operation is explicitly stated, no carrying forward of tens is required, and it is clearly apparent from the form which figures are to be added. 6.6% of adult Swedes (16-65 years) in the study were only able to perform tasks at level 1 on the quantitative literacy scale. Similar to the results on the prose literacy and document literacy scales, immigrants, low educated and older persons dominate at level 1.

Level 2

Also at level 2 most prose literacy tasks require the respondent to locate specific information in the text. Here, however, there is often distracting information which the respondent could mistake for the correct answer. The texts are longer and sometimes require a more extended answer than at level 1. Every fifth participant in the age range 16-65 in the study (20.3%) was able to perform level 2, but not level 3 tasks. The proportion of level 2 respondents is just as great amongst immigrants as in the overall population, but 2.1 times greater amongst those who have only completed elementary schooling.

Document tasks at this level contain more distracting information than tasks at level 1. Sometimes the information required does not explicitly correspond to a formulation in the document. Some of the tasks require the respondent to provide information in a form, sometimes in a number of different places. Almost every fifth person in the study was able to perform level 2 tasks on the document scale, but not level 3 tasks. This level is also clearly dominated by immigrants, older and low educated persons.

Also at this level the tasks require respondents to carry out a simple arithmetic operation (usually addition or subtraction). The type of operation to be performed is not explicitly stated, but is clearly apparent from the text. Sometimes the respondent must derive values that are not explicitly given in the text (for example stating the difference between the proportion of male teachers in two countries on the basis of a diagram where only the proportion of female teachers is given). Not quite every fifth Swedish participant in the age range 15-65 years (18.6%) is able to perform tasks at level 2 but not at level 3. The quantitative literacy scale differentiates more clearly between those with a low and higher education in the study than the other two scales. On the other hand, the differences between immigrants and those born in Sweden is less clear.

Level 3

Prose literacy tasks at this level require the respondent to draw conclusions which do not correspond to any exact formulation given in the text. A number of parts of the text must sometimes be compared or synthesised before the task can be carried out. 39.7% of adult Swedes (16-65 years) in the study were able perform level 3, but not level 4 tasks. Persons with compulsory education are over-represented at this level, whilst persons with a lengthy university education are under-represented compared to the overall population.

Document tasks at this level often require the respondent to understand a conditional formulation in a question (Fill in x on line y, if you have --- in the last year). Sometimes the respondent is also required to categorise different types of information to reach the correct answer (sometimes a number of answers depending on the conditions in the question). One task at level 3 requires the respondents to express in their own words the relationship between sales of fireworks and injuries arising from these. 39.4% of adult Swedes performed the task at level 3 but not tasks at level 4 on the document scale.

Level 3 arithmetic tasks require the respondent to perform an arithmetic operation where the figures are not clearly shown in the text. The operations involved are usually multiplication or division. Sometimes respondents need to determine for themselves which arithmetic operation is relevant. A typical level 3 task may involve a diagram where the respondent should state how much more energy is produced than consumed by a number of countries. 39% of the Swedish participants in the age range 16-65 managed the task at level 3 but not at level 4.

Level 4

Prose literacy tasks at level 4 require different sections of the text to be compared in a number of respects. The answer is not explicitly stated in the text. Often these texts are long and contain a lot of distracting information. One example of a task at this level is where the respondents provide a description in their own words comparing different types of employment interviews. Around one in every four Swedish participants aged 16-65 performed tasks at level 4 on the prose literacy scale, but not tasks at level 5. Persons with a university background, as well as those aged 25-34 are over-represented at this level.

Document tasks at level 4 require the respondent to categorise different types of information simultaneously, and repeat the procedure for synthesising information located in a number of places in the document. Often the respondent must take into account a conditional sentence in the question. One example of a level 4 task requires respondents on the basis of information given in two pie charts to summarise in their own words in what way the percentage of oil consumed for different purposes has changed over time. 27.8% were able to perform the task at level 4, but not at level 5.

Arithmetic tasks at this level require the respondent to carry out an arithmetic operation where neither the relevant operation nor the figures that this is to be applied to are explicitly stated. In the text there are no cues or expressions of the type “how many” or “state the difference” to help guide the reader. One example of a level 4 task could be to calculate on the basis of percentage figures an absolute figure in a specific category in a table or text. A little more than every fourth Swedish participant (27.4%) between 16-65 years was able to perform level 4 tasks but not those at level 5.

Level 5

Prose literacy tasks at the highest level of difficulty conceal the information required in long and unstructured texts with a number of distractors. Often respondents are required to use their own background knowledge to draw conclusions. The 6.4% who performed this task at level 5 have in most cases a higher education. 55% of all those performing at level 5 have a higher education compared to 24% amongst those in the overall population.

Document tasks at this level require the respondent to understand complex arrangements of information where comparisons are made in terms of different indicators. The document contains many distractors, where there is no information in the document that explicitly corresponds with the question. 7.7% of adult Swedes (16-65 years) in the study were able to perform the task at level 5 on the document scale.

Arithmetic tasks at this level require the respondent to carry out a number of arithmetic operations where results from previous operations should be incorporated into the next operation. Sometimes background knowledge is required to solve the problem. 8.5% of Swedish participants aged 16-65 years were able to perform tasks in the study at level 5. Participants with a higher education background dominate at both level 4 and level 5.

Self-assessed literacy levels

Over 80 percent of respondents in participating countries consider that their ability to carry out their reading in daily life is good or excellent. The connection between self-assessed levels and levels as measured by the IALS literacy tasks is remarkably weak. Almost three out of every four persons performing at level 1 are satisfied with their literacy skills. In Sweden the corresponding proportion is almost four out of five. Amongst those performing at level 4 or 5, almost 100% in all participating countries are satisfied with their literacy skills.

A probable explanation for the relationship between measured literacy skills and self-assessed literacy skills is that low level performers adjust the complexity of what they read to their skill level. For this reason they don't choose to read texts which challenge and develop their skills, and thus do not notice their shortcomings. Of course, this also means that they will not identify themselves as in need of remedial education.

A very clear minority in all participating countries and at all levels of performance are dissatisfied with their reading skills. The largest proportion of dissatisfied level 1 performers are in Canada (36.5%) and the lowest in Germany and Poland (5.8 and 5.5% respectively). The relationship between the proportion performing at level 1 or 2 in the participating countries and the proportion who consider they read poorly in each country is negative ($r = -0.64$)! This means the higher the reading level in a given country, the more conscious weaker readers are of their own shortcomings.

The School, Society and Literacy Skills

Sweden has the best results of all the participating countries, not only in terms of comparisons between average skills but also in terms of strongest readers (level 4/5) in each country.

These generally good results cannot be traced to any single explanatory factor in Swedish society that differentiates Sweden from all other countries in the study. Not only Germany, but also the USA and Canada have a larger proportion of their adult populations with post-compulsory education. Holland has just as large a proportion of daily newspaper readers as Sweden. The rate of unemployment in the labour force is higher in Sweden than in the USA, Germany and Canada. Industrial workers in Germany report that they have more work-related reading than their counterparts in Sweden.

Raising the basic level of education in schools is not sufficient to achieve good reading skills. These must be further developed by use at work or through further studies in adulthood if larger proportions of the population are to reach level 4 or 5.

A large majority of people consider that they have literacy skills that are more than adequate for the reading tasks they encounter in daily life. At the same time more than one in every four adults has skills that are so undeveloped that they constitute an obstacle to their personal development in working life. This also makes them dependent on others in order to be able to manage more complicated reading and writing tasks. Only one in every five persons in the group with the lowest literacy skills is aware of the problem they have.

On a daily basis people in Sweden use the written language as a means of communication more than all the other countries in both private and working life. Persons who are not able to perform as a minimum tasks at level 3, i.e. those corresponding to the requirements of compulsory school, will find it very difficult to survive in the competition for secure and attractive jobs.

Not being able to perform at level 3 also means to a lesser extent not being able to satisfy both personal and family interests. Three out of every four participating in a Swedish course for immigrants do not perform at higher than level 2. We are thus very far from the goals formulated for immigrant policy on freedom of choice and equivalence when it comes to language environments and cultures. Not understanding and being able to use the written language in daily life is equivalent to being dependent on others to function as a citizen, a family member and in working life.

Graphics

Data to be considered:

1% Specific Reading Learning Disabilities (SRLD) among Swedish adults in IALS 9

2,5% SR Dyslexics among Swedish adults in IALS 94

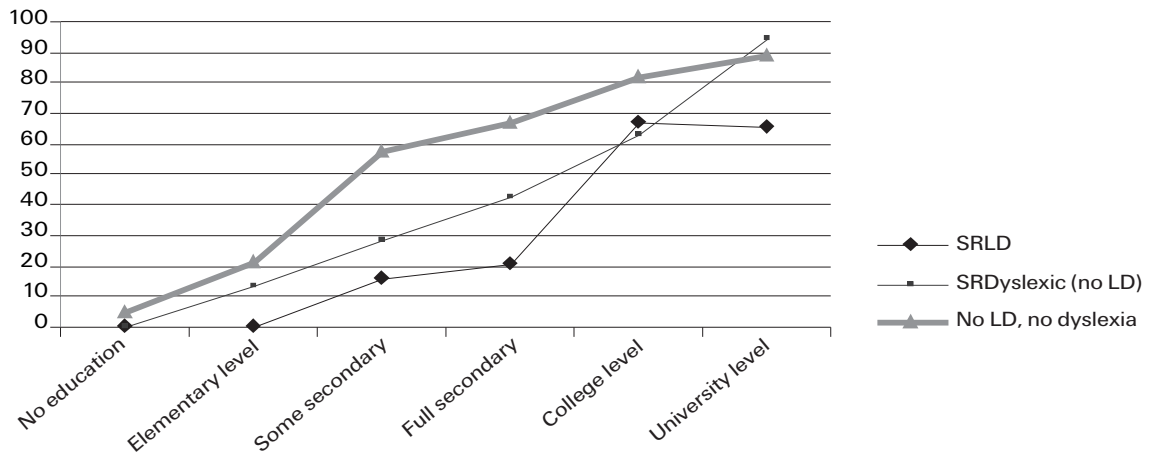
One in four SRLD is also a SR Dyslexic among Swedish adults in IALS 94

4% SRLD among Danish adults in SIALS 98

7,5% SR Dyslexics among Danish adults in SIALS 98

One out of two SRLD is also a SR Dyslexic among Danish adults in SIALS 98

Percent attaining IALS level 3 among SRLD, SR Dyslexics and population reporting no Learning Disabilities (LD), no dyslexia

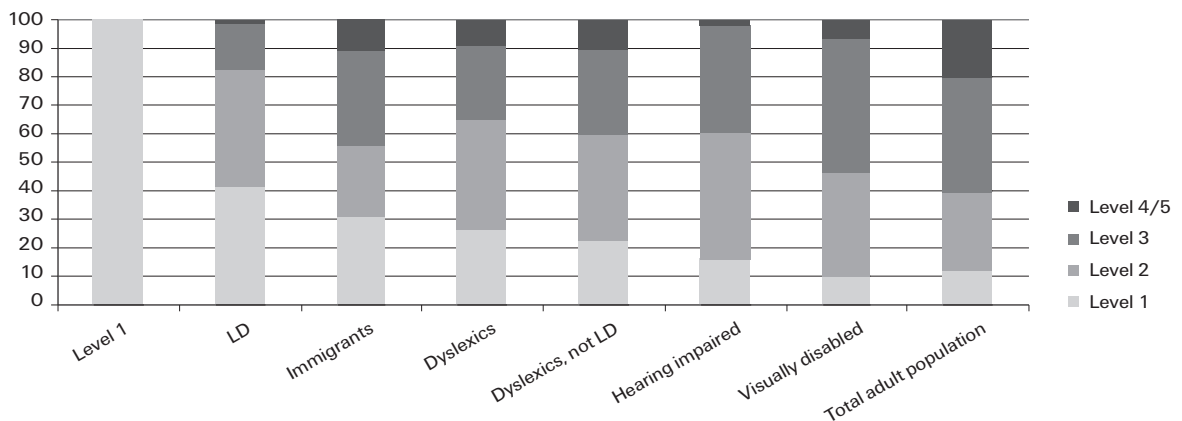
Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

SRLD: Specific Reading Learning Disabilities

SR: Specific Reading

LD: Learning Disabilities

Literacy proficiency among different categories with reading problems

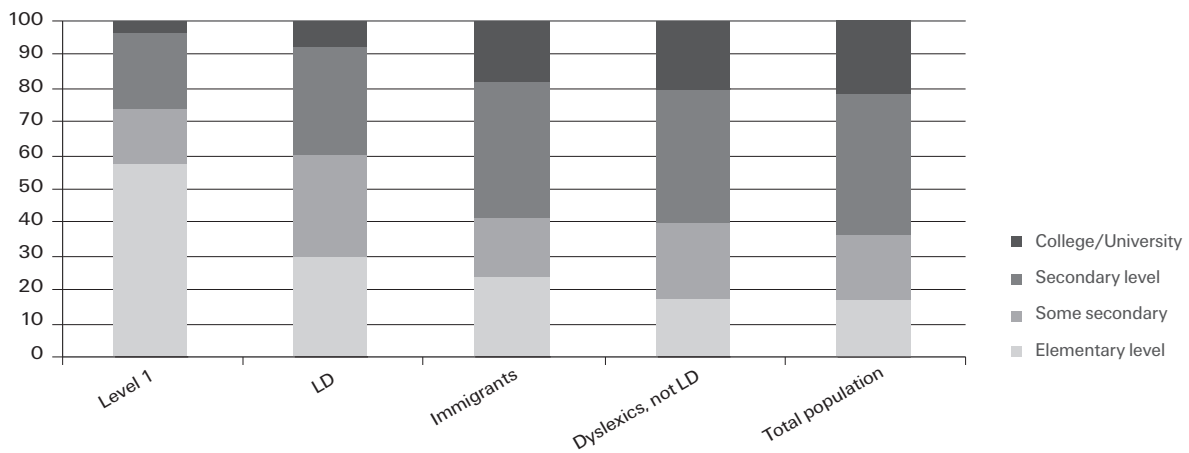
Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

LD: Learning Disabilities

Levels 1-5: see comments in the text

Educational achievement among different categories with reading problems

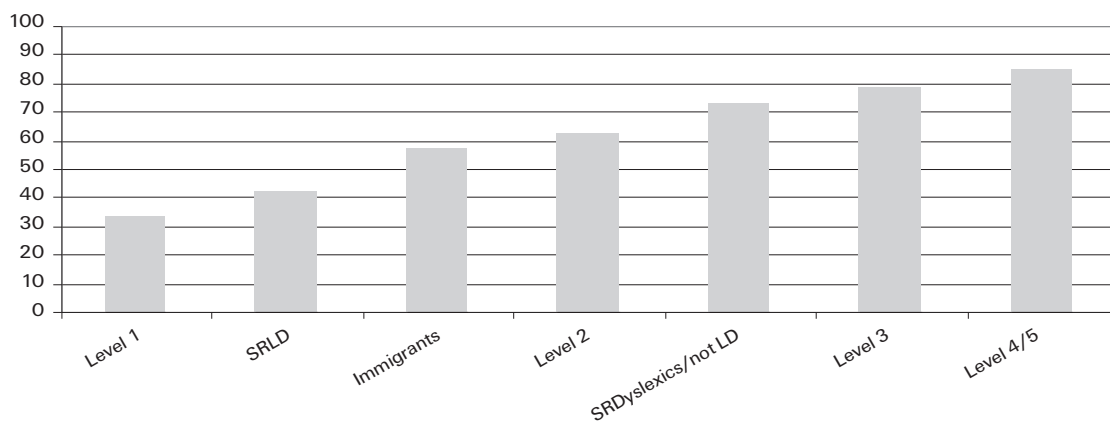

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

LD: Learning Disabilities

Level 1-5: see comments in the text

Percent employed/studying among reading disabled and groups performing at different literacy levels

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

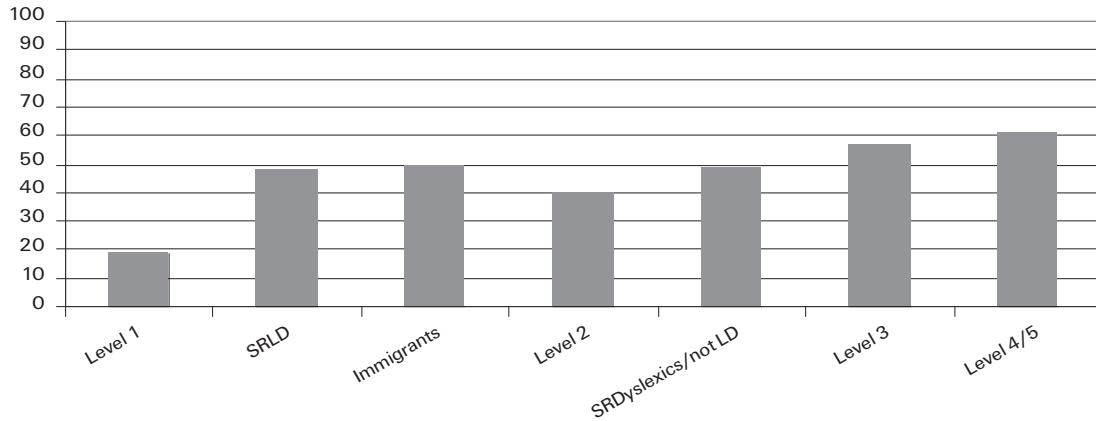
SRLD: Specific Reading Learning Disabilities

SR: Specific Reading

LD: Learning Disabilities

Levels 1-5: see comments in the text

Percent taking part in adult education among reading disabled and groups performing at different literacy levels

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

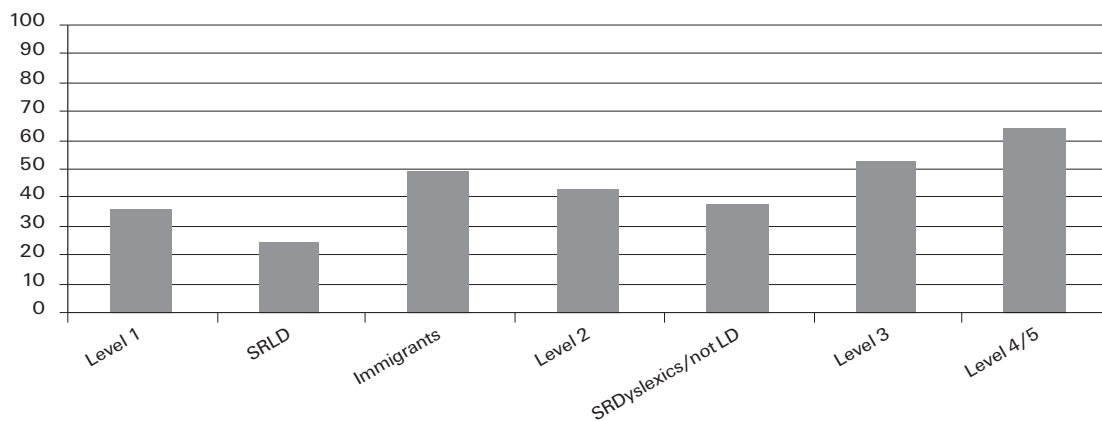
SRLD: Specific Reading Learning Disabilities

SR: Specific Reading

LD: Learning Disabilities

Levels 1-5: see comments in the text

Percent reading books weekly among reading disabled and groups performing at different literacy levels

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

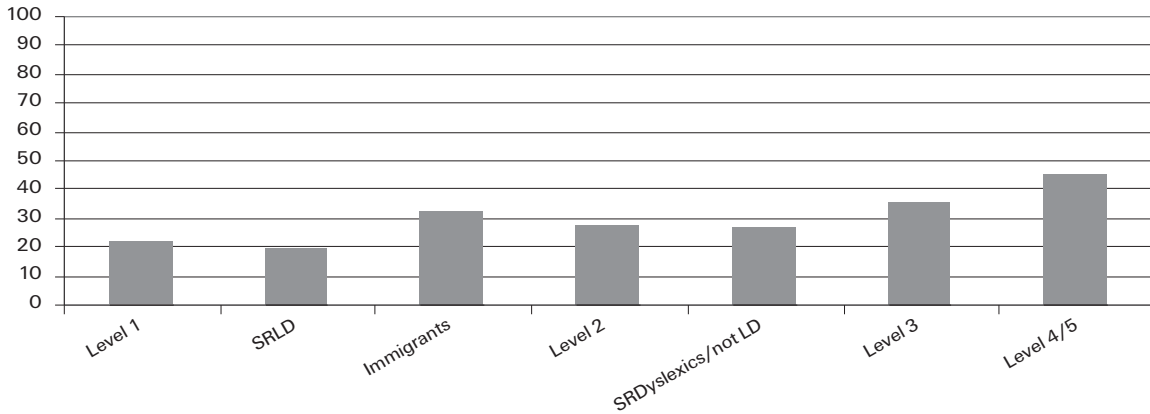
SRLD: Specific Reading Learning Disabilities

SR: Specific Reading

LD: Learning Disabilities

Levels 1-5: see comments in the text

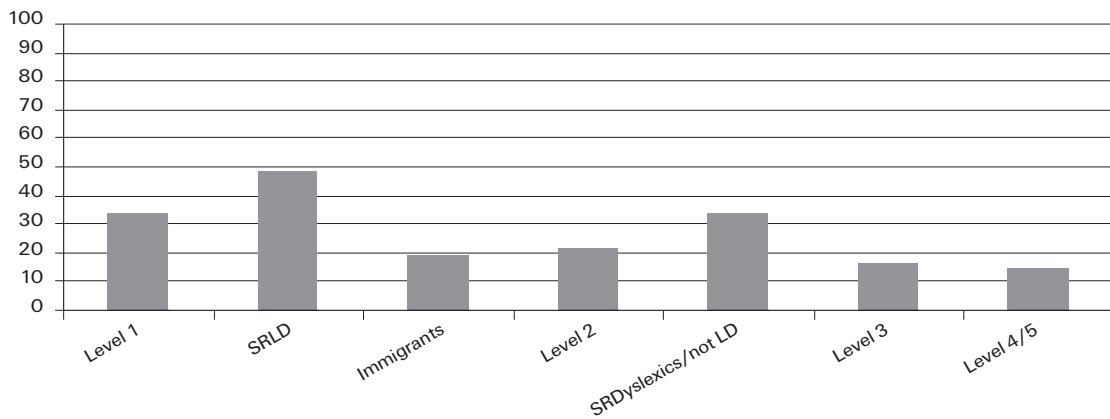
Percent writing letters monthly among reading disabled and groups performing at different literacy levels

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

SRLD: Specific Reading Learning Disabilities
 SR: Specific Reading
 LD: Learning Disabilities
 Levels 1-5: see comments in the text

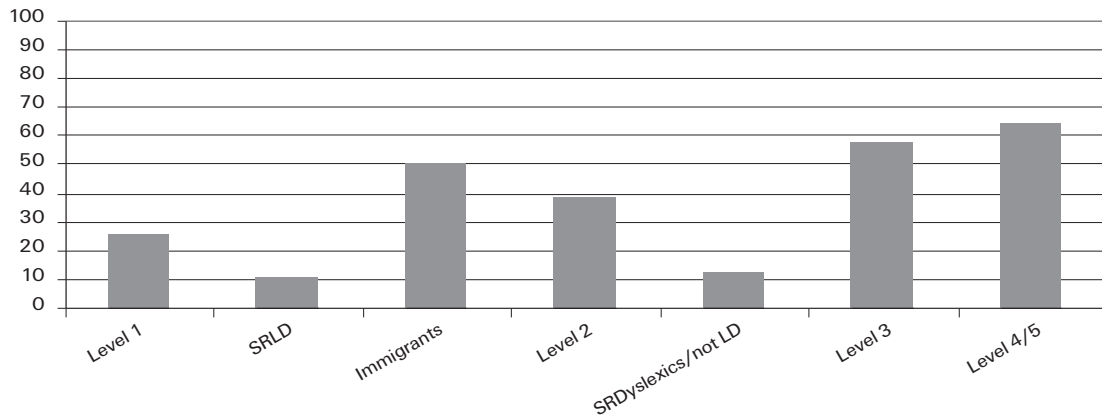
Percent needing help reading public information among reading disabled and groups performing at different literacy levels

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

SRLD: Specific Reading Learning Disabilities
 SR: Specific Reading
 LD: Learning Disabilities
 Levels 1-5: see comments in the text

Percent absolutely satisfied with reading and writing skills among reading disabled and groups performing at different literacy levels

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98)

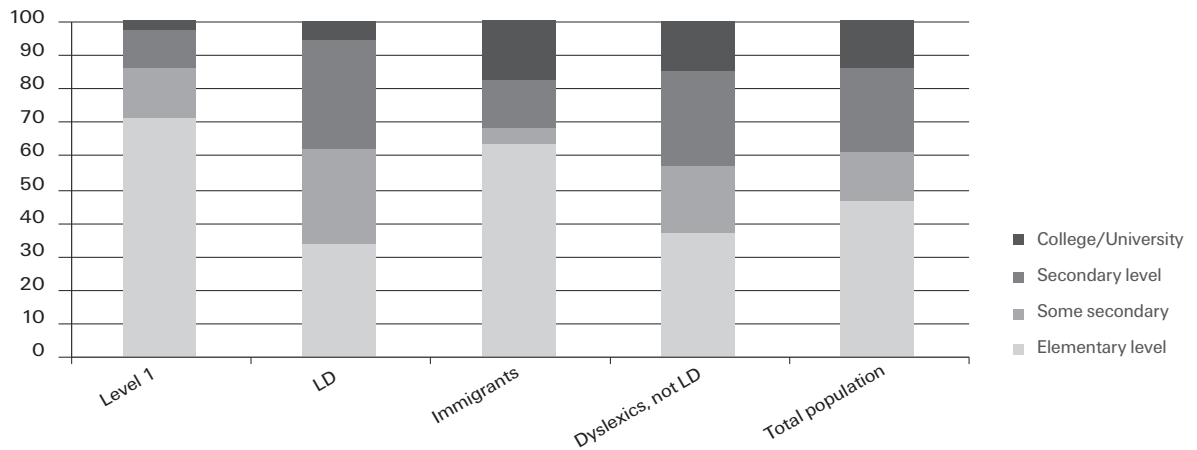
SRLD: Specific Reading Learning Disabilities

SR: Specific Reading

LD: Learning Disabilities

Levels 1-5: see comments in the text

Fathers education among different categories with reading problems

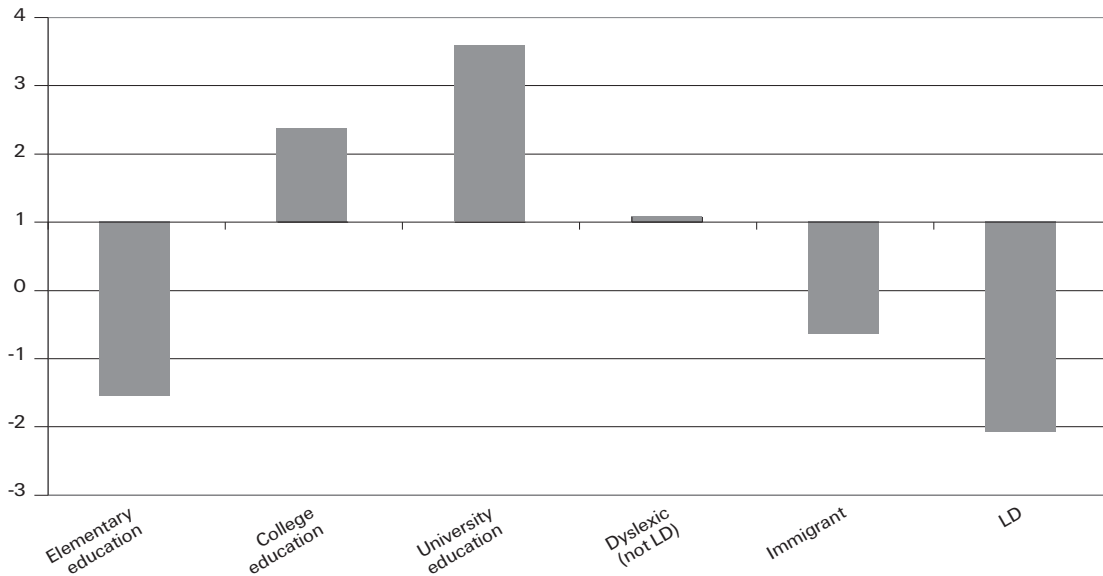

Source: Danish and Swedish IALS/SIALS 1994-98

LD: Learning Disabilities

Levels 1-5: see comments in the text

Relative effect size of SRLD, dyslexia etc. on the probability to perform at or above prose level 3

(Reference category= 1, source: Danish and Swedish IALS/SIALS data 1994-98)

LD: Learning Disabilities

Levels 1-5: see comments in the text

Miquel Casanovas Prat

*Vicepresident de
l'Associació Lectura Fàcil*

Experiència d'alfabetització de persones adultes en un medi multicultural. Per què hem de llegir?

RESUM. L'Aula de Formació d'Adults Miquel Martí i Pol és al barri de l'Erm (Manlleu) que té 7.000 habitants i un 20% de població immigrada estrangera, i on es produeixen conflictes ocasionats per dèficits de comunicació. L'Aula treballa en alfabetització, en establir espais compartits, en fer de la lectura i l'escriptura instruments per a la millora de les pròpies condicions de vida i un camí cap a una veritable convivència. Un dels puntals és el desenvolupament de continguts culturals comuns. El programa «Fem Barri», que l'Aula du a terme amb altres entitats, inclou activitats que afavoreixen l'intercanvi i el coneixement mutu, com ara lectures en bars i perruqueries, intercanvis gastronòmics o grups de treball en benefici del barri. A l'Aula utilitzen materials de Lectura Fàcil i fan lectures de prova abans de la publicació de nous llibres en aquest format.

RESUMEN. El Aula de Formación de Adultos Miquel Martí i Pol está ubicada en el barrio de l'Erm (Manlleu, Barcelona) que tiene 7.000 habitantes y un 20% de población inmigrada extranjera, y donde se producen conflictos ocasionados por déficits de comunicación. El Aula trabaja en alfabetización, en establecer espacios compartidos, en hacer de la lectura y la escritura instrumentos para mejorar las propias condiciones de vida y un camino hacia una verdadera convivencia. Uno de los pilares de su trabajo es el desarrollo de contenidos culturales comunes. El programa «Fem Barri» («Construimos el Barrio»), que el Aula realiza junto con otras entidades, incluye actividades que favorecen el intercambio y el conocimiento mutuos, como lecturas en bares y peluquerías, intercambios gastronómicos o grupos de trabajo en beneficio del barrio. En el Aula utilizan materiales de Lectura Fácil y hacen lecturas de prueba antes de la publicación de nuevos libros en este formato.

ABSTRACT. The Miquel Martí i Pol Adult Education Centre is located in the neighbourhood of Erm (Manlleu, Barcelona) which has a population of some 7,000 inhabitants, 20% of whom are foreign immigrants. This often leads to conflicts caused by failure of communication. The Centre works on literacy, on establishing shared spaces, and on making reading and writing a tool to improve living conditions and provide a way towards real cohabitation. One of the pillars of this work is the development of common cultural resources. The programme “Fem barri” (“Constructing our Neighbourhood”), which the Centre runs along with other bodies, undertakes activities that promote exchange and mutual understanding, such as readings in bars and hair salons, gastronomical events and working groups to help improve the neighbourhood. In the Centre, Easy-To-Read materials are commonly used and new books in this format are test-read before publication.

L' experiència que els presento forma part de la resposta educativa a un medi multicultural i és part d'un procés de treball comunitari. Parlo d'experiència en tant que al llarg d'aquest procés un seguit de persones hem anat percebent i desenvolupant sentiments, sensacions, vacil·lacions, contradiccions, inhibicions que han alimentat els nostres afectes, els nostres coneixements i les nostres actuacions.

No es tracta pas d'una experiència «original». Ens han orientat el pensament i les actuacions de persones que des de diferents indrets han desenvolupat respostes a reptes comuns. Per això mateix, vull fer notar que a desgrat dels errors i mancances, cal sumar al procés que hem seguit els esforços de totes aquelles persones i organitzacions que entenen l'educació, en aquest cas l'alfabetització, com un compromís comunitari per a la desalienació i la humanització de les persones i dels col·lectius. Entenem que aquest és el fonament de desenvolupament personal i de les relacions de convivència i cooperació entre la ciutadania. Nosaltres no hem fet altra cosa que fer-nos preguntes i intentar respondre-les des d'una perspectiva «ecològica», és a dir, aprofitant i resituant en el nostre entorn el pensament i la pràctica dels que havien caminat davant nostre.

Parlaré, doncs, d'un procés que es defineix a partir d'unes preguntes i de les respostes que nosaltres hem intentat donar. Pot ser que les respostes siguin encertades o que no ho siguin. En tot cas, per a nosaltres aquestes jornades són una oportunitat per contrastar i, per tant, per continuar fent «experiència».

Qui som? El punt de partida

Quan fa 27 anys uns professors, funcionaris primer del Ministeri d'Educació i posteriorment de la Generalitat de Catalunya, ens vam trobar per treballar, la primera cosa que havíem de definir era «qui som?», quin era el nostre pensament, quina era la nostra aproximació a la realitat educativa, en què es fonamentava la nostra complicitat i la nostra cooperació. Quina era la direcció del nostre treball? Quins n'eren els límits? Ens calia fixar què compartíem per tenir un punt de partida al més comú possible.

La nostra tasca era educativa, pel que ara ens ocupa, alfabetitzadora. Per a nosaltres, l'obra de Paulo Freire va ser, i continua sent, un referent important i per això vam començar per acceptar que «alfabetitzar vol dir, en primer lloc, que l'analfabet descobreix aquesta realitat [l'estructura d'una societat injusta]. I que descobreix alhora que el fet d'haver-se-li negat el dret a expressar-se, a dominar la PARAULA, està directament relacionat amb el fet d'haver-li tret el dret a contribuir amb la seva aportació a la millora o a l'enriquiment del món. [...] Alfabetitzar voldrà dir, doncs, molt més que aprendre a llegir i escriure».¹

---

¹ Jaume Botey. Pròleg a l'edició catalana de *L'educació com a pràctica de la llibertat*. Vic: Eumo Editorial, 1987, p. XLVIII.

La lectura és més que una activitat purament instrumental i funcional; ens permet mirar el món amb els ulls d'altres persones, ens fa descobrir idees i sentiments nous i compartir-ne de vells; per això la lectura esdevé font de satisfacció. Alhora, però, genera interrogants, desperta la curiositat, la necessitat de preguntar, de voler conèixer. La persona alfabetitzada, el bon lector, no pot llegir passivament.

Poder llegir i poder escriure significa, doncs, millorar la capacitat de reconèixer la pròpia realitat i la de l'entorn i poder-la expressar, compartir i transformar. Al mateix temps permet assolir la capacitat de processar els missatges i la informació que generen els altres per aprofundir en el coneixement d'aquesta realitat.

No obstant això, en la nostra societat l'analfabet té moltes dificultats per reconèixer el seu analfabetisme, autolimitant així el seu present i futur. Els que tenen prestigi social, persones, entitats i institucions li han generat un sentiment de culpabilitat, de vergonya i, encara pitjor, de ciutadà «tolerat», ja que li manquen les condicions d'idoneïtat per ser un ciutadà cabal, segons afirmen alguns. Inconscientment o intencionadament i de manera interessada han vinculat «el ser» i l'aptitud per a l'exercici de la ciutadania a la carència d'un instrument arbitrari, l'alfabet, lligant analfabetisme amb incultura.

Així no és estrany que l'analfabet senti vergonya de ser-ho i, si és que arriba a decidir entrar en un procés d'alfabetització, sospira alleujat el dia que pot escriure quatre lletres, pot llegir els preus de la compra, omplir un imprès, entendre el rebut de la llum, entendre el caixer automàtic, aplicar les quatre operacions aritmètiques a la vida quotidiana etc.. Pensa que ja s'ha redimit d'una culpa original, inevitable, que l'estigmatitzava. Aparentment ha resolt el seu problema. Sense adonar-se'n, però, ha acceptat un nou límit, s'ha adaptat al sistema. El procés d'aprenentatge no li ha servit per contribuir a transformar unes relacions de poder que el van fer analfabet i que, d'una manera o altra, seguiran fent analfabets, és a dir, persones mancades d'instruments adequats de comunicació per millorar el coneixement del seu món i participar en la seva transformació. En paraules de Paulo Freire: «L'home modern [...] dominat per la força dels mites i dirigit per la publicitat organitzada, ideològica o no, renuncia cada vegada més, sense saber-ho, a la seva capacitat de decidir. És expulsat de l'òrbita de les decisions».² Per això, continua dient el mateix Freire en el seu llibre *A la sombra de este árbol* «[...] jamás acepté que la práctica educativa debiera limitarse sólo a la 'lectura de la palabra', a la 'lectura del texto' sino que debería incluir la 'lectura del contexto', la 'lectura del mundo [que alimenta] el optimismo crítico'».³ Ja que no es pot ser feliç si «se vive adaptado al mundo, sin ira, sin protesta, sin sueños de transformación».⁴

Cal esmentar que aquest doble posicionament «alfabetització adaptativa – alfabetització transformadora» genera conflictes entre els participants a les activitats d'alfabetització. Des del res-

² Ibid, p. 17.

³ Paulo Freire: *A la sombra de este árbol*. Barcelona: El Roure editorial, 1997, p. 35.

⁴ Ibid. p. 31.

pecte als processos i als nivells de consciència de cada persona, la nostra proposta alfabetitzadora intenta promoure un compromís de transformació.

Precisament per això estem obligats a llegir el nostre «context». Estem obligats a observar i interpretar quina és la demanda educativa que ens fan les persones que viuen en el nostre àmbit d'actuació.

On som? Àmbit d'actuació

Des de fa 27 anys ens preguntem constantment on som. Amb la cooperació de l'Associació de Veïns del barri hem anat elaborant instruments per seguir i conèixer la nostra realitat: primer un estudi sociològic, més endavant una enquesta i permanentment el contacte amb diferents agents socials. Més recentment ens han estat útils diversos instruments municipals que ens han permès fer un millor seguiment de la realitat social i cultural de Manlleu.

En aquest moment, i d'una manera molt esquemàtica, podríem resumir així la situació: som en una població de 20.000 habitants, Manlleu, amb un índex de població immigrada estrangera de l'ordre de més del 19%.

En concret, l'Aula de Formació d'Adults Miquel Martí i Pol, de la Generalitat de Catalunya, és el centre alfabetitzador situat al Barri de l'Erm. Aquest és un barri d'uns 7.000 habitants, un 23% dels quals procedeix de la immigració del sud peninsular dels anys seixanta; de fet, el barri va néixer amb ells. Un 20% és població immigrada estrangera, majoritàriament marroquina. Un 57% ha nascut a Catalunya i viu sobretot a la perifèria del barri, a la part nova, molt comercial, habitada per gent més jove, sovint amb una millor qualificació professional.

En conseqüència, és a la part central del barri on es produeix el contacte físic entre els diferents sectors immigrants i amb menys expectatives professionals. Un 55% dels veïns que hi viuen diuen que la convivència no és bona,⁵ mentre que per al 31% sí que ho és. Els percentatges varien segons la proximitat al centre del barri. Actualment el 55% dels veïns declaren no saber que se celebren les festes del barri i un 51% desconeix l'Associació de Veïns que fins als anys vuitanta havia estat un element important per a la solidaritat i la cohesió social del barri.

En aquest moment al barri existeixen diverses fonts de conflictes derivats de les maneres diferents de solventar determinats aspectes convivencials: les relacions entre veïns, la netedat del barri, els nens i el carrer, els nens i els adults, el mercat d'estupefaents, etc.

Manlleu té un 21% de persones que no saben llegir o no tenen estudis de cap mena⁶ i més de la meitat d'aquestes persones, d'orígens diversos, viuen al barri esmentat, on també hi ha una

---

⁵ Associació de Veïns del Barri de l'Erm: Programa «Fem Barri». Manlleu, 2003.

⁶ Padró Municipal. Manlleu, 2004.

part important dels habitatges degradats de Manlleu. Parlem d'un barri on resulta difícil la convivència i la cooperació entre els veïns. Fa anys, aquest barri patia un trencament social, econòmic i cultural respecte del conjunt de Manlleu. Avui aquest trencament es produeix a l'interior del mateix barri.

Què fem? La nostra tasca educativa

Pel que acabem de veure, un dels grans dèficits que pateix l'Erm és el de la comunicació. Necessitem la paraula en els seus suports oral i escrit per establir coneixement, per gestionar conflictes, per transformar les nostres relacions, per promoure un mateix projecte comunitari, el qual des de la diversitat i en la diversitat, alimenti la convivència i la cooperació.

En aquesta direcció ens va orientar des d'un principi l'itinerari intercultural que descriu Hannu en el seu llibre *Els guetos de l'escola*⁷:

- a) Trobada de persones de dues o més cultures.
- b) Desenvolupament de continguts culturals comuns.
- c) Desenvolupament de les diferents cultures a partir dels continguts culturals comuns.

La trobada en i des del centre d'alfabetització

En el centre, l'àmbit de comunicació bàsica està organitzat en tres nivells d'alfabetització, i en tallers de comunicació, llengua oral i cultura per a persones estrangeres desconexores dels idiomes d'ús comú a Manlleu.

En aquest àmbit hi trobem persones de diferents orígens culturals amb una necessitat comuna: conèixer el món, analitzar-lo i transformar-lo per humanitzar la seva vida. Aquesta necessitat organitza les unitats temàtiques entorn de les quals cerquem un vocabulari comú: el poble, l'escola, la casa, la comunitat de veïns, la sanitat, el barri, la gastronomia, la festa, la poesia, les llegendes, la geografia, el casament, la religió, etc. Cada persona, d'acord amb el seu nivell, treballa el llenguatge, la parla, l'escriptura i la lectura.

Aquest aprenentatge es socialitza en les trobades entre persones de diferents nivells i procedències. L'objectiu és millorar el nivell de llenguatge i que el llenguatge adquirit els permeti explicar com és el seu món, identificar les coincidències i les divergències de les seves experiències vitals i intentar comprendre el món de l'altre.

Aquestes trobades es poden desenvolupar mitjançant:

- Xerrades de terceres persones: personal sanitari, historiadors, visitants marroquins, etc.

⁷ Hannu: *Els guetos de l'escola*. Vic: Eumo Editorial, 1990.

- Visites conjuntes: al centre de salut, al museu, etc.
- Visites a les altres aules: dues o tres persones d'alfabetització van als tallers de comunicació de persones immigrants per explicar algun fet o circumstància especial i viceversa.
- Grups de conversa per parlar de temes diversos.
- Elaboració de plafons amb motiu de dies assenyalats: Dia de la Dona, Nadal, Ramadà. Es confeccionen amb imatges i petits textos escrits pels alumnes que en una lectura posterior llegixen i comenten tots plegats.
- Grups d'ajuda mútua per millorar la lectura i l'escriptura.

Per tant, es tracta de promoure un procés cooperatiu i solidari. En la mesura possible la trobada és l'àmbit on s'organitzen activitats per realitzar conjuntament, a partir de referents universals, locals o grupals. Es procura col·laborar amb altres entitats per tal que l'activitat trascendeixi el marc del centre i se situï en el marc més ampli del seu entorn.

En resum, parlem, llegim i escrivim no tan sols per a nosaltres sinó, també, per intensificar la socialització, per viure més plenament en la nostra comunitat, el barri, en aquest cas.

Desenvolupament d'activitats amb continguts culturals comuns

L'aprenentatge de la lectura i de l'escriptura ens ha de facilitar la realització d'activitats culturals comunes superant processos de separació entre col·lectius. Algunes de les activitats realitzades són aquestes:

Lectures als bars i perruqueries

Fa uns vint anys es va dur a terme una campanya per introduir diaris d'informació general i els comarcals (en català) als vint-i-un bars del barri. Fins aquell moment, tots tenien diaris esportius, i només un en tenia d'informació general. Molt més recentment es va iniciar una campanya encara vigent d'introducció d'escriptors i poetes com a material de lectura als bars i perruqueries: Miquel Martí i Pol, García Lorca, i d'altres. Ens sembla important obrir espais de lectura i que aquests espais siguin tan a prop del ciutadà com sigui possible.

Celebracions

La inauguració de la botiga del comerç just, celebrar el Dia de la Dona i les jornades per la Pau, entre altres, són diades que ens brinden espais públics importants, bé sigui en un auditori, o bé al carrer on ens trobem tots per llegir el text escollit en favor de la igualtat i la cooperació. Quan es dóna aquesta circumstància, no solament hem llegit, també hem ocupat tots plegats el carrer, l'hem adornat, l'hem ambientat, marroquins, catalans, andalusos l'hem fet nostre. La lectura ens ha reunit en un pensament compartit i en un desig comú.

L'intercanvi gastronòmic «Cuines dels manlleuencs»

Una jornada al carrer, en motiu de la festa del barri. Ha estat un important espai d'actuació conjunta de les cinquanta-cinc persones que han escrit o dictat les receptes i que les han cuinades

a casa o al mateix carrer, i de les 500 que han fruit dels plats. També han procurat ubicar-les geogràficament i culturalment i amb tot aquest material ara s'està elaborant un llibre, que ja voldríem que fos de Lectura Fàcil, i que serà la base per a posteriors lectures i comentaris que fem entre tots plegats.

Algunes persones han pogut escriure les receptes culinàries elles mateixes. D'altres, com ja he dit, les han hagut de dictar, encara no les poden escriure; saben que la seva paraula dita és també important, però que els limita. Aquesta consciència fa que elles mateixes demanin més possibilitats, més oportunitats per poder llegir i escriure. Intenten així modificar la seva realitat.

Fira de Sant Jordi

Des de fa vint-i-cinc anys, la fira posa de manifest que amb llengües diferents, grafies diferents, músiques diferents, costums diferents etc. podem celebrar una festa comuna que organitzem en comú i que celebrem en comú.

Tallers d'arranjament del barri

La vida quotidiana ens obliga a anar més enllà de les activitats puntuals i festives. Necessitem una cultura comuna en molts àmbits per fonamentar la convivència i la cooperació. Aquesta és la finalitat dels nous grups de treball que s'estan organitzant en col·laboració amb l'Associació de Veïns. Aquests grups pensen què cal fer i que cal comunicar per tal que tots els veïns tinguem una mateixa idea i unes pràctiques comunes respecte a la netedat del barri. La lectura i l'escriptura no és una finalitat en ella mateixa, és important per poder saber i dir coses. Aquesta és la tasca d'aquests grups. Quin és l'eslògan, quina és la carta o l'escrit que cal adreçar als veïns, quines són les accions que cal desenvolupar per fer-nos nostre el barri gràcies a la neteja. Aquest grups han proposat també de fer un test de comprensió dels materials que altres institucions puguin editar per a aquesta campanya.

Tot aquest procés se situa en el marc d'un programa, «Fem Barri», que uneix els esforços de cinc entitats: l'Associació de Veïns de l'Erm, l'Associació Socioeducativa l'Ordit, l'Aula de Formació d'Adults Miquel Martí i Pol, l'ACA Peña Flamenca de Manlleu, l'associació Jameiat Essalam i CITE·CC.OO. Les dues últimes entitats les formen tant persones immigrades com autòctones i tenen com a objectiu específic l'actuació en l'àmbit de la immigració. Aquest programa permet que a través de l'alfabetització les persones trobin un camí per actuar en els àmbits que condicionen la seva vida, per intentar transformar les situacions d'incomunicació i de rebuig que dificulten la lectura en comú del text, del context i del món.

Un dels efectes del procés és comprendre que el dret d'expressar-se, de dominar la paraula exigeix que l'activitat d'aprenentatge se situï en un marc dialògic i tingui com a centre l'educand, la seva vida i la seva comunitat. Això condueix necessàriament a la defensa i desenvolupament d'uns interessos comuns, condueix a la vida associativa que en l'àmbit de l'Aula Miquel Martí i Pol s'ha concretat al llarg dels anys en tres tipus de propostes:

Orientativa

Facilitar el coneixement i l'accés a les associacions existents.

Formativa

Realitzar una formació específica perquè les persones que estan en processos d'alfabetització puguin participar activament en la organització i desenvolupament d'una associació. Això ha facilitat el naixement de l'ACA Peña Flamenca, l'Associació de Dones de Manlleu (que s'ha dissolt després de dotze anys de vida activa), Jameiat Essalam o l'Associació Socioeducativa l'Ordit. Aquesta última neix precisament per la necessitat que tenen els adults que s'estan alfabetitzant de tenir un mitjà que els permeti participar de manera autònoma en l'aula i en l'entorn. Esdevé un camí perquè persones que no estaven implicades en el món associatiu comencin a compartir amb altres persones i entitats la voluntat de millora personal i col·lectiva. També esdevé un instrument d'ajuda mútua i de socialització dels coneixements. Genera grups de lectura i escriptura, s'organitzen tallers de cuina per persones amb discapacitats i es promouen noves activitats i cursos.

Cooperativa

És imprescindible cercar la cooperació més enllà de l'àmbit local. Cal que la paraula d'aquelles persones a les quals durant anys s'ha mantingut en silenci es faci sentir solidàriament a molts llocs. Amb aquesta idea, les persones que participen en cursos d'alfabetització assisteixen a congressos d'alfabetitzants que anualment es realitzen en alguna població espanyola. D'altra banda, cada any es publica una revista i es fa una trobada dels centres d'alfabetització de la comarca. A més, puntualment s'estableixen contactes amb centres més llunyans com ara Beni Enzar (Marroc) o Escuela Campesinas (Castilla-León).

El desenvolupament de les diferents cultures a partir dels continguts culturals comuns

Estem convençuts que una pràctica educativa fonamentada en la trobada de persones de dues o més cultures i en el desenvolupament de continguts culturals comuns ha de facilitar el camí perquè les diferents cultures evolucionin a partir d'aquests continguts culturals.

Aquesta part del procés és molt més lenta i difícil de veure, sobretot en la perspectiva curta amb què sovint considerem l'arribada de persones procedents d'altres països. No obstant, potser en tenim un petit indicador en la voluntat de compartir l'àmbit festiu amb els altres col·lectius. Per això les festes del centre educatiu són les festes de tots plegats, en una versió més social que religiosa: Nadal, Dia de Andalusia, Ramadà, Sant Jordi.

No és un gran pas, però imperceptiblement introdueix un canvi de mentalitat, cap festa ens aliena, tota festa es pot compartir. Les festes són material de treball en la conversa i l'escriptura segons els nivells d'aprenentatge. Cada alumne explica què sap de les festes que no formen part de la seva tradició. El treball continua després amb materials de lectura i escriptura preparats i acaba amb la celebració de la festa.

Acabo aquesta comunicació amb un breu apunt sobre els criteris metodològics i d'avaluació.

Com ho fem? Resum dels criteris metodològics

D'alguna manera ja hem abordat la nostra manera de treballar en les explicacions anteriors. Podríem resumir els criteris bàsics que orienten el nostre treball així:

- Cal que el procés d'alfabetització respongui a la realitat personal i col·lectiva de les persones que hi participen.
- L'ajuda mútua i la cooperació ens ajuden a aprendre per compartir, no per competir.
- Llegim i escrivim pel plaer de comunicar, i per millorar i transformar el nostre entorn. El procés instrumental ha d'estar al servei d'aquesta dinàmica.
- Cal que es generin grups de treball, grups d'escriptura i de lectura que es reunixin més enllà del propi centre educatiu. Estem convençuts que la lectura és una important font de coneixement mutu i un camí cap a la solidaritat entre persones de diferent origen cultural.

Què avaluem?

Partim de la premissa que tothom que participa en la tasca educativa pot avaluar, tant les persones que s'alfabetitzen com les entitats i col·laboradors que actuen en el procés. L'àmbit de l'avaluació és personal i col·lectiu, a través de entrevistes i reunions. Els aspectes d'avaluació els agrupem en els nivells següents:

Nivell personal

- Adquisició de coneixements instrumentals
- Satisfacció personal
- Autonomia aconseguida
- Implicació en el procés
- Transferència dels coneixements i pràctiques a la vida quotidiana

Nivell col·lectiu

- Coneixement de la realitat del barri/poble en cada moment
- Cooperació amb altres entitats
- Incidència de les actuacions en el barri/poble

Voldria acabar fent esment que el centre en el qual desenvolupem dia a dia la nostra «experiència» té un fort compromís amb la lectura, i en especial amb la Lectura Fàcil, per a uns límits de les seves possibilitats i per a uns altres camí cap a aventures lectores més agosarades. Per això en la nostra pràctica pedagògica provem i avaluem materials de Lectura Fàcil abans de la seva publicació.

El testimoni explícit d'aquest compromís és el mateix nom de l'aula: Miquel Martí i Pol, treballador d'una fàbrica tèxtil, poeta autodidacta que amb la seva lectura emociona moltes de les persones que estan en els grups d'alfabetització, antigues treballadores del tèxtil que van entrar a la fàbrica com l'Elionor, la noia d'un dels seus poemes:

L'Elionor tenia
catorze anys i tres hores
quan va posar-se a treballar.
Aquestes coses queden
enregistrades a la sang per sempre.

Arcadi Oliveres

*President
de l'Associació Lectura Fàcil*

L'alfabetització, eina d'integració social

RESUM. Es tracten tres temes interrelacionats: l'alfabetització, la informació i la immigració. Segons les dades, l'analfabetisme va estretament lligat a la pobresa i afecta uns 2.600 milions de persones al món, dels quals la majoria són dones. Per disminuir l'analfabetisme és imprescindible una despesa més gran en educació que precisament no es dona en els països més afectats. Pel que fa a la informació sobre l'actualitat, convé reivindicar la lletra escrita per davant de la imatge, perquè dona informació més completa i coherent. Això no treu que sovint els diaris manipulin la informació segons interessos privats. La immigració és un fenomen inexorable, que cal que es produeixi en les millors condicions possibles. La lectura, de manera molt especial els llibres de Lectura Fàcil, és un instrument que hi pot aportar una valuosa ajuda.

RESUMEN. Se tratan tres temas relacionados entre sí: alfabetización, información e inmigración. Según los datos, el analfabetismo está estrechamente vinculado a la pobreza, y afecta unos 2.600 millones de personas en el mundo, en su mayoría mujeres. Para reducir el analfabetismo es imprescindible un gasto mayor en educación, lo que precisamente no ocurre en los países más afectados. En cuanto a la información sobre la actualidad, conviene reivindicar la letra escrita frente a la imagen, porque proporciona información más completa y coherente, a pesar de que a menudo los periódicos manipulen la información según intereses privados. La inmigración es un fenómeno inexorable que debe producirse en las mejores condiciones posibles. La lectura, y de manera especial los libros de Lectura Fácil, es un instrumento capaz de aportar una valiosa ayuda.

ABSTRACT. Three interrelated themes are treated: literacy, information and immigration. The figures make it clear that illiteracy is closely linked to poverty and affects some 2,6 billion people in the world, the majority of them women. To cut illiteracy increased spending on education is essential, which is precisely not happening in those countries most affected. Despite the fact that the printed press frequently manipulates information to suit private interests, the written word still provides more complete and consistent information about current affairs than images. Immigration is an inexorable phenomenon which should take place in the best possible conditions. Reading, and Easy-to-Read books in particular, is a tool capable of providing valuable help.

Si algú ha perdut el carnet d'identitat, com sembla que va passar ahir, es troba en una trista situació, perquè esdevé immediatament un sense papers. La situació dels sense papers és més aviat perillosa. Si enllacem la situació dels sense papers amb la situació de la cultura que aquests dies ens ocupa, podria passar el que vaig llegir en un acudit al diari l'altre dia. Es veia un pobre subsaharià que deia: «Porto tota la vida reclamant els papers i ara finalment em donen els de Salamanca». En qualsevol cas, en compte aquells qui estan indocumentats.

Dit això, m'agradaria donar les gràcies a l'Associació Lectura Fàcil. Els aprecio molt i són molt generosos amb mi, perquè tenen un president perfectament inútil. En un acte de bona voluntat, la Carme i l'Eugènia, que són les ànimes d'aquestes jornades i d'aquesta associació, van decidir d'una manera més aviat aventurera col·locar-me a primera hora de la tarda. Van fer bé, perquè la primera hora de la tarda és la de la migdiada i corro poc perill. Joestic força acostumat a donar xerrades, peròestic força espantat per aquesta, perquè m'agrada tractar temes que conec, i el tema de la Lectura Fàcil el conec només des que elles me'l van presentar, però ni en sóc un expert ni tinc res a veure amb les humanitats ni amb les biblioteques ni amb la lectura. Sort que després de la meva intervenció, escoltaran dos experts en cultura i llengua que els podran aclarir els temes d'aquesta tarda. Per tant, entenguin la meva intervenció com una suau digestió amb algunes reflexions de tant en tant. Afortunadament, comencem mitja hora tard.

Els voldria esmentar tres idees, perquè m'han demanat que parli i alguna cosa haig de dir. Les tres idees tenen a veure amb, en primer lloc, l'alfabetització. He vist que el programa ha canviat una mica, perquè la sessió es diu «L'alfabetització, eina d'integració social» i al principi es deia «La lectura com a eina d'integració social». En segon lloc, parlaré de la lletra impresa com a fenomen d'informació i, en tercer lloc, parlaré d'immigració i d'alfabetització.

Alfabetització

Quan em plantejava el títol i he vist aquest ball de paraules, que no m'ha empipat gens ni mica perquè trobo tan bé que es digui d'una manera com d'una altra, m'he concentrat en la segona part. M'he preguntat si l'alfabetització seria, que segurament és i serà, una eina d'integració social, i si no podia ser alhora una eina de reequilibri social. Penso que no es tracta només d'integrar sinó també d'equilibrar aquells qui suposadament ja estan integrats, però cada vegada estan més desequilibrats els uns dels altres.

El primer que diré sobre l'alfabetització és que totes les dades demostren que l'analfabetisme va lligat a la pobresa. M'he dedicat a buscar unes quantes dades, perquè els economistes si no ens recolzem sobre estadístiques no estem contents, tot i que no podem refiar-nos massa de les estadístiques, perquè com deia un bon company: «Al món hi ha petites mentides, grans mentides i estadístiques». De tota manera, alguna estadística s'ha de fer servir. Les dades que he trobat només referint-me a grups de població mundial especialment afectats són esfereïdores. Al món hi ha un grup de països que Nacions Unides ha anomenat els PMA, els Països Menys Avançats. Cal dir que Nacions Unides és optimista, perquè PMA també podria voler dir els Països

Més *Atrassats*. Trobo que tenen raó, perquè si dius «menys avançats» dones esperança. Si dius «més *atrassats*», malament rai. Aquest grup de països menys avançats, que està configurat a Nacions Unides amb un total de 42 països, segons les dades que he aconseguit, tenen en general un 54% d'alfabetitzats i un 46% de no alfabetitzats.

En canvi, si en comptes de mirar la població en general ens centrem en les dones, que són sempre les més afectades en aquest grup de països menys avançats, trobem que només el 44% de les dones estan alfabetitzades. Així doncs, els 42 països més pobres del món són els països que tenen el nivell d'alfabetització més baix, tant en la població en general com en els grups de dones. Si mirem el continent africà, que té fama de ser el més pobre, curiosament no és el més analfabet (analfabet en el sentit literal de la paraula, perquè la cultura africana és ancestral i boníssima). A l'Àfrica hi ha una alfabetització general del 61% de la població i una alfabetització de les dones del 52%. Finalment, mirem la part del món on més força té l'analfabetisme. És l'Àsia meridional: l'Índia, el Pakistan, el Nepal, el Butan, Sri Lanka, etc. En aquesta zona, genèricament hi ha una alfabetització del 58% i específicament per a les dones només hi ha una alfabetització del 46%. Aquest fet afecta Àsia, Àfrica i altres zones d'Amèrica Llatina, que no he pogut esmentar perquè no estaven dins del grup general; és a dir, pràcticament 2.500-2.600 milions de persones del nostre planeta.

D'altra banda, el Banc Mundial diu que es tracta de 2.500-2.600 milions de persones que viuen amb uns ingressos inferiors a dos dòlars. Potser sigui difícil establir aquesta correlació, però a mi m'ha semblat molt adequada. Resulta que els mateixos grups de població que he esmentat que pateixen aquest índex tan alt d'analfabetisme es corresponen estadísticament amb aquells que només cobren entre un i dos dòlars per dia. Així doncs, m'he permès pensar que molts deuen ser comuns en el grup de població afectada per l'analfabetisme i en el grup de població afectada per la pobresa. Per tant, s'ha de dir que analfabetisme i pobresa estan vinculats, pobresa sempre econòmica, ja ho he dit abans; no em refereixo a pobresa musical o culinària, perquè en aquest sentit hi ha molt a discutir; facin la prova: aquest vespre quan tornin a casa o a l'hotel cansats després d'aquesta reunió i engeguin el televisor, facin *zapping*, i després es poden fer la pregunta de si aquest és un país desenvolupat culturalment. La resposta ja la coneixen. Em refereixo doncs a pobresa econòmica i no a altres tipus de pobresa.

El segon problema és que aquestes diferències de les quals parlo creixen cada vegada més. No és que els pobres siguin més pobres (no s'ha de ser més pessimista del que cal), però els rics cada vegada són més rics, amb la qual cosa la diferenciació entre uns i altres és cada vegada més gran. Quan era estudiant, els parlo de temps immemorials, em van dir que el 20% més ric de la població mundial en termes de renda era 30 vegades més ric que el 20% més pobre. Eren els anys seixanta. Als anys vuitanta, el 20% més ric de la població mundial no era 30 sinó 60 vegades més ric que el 20% més pobre. Als anys noranta el 20% més ric era 80 vegades més ric que el 20% més pobre. A hores d'ara, segons les dades que tenim, el 20% més ric és 95 vegades més ric que el 20% més pobre. Per tant, tenim diversos problemes a considerar: analfabetisme, pobresa i diferenciació cada vegada més gran.

Evidentment, aquest analfabetisme ens porta conseqüències curioses. Avui llegia al diari *El Periódico* les interessants declaracions d'un personatge que durant tot el judici de l'11-M va fer de traductor. Es tracta d'un palestí, advocat i llicenciat en ciències polítiques. Per tant, la persona ideal per traduir davant dels jutjats en el procés de l'11-M. Doncs aquest home diu una cosa curiosa: dels processats de l'11-M, n'hi ha que són quasi analfabets. També afegeix que suposa que entre els organitzadors n'hi ha que estan molt alfabetitzats. Aquest home també assegura amb tranquil·litat a les seves declaracions que els serveis secrets nord-americans tenien molt a veure amb l'organització de l'11-S. De tota manera, aquest és un tema que no ve massa al cas. És doncs evident que a vegades aquesta situació d'analfabetisme et fa caure com a carn de canó d'aquells que en saben més que tu i que d'una manera o altra t'acaben implicant. Per tant, pots formar part d'escamots suïcides perquè ets absolutament ignorant o ets tan savi que ja t'has imaginat totes les coses perverses que pots fer en un futur.

Una última idea per concloure aquest primer punt. Si hem de resoldre el tema de la dignitat, que la gent no sigui carn de canó i que les dones puguin accedir lliurement a la lectura, necessitem molta més inversió en educació. En aquest sentit, hi ha una altra dada que no puc quantificar, afortunadament per a vostès, però que tinc memoritzada, segons la qual els països que tenen menys de dos dòlars d'ingressos per dia i que corresponen als que tenen menys alfabetització són també els que tenen una despesa militar que supera la despesa d'educació. Són tres aspectes que estan absolutament lligats. En resum, cal eradicar l'analfabetisme i hi ha possibilitats de fer-ho tot i que hi ha pocs recursos. Per desgràcia, analfabetisme i pobresa estan totalment relacionats.

Informació

Amb aquesta idea deixo el primer apartat i entro en el segon, que és el de la informació. La veritat és que aquest matí m'ha agradat la intervenció de l'Anna Simó, que ens ha dit una cosa fonamental: llegir ens aporta democràcia, inclusió i transformació. Penso que són les tres paraules que ha esmentat i les he trobades excel·lents, perquè són paraules viscudes i estic convençut que efectivament la lectura porta democràcia, inclusió i transformació. També haig de dir que m'han agradat les paraules de l'Assumpta Bailac, quan ha reivindicat la lletra escrita davant de la imatge. Crec que efectivament hem de reivindicar la lletra escrita davant de la imatge. No perquè la imatge en algunes ocasions no pugui tenir valor, sinó perquè la lletra escrita ens dona una informació molt més completa i coherent. Dit d'una altra manera, per estar ben informats no hem de mirar la televisió sinó que hem de llegir el diari, depèn de quins, però hem de llegir el diari. Amb això vull dir que el diari té lletra menuda, cosa que la televisió no té.

Donaré un petit exemple de com n'és de necessari informar-se amb la lletra escrita i no tant amb imatges subministrades. Recordaran que fa uns quinze dies el diari i la televisió ens deien que el Banc Mundial i el Fons Monetari Internacional havien patit un atac de generositat i havien decidit condonar el deute de 18 països africans, la qual cosa estava molt ben vista per l'opinió pública mundial. El titular del diari coincidia amb el titular de la televisió: «Banc Mundial i Fons

Monetari perdonaran el deute de 18 països africans». Tots contents i satisfets. A la televisió la informació s'acaba aquí i ja passen a la imatge següent d'una altra notícia, però al diari després del titular hi sol haver una quantitat de lletra petita que t'explica en detall la notícia i que moltes vegades et desmenteix la notícia del titular, com era el cas. El diari deia que el Banc Mundial i el Fons Monetari en aquest atac de generositat havien dit que perdonarien aquest any, ja veuríem l'any que ve, quatre mil milions de dòlars de deute. Vaig fer una regla de tres i els puc assegurar que la condonació del Banc Mundial i el Fons Monetari equival al 0,1% del deute del Tercer Món. Això amb la imatge no es veu, però amb la lletra impresa sí, perquè tenim aquests petits detalls per contrastar. Per tant, hem de reivindicar la lletra impresa, la lletra menuda, que moltes vegades ens permet saber les coses amb més perfecció.

De tota manera, també haig de dir que no sempre hem de ser optimistes amb la lectura, perquè podem llegir molt però si el que ens expliquen està manipulat o és enganyós, encara que llegim molt, ens allunyem de la realitat. També els voldria posar un altre exemple; ja sé que no són de Lectura Fàcil, però per aquesta mena d'exemples ja tenen els experts; jo els parlo del que més o menys conec. Vostès saben que el diari més llegit de França és *Le Figaro*. No és el millor, que en la meua opinió és *Le Monde*. El propietari de *Le Figaro* era Robert Hersant, que va morir fa quatre o cinc anys. Va deixar la propietat del diari als seus vuit fills, però com que les herències de vuit fills solen ser complicades, els fills van decidir vendre el diari, quedar-se un 20% de referència i adjudicar l'altre 80%, amb dues parts equitatives de 40% i 40%, perquè cap dels dos nous propietaris pogués tenir una majoria absoluta. Un dels nous propietaris, que va comprar un 40%, era l'industrial francès Serge Dassault. Aquest home ha estat condemnat a molts anys de presó a Bèlgica per negocis bruts, no pot tocar aquest país i, a més, és el fabricant més gran d'avions de combat a França. L'altre 40% de *Le Figaro* va ser adquirit per una empresa d'inversions nord-americana anomenada Carlyle. L'accionista número dos de Carlyle es diu George Bush, el pare de l'actual president. O sigui que *Le Figaro* estava en un 40% en mans d'un fabricant d'armes i en un altre 40%, indirectament, en mans del senyor Bush. Aquest fet es va produir poques setmanes abans de la guerra d'Iraq, o sigui que ja em diran vostès com havia d'explicar *Le Figaro* aquesta guerra per molta lletra menuda que tingués. Per cert, com a anècdota secundària, el senyor Bush sembla que no estava massa interessat en el negoci de *Le Figaro* i fa poques setmanes va vendre el 40% que li corresponia al senyor Dassault, que ja tenia l'altre 40% i ara ha esdevingut el propietari de *Le Figaro* amb un 80%. Aquest home té 71 anys, però tenia un pare que es va morir no fa gaire, als 95 o 96 anys, que va ser padrí d'un altre senyor de 71 anys que no tenia gaire diners i a qui li va pagar la carrera. Aquest afillat es diu Jacques Chirac. Ja veuen doncs de quina manera la lletra impresa ens pot portar de vegades a tenir percepcions falses de la realitat. En tot cas, crec que és millor tenir lletra impresa que no pas televisió.

Per desgràcia, a la lletra impresa encara hi accedeix poca gent, perquè segons recents enquestes a l'Estat espanyol només el 31% dels ciutadans llegeixen el diari, i això no vol dir que el comprin, perquè a molts els el regalen i d'altres el llegeixen mentre fan l'esmorzar a la cafeteria. La lletra impresa permet molta més personalització de les dades que no pas la imatge televisiva. Un dels diaris que m'agrada, tot i que sembli estrany, és *La Vanguardia*, perquè té una sèrie de corresponals propis directes establerts, com ara el senyor Tomàs Alcoverro establert al Líban

des de fa 30 anys o el senyor Joaquim Ibarz establert a Costa Rica, crec, des de fa 20 anys. Per tant, quan parlen del Proper Orient o d'Amèrica Llatina són ells qui parlen. En canvi, un altre diari que també m'agrada molt, *El País*, quan parla sembla que parli la CNN. Tinc doncs la impressió que aquesta capacitat poderosa de la lletra impresa de tenir la seva veu pròpia en el concert mundial és quelcom que hem d'aprofitar, perquè sinó caurem en un problema d'índole cultural, en aquesta enorme uniformització cultural del planeta, perquè una cosa és la integració, que és molt positiva, i l'altra és la uniformització cultural, que és bastant negativa.

Ara s'ha posat de moda aquesta expressió anomenada «el xoc de cultures». A la Universitat Autònoma vam tenir l'oportunitat de rebre fa un parell d'anys un sociòleg noruec ben reconegut anomenat Johan Galtung. Li vam preguntar si creia en el xoc de les cultures, que està tan de moda, sobretot després de l'11-S. Va contestar que hi creia, però no era el mateix xoc de cultures en el qual creiem nosaltres, perquè el famós xoc entre l'islam i el cristianisme no li semblava perillós ni creia que es produiria. Tanmateix el que creia que era molt perillós era el xoc de cultures que ve representat pel que ell anomenava les tres lletres «m». Com que no l'enteníem li vam demanar aclariment i el senyor Galtung ens va dir que el xoc cultural de les tres «m» era el representat per Madonna, Mickey Mouse i McDonalds i que això sí que a la llarga era un perill cultural de primera dimensió.

Només entrant a qualsevol redacció de diari o emissora de televisió es veu sempre aquest oracle de la CNN al darrera, i aquest *modus operandi* de la cultura anglosaxona ens entra constantment. Tots acabem doncs sabent, de bon o mal grat, els noms dels jugadors de bàsquet nord-americans, dels artistes de Hollywood nord-americans o dels cantants nord-americans. En canvi, a mi particularment em resultaria impossible dir ara el nom d'un sol pintor xinès, d'un sol poeta egipci o d'un sol director de cinema de l'Índia, quan sens dubte l'Índia, Egipte i la Xina tenen una cultura ancestral molt millor que la de dos-cents anys dels nord-americans. Per aquest motiu, els empipa tant la cultura ancestral i quan envien els seus soldats a Bagdad el primer que fan és destruir les biblioteques. Tornem doncs i siguem devots de la lletra impresa.

Immigració

La tercer idea que volia esmentar és que hem de relacionar aquest concepte d'alfabetització o de lectura amb un altre fenomen molt al dia, que és la immigració. No tractaré tot el que es desprendria dels esdeveniments de Ceuta, Melilla i Fuerteventura, ocorreguts darrerament. Només diré que el fenomen migratori és inexorable. S'uneixen, com diuen en castellà, «el hambre con las ganas de comer». Per tant, ens agradi o no es produirà i és millor que es produeixi en les millors condicions possibles. Sens dubte, una de les millors eines en aquest sentit és la integració cultural. Diria que en aquest moment estem en millors condicions perquè es produeixi aquesta integració cultural que quan Catalunya va rebre altres onades migratòries.

No és la primera vegada que Catalunya rep onades migratòries. Les va rebre per primera vegada amb motiu de la primera Exposició Universal de Barcelona l'any 1888, les va rebre amb més

potència amb l'Exposició Universal de l'any 1929 i va rebre un allau important de gent els anys seixanta. Tot i així, la situació ara és diferent per dues raons. En primer lloc, perquè tant la població de l'any 1929 com la dels anys seixanta va arribar en èpoques de dictadura, per tant predominava més el castellà que el català i no era difícil entrar en una cultura que era la mateixa. A més, els que venien originàriament de fora ja tenien la parla castellana i per tant no hi havia cap connotació diferent. Ara la onada migratòria no arriba en situació de dictadura sinó de democràcia i una part dels immigrants sí que parla castellà (els de Llatinoamèrica) però una part no (els del nord d'Àfrica, els d'Àfrica subsahariana, els d'Europa de l'Est, etc.). Per tant, com que la llengua vehicular és diferent, la integració també ho és. En Jordi Porta ens en parlarà després amb més coneixement de causa.

En tot cas, ara estem davant d'una magnífica oportunitat històrica. És important per a la llengua i perquè llegint amb materials com els que es publiquen aquí els immigrants poden conèixer els seus drets. Entenc que aquesta és una reivindicació bàsica perquè els seus drets han estat violats constantment. Ahir el Ministeri de l'Interior va tornar a violar la llei quan va retornar il·legalment la gent al seu país. S'ha de produir una expulsió formal per part del jutge i per tant es cometen moltes il·legalitats per part del propi govern. Si tenim un cert coneixement de causa, els immigrants podran saber quins són els seus drets. El millor en aquest sentit és tenir accés a la lectura, que moltes vegades serà complicada, però podríem fer un manual per a l'immigrant dedicat a la lectura fàcil dels seus drets.

També voldria suggerir-los una última idea. Si volem que la Lectura Fàcil sigui una eina d'integració, potser començaria a ser hora de fer no només llibres de Lectura Fàcil, perquè els immigrants entenguin i coneguin els seus drets, sinó que fessin per a nosaltres uns llibres de Lectura Fàcil en àrab per conèixer la seva llengua i integrar-nos completament, perquè cal anar en totes dues direccions. L'aliança de civilitzacions, que ara està tan de moda, es pot produir si caminem tots en totes dues direccions. Com que tinc a la directora de l'Associació al costat, li faig una proposta: el proper llibre de Lectura Fàcil s'ha de fer en àrab i ens l'hem d'aprendre.

Desgraciadament, ja els he dit que jo no sóc una persona preparada en aquest sentit. Crec que ja han tingut prou paciència escoltant-me fins ara. Com que sé que han de quedar deu minuts pel debat i a les cinc ja hi ha la següent intervenció, els dono les gràcies i quedo a la seva disposició.

**Agustí Colomines
i Companys**
*Director del Centre Unesco
de Catalunya*

Accés a la informació per a tothom: una prioritat de la UNESCO

RESUM. Des de la seva constitució fa seixanta anys, la UNESCO ha fet un èmfasi especial en la necessitat de garantir l'accés a la informació a totes les persones, sigui quin sigui el seu nivell de renda. Malauradament, si bé l'oferta cultural ha augmentat de manera impressionant en els últims anys, persisteix l'analfabetisme entre un 20% de la població mundial. La construcció d'una societat de la informació per a tothom s'ha de basar en la voluntat de mantenir, incrementar i difondre el coneixement, l'educació continuada i el desenvolupament dels recursos educatius que facin possible la capacitat per llegir i accedir a les noves tecnologies. En aquest sentit, la UNESCO proposa els programes «Decenni de les Nacions Unides de l'Alfabetització, 2003-2012» (DNUA) i «Informació per a tothom».

RESUMEN. Desde su constitución hace sesenta años, la UNESCO ha enfatizado especialmente la necesidad de garantizar el acceso a la información a todas las personas, sea cual sea su nivel de renta. Desgraciadamente, aunque la oferta cultural ha aumentado de manera impresionante en los últimos años, persiste el analfabetismo entre un 20% de la población mundial. La construcción de una sociedad de la información para todos debe basarse en la voluntad de mantener, incrementar y difundir el conocimiento, la educación continuada y el desarrollo de los recursos educativos que posibiliten la capacitación para leer y acceder a las nuevas tecnologías. En este sentido, la UNESCO propone los programas «Decenio de las Naciones Unidas de la Alfabetización, 2003-2012» (DNUA) e «Información para todos».

ABSTRACT. Since its founding sixty years ago, UNESCO has placed special emphasis on the need to guarantee access to information for all, regardless of their income. Sadly however, although cultural activities have increased in recent years to a quite remarkable degree, illiteracy persists at 20% of the world's population. The construction of an information society for all must be based on the will to maintain, increment and circulate knowledge, on continuous education and the development of educational resources that encourage the capacity to read and to have access to new technologies. In this respect, UNESCO proposes the programmes "United Nations Literacy Decade, 2003-2012" (UNLD) and "Information for all".

George Steiner ha escrit que «pràcticament de la nit al dia, la llibertat va reclamar el seu dret inalienable a l'hamburguesa». És a dir que, per al gran pensador contemporani, amb l'avenç de la democràcia i dels ideals d'igualtat s'ha produït una gran paradoxa: que la generalització dels coneixements –almenys en les societats occidentals– no ens ha preservat dels efectes de la trivialització, de l'alienació cultural i moral, incloent-hi en aquest cas fins i tot les societats subdesenvolupades o en via de desenvolupament.

Reclamar el dret a l'hamburguesa no és sinònim de democratització de la cultura –que sí que hauria de ser un dret irrenunciable i inalienable–, entre altres raons perquè distorsiona i desenfoca l'ideal il·lustrat segons el qual l'emancipació dels individus només podia ser fruit de la capacitat d'elecció que permet el coneixement. La voluntat de garantir l'accés a la informació per a tothom s'insereix, doncs, en aquesta estratègia il·lustrada, que és també la de la UNESCO des de la seva constitució ara fa seixanta anys. De fet, del que es tracta és de reduir la distància que separa els països pobres dels rics i les persones desfavorides de les privilegiades. Cap individu no hauria d'estar en pitjors condicions per accedir a la informació –i a la cultura en general– pel fet d'haver nascut pobre o en el continent equivocat.

És evident que l'oferta cultural ha augmentat d'una manera impressionant en els darrers temps: mai com ara no havien existit uns índexs de lectura tan alts; mai com ara la informació no havia circulat tan ràpidament; mai com ara no havia estat possible rebre informació a través de les ones, del cable o d'Internet. I tanmateix, al món d'avui es manifesten dues tendències que generen frustració i que són alarmants:

- El descrèdit de la cultura en les societats occidentals.
- La persistència de l'analfabetisme arreu del planeta, però sobretot entre la població dels països pobres i en l'anomenat quart món dels països rics.

Del primer fenomen ja n'he parlat una mica. Només voldria afegir-hi un aspecte més: que les renúncies fetes en matèria d'educació són la causa d'aquest mal i que és urgent refer-se de l'hegemonia de les tendències populistes i de la ideologia marcada pel no compromís i la manca de responsabilitat. El problema és, a més, que cultures d'arrels molt diferents evolucionen cap a sistemes de valors molt semblants als que han anat imposant-se a Occident i per això no és del tot segur que es pugui consensuar una ètica global compartida, que és un dels objectius que persegueix la UNESCO per mitjà del programa, entre altres, «Informació per a tothom».

El segon fenomen és encara més preocupant. Segons l'Institut d'Estadística de la UNESCO, en començar el segle XXI gairebé 1.000 milions de persones majors de 15 anys eren analfabetes i, entre aquests analfabets del món, 236 milions eren dones. Això vol dir, també, que 140 milions de joves entre 15 i 24 anys no sabien ni llegir ni escriure i que 104 milions d'infants no tenien accés a l'educació bàsica. En fi, que el 20% de la població mundial adulta era analfabeta. Caldria afegir-hi, a més, el fet que en diversos estats rics i desenvolupats hi ha un nombre indeterminat de gent que només ha assolit una alfabetització rudimentària, insuficient per poder accedir de veritat a la informació.

Com va denunciar el secretari general de Nacions Unides amb el discurs pronunciat el 13 de febrer de 2003 a Nova York: «El fet que el 20% dels adults del món n'estiguin privats [de l'alfabetització] hauria de fer-nos vergonya». I tant que sí, sobretot perquè aquesta situació és motivada, entre altres moltes raons, per:

- La persistència de les desigualtats econòmiques, amb les quals s'impedeix l'accés lliure a la cultura i als mitjans per a transmetre-la a milions i milions de persones dels cinc continents.
- La utilització recurrent de la violència, en especial de les guerres, per resoldre les controvèrsies polítiques, culturals, religioses o territorials, cosa que és motiu de la destrucció dels espais físics i vitals i dels grans desplaçaments de població.
- La generalització de la intransigència religiosa i dels fonamentalismes, el resultat de la qual és que, emparant-se en falses prescripcions religioses, augmenta la discriminació de col·lectius humans sencers, però sobretot de les dones.
- La incidència negativa de les pandèmies, com ara la sida, que destrueix les societats i que a l'Àfrica, per exemple, afecta l'evolució de la vida quotidiana de molta gent, incloent-hi els infants.
- El comportament prepotent dels grups lingüístics dominants, cosa que, d'entrada, provoca que la majoria de les 6.500 llengües del món no tinguin reconeixement institucional i, per això, que no siguin reconegudes com a llengües vehiculars a les escoles, als mitjans de comunicació o als productes culturals que consumeixen aquells que les parlen.

L'Informe Mundial de la Cultura que va publicar la UNESCO l'any 1998 proposava definir el concepte «cultura» com la manera com les persones conviuen, interactuen i cooperen, i la manera de justificar aquestes interaccions mitjançant un sistema de creences, valors i normes. Així doncs, la cultura és més que la mera instrucció o l'assimilació de codis. L'objectiu de construir una societat de la informació per a tothom s'ha de basar, per tant, en la voluntat de mantenir, incrementar i difondre el coneixement, l'educació continuada, el desenvolupament dels recursos educatius que facin possible la capacitació de gent per llegir i accedir a les noves tecnologies.

En aquest sentit la UNESCO s'ha proposat dos grans programes, orientats pels anomenats «objectius del mil·lenni» (eradicar la pobresa extrema i la fam; aconseguir l'ensenyament primari universal; promoure la igualtat entre els sexes i l'autonomia de la dona; reduir la mortalitat infantil; millorar la salut materna; combatre la sida, el paludisme i altres malalties; garantir la sostenibilitat del medi ambient), que es van aprovar a la cimera de l'ONU del 2000. Aquests programes són:

- «Decenni de les Nacions Unides de l'Alfabetització, 2003-2012» (DNUA), la coordinació internacional del qual va ser encarregada a la UNESCO, en concret a la Secció d'Alfabetització i Educació No Formal (ED/BAS/LIT) de la Divisió d'Educació Bàsica.
- «Informació per a tothom», que és un programa planificat i dirigit per un consell intergovernamental, integrat per 24 estats membres de la UNESCO, que té l'encàrrec d'harmonitzar posicions i polítiques amb ONG i altres institucions actives en cada lloc.

Allò que es persegueix amb la implementació d'aquests programes és ben clar: reduir l'analfabetisme –absolut o funcional– entre la població mundial, però en especial entre els joves i les

dones; permetre que la informació arribi a tothom, independentment de la condició social i del lloc on visqui; i, per fi, millorar la qualitat de vida de les persones. Tots els experts consultats per la UNESCO han advertit que per assolir uns bons resultats en aquest aspecte, la millor estratègia és combinar l'educació formal amb la no formal, situar l'alfabetització en el centre de les preocupacions dels respectius sistemes educatius i com a prioritat del desenvolupament, garantir el pluralisme lingüístic i la diversitat cultural. Al capdavant, fomentar un entorn de pau que asseguri la igualtat d'oportunitats. I és que la Declaració Universal de la UNESCO sobre la Diversitat Cultural, proclamada el 2 de novembre del 2001, assenyala que «la defensa de la diversitat cultural és un imperatiu ètic». És a dir, profund.

Jordi Porta

President d'Òmnium Cultural

Un camí per a la inclusió dels immigrants en un context bilingüe: la Lectura Fàcil

RESUM. Catalunya ha passat en pocs anys de ser un context bilingüe a ser un espai multilingüe com a conseqüència de la nova immigració. S'hi parlen actualment més de cent llengües. Per facilitar la cohesió social i la igualtat d'oportunitats cal procurar que tothom pugui conèixer les llengües catalana i castellana. Junt amb altres mitjans, la lectura és una eina clau per aprendre una llengua. Es necessiten textos i llibres apropiats a la immigració, com els de Lectura Fàcil.

RESUMEN. Como consecuencia de la nueva inmigración, Cataluña ha pasado en pocos años de ser un contexto bilingüe a ser un espacio multilingüe, en el que se hablan más de cien lenguas. Para facilitar la cohesión social y la igualdad de oportunidades es preciso asegurar que todas las personas puedan aprender las lenguas catalana y castellana. Junto con otros medios, la lectura es un instrumento clave para aprender una lengua. Se necesitan textos y libros apropiados a la inmigración, como lo son los de Lectura Fàcil.

ABSTRACT. As a consequence of recent immigration, Catalonia has moved in the space of a few years from a bilingual context to a multilingual space in which more than one hundred languages are spoken. To facilitate social cohesion and equal opportunities requires ensuring that everyone can learn Catalan and Spanish. Reading, along with other media, is a key tool in learning the language. This requires texts and books that are geared to immigration, such as Easy-to-Read.

Del bilingüisme al plurilingüisme

Catalunya ha passat de ser un context bilingüe a ser un espai multilingüe com a conseqüència de la nova immigració. El bilingüisme era fruit d'un procés de dominació política i també de la immigració d'altres llocs d'Espanya. Les mesures polítiques, però, van ser determinants per al bilingüisme, amb la particularitat que en principi els catalanoparlants d'origen eren els únics bilingües i, a més, eren forçosament analfabets en la seva llengua pròpia des del punt de vista de la lectura i escriptura com a conseqüència de la política educativa dels quaranta anys de franquisme. El plurilingüisme actual es dona en unes condicions de recuperació parcial de la llengua pròpia i del poder polític de Catalunya. Al nostre país es parlen actualment més d'un centenar de llengües, la qual cosa pot ser un enriquiment mutu i no un problema si es donen unes certes condicions, tenint en compte els processos lingüístics que s'ha seguit fins avui.

Valor de la llengua escrita i de la lectura

És innegable la importància de la capacitat de llegir una llengua, al costat de la capacitat d'entendre-la, de parlar-la i d'escriure-la. La lectura és la forma que clàssicament s'ha entès com la manera d'abandonar l'analfabetisme. És la manera de conèixer la codificació específica d'una llengua i de relacionar-la amb el coneixement de l'expressió fonètica que comporta el fet de parlar-la i entendre-la. És, per tant, un moment clau de l'adquisició d'una llengua. És la manera també d'evitar la possible dislèxia quan hi ha més d'una llengua en contacte.

El coneixement de la llengua pròpia

Quina és la situació actual del coneixement de la llengua catalana en el seu propi territori? Segons dades publicades per l'Observatori de la Llengua, un 97% de la població l'entén, un 85% la parlen, un 91% la llegeixen i un 62% l'escriuen (cens lingüístic de 2003). Dades que van canviant molt ràpidament en funció dels moviments de població. Barcelona ha passat de tenir poc més del 3% de persones estrangeres el 2001 a més del 14% el 2004. Els canvis conseqüents reclamen una política específica tenint en compte que la majoria de la població nouvinguda no coneixia l'existència de la llengua catalana abans d'arribar al nostre país.

Llengua i territori. Immigració i plurilingüisme

Tots els territoris tenen una llengua hegemònica que, lògicament, és la pròpia del país. És la llengua que serveix d'intercomunicació entre els ciutadans que tenen diferents llengües maternes, és la llengua dominant en l'espai públic i és la llengua oficial en les relacions amb les administracions, amb les institucions públiques i en les relacions comercials. Quan es diu que les llengües no tenen territoris es falseja la realitat. Tots els estats, institucionalització política fonamental, estableixen el deure de conèixer les llengües oficials en els seus territoris.

Llengua comuna i plurilingüisme

L'educació ha de permetre el coneixement de la llengua materna. En el cas de la llengua castellana, el coneixement està assegurat perquè és la llengua dominant en l'espai públic en aquests moments. Cal garantir el coneixement de les altres llengües si aquesta és la voluntat dels pares. Però l'Administració pública catalana ha d'assegurar el coneixement de la llengua comuna, és a dir, la pròpia del territori com a llengua d'intercomunicació. A Catalunya es parlaran moltes llengües. Allò que cal per facilitar la cohesió social i donar el mateix tipus d'oportunitats, fins i tot laborals, és que tothom pugui conèixer la llengua catalana i expressar-s'hi.

Comunicació audiovisual i lectura

La capacitat i l'interès per la lectura es troben avui mediatitzats per la importància dels mitjans audiovisuals de comunicació. Cal facilitar la incorporació d'aquests nous mitjans de forma que no només deixin de ser antagònics, sinó que uns facilitin l'exercici dels altres, és a dir, que a través de la televisió, per exemple, s'estimuli la lectura, com ja s'intenta fer en alguns programes.

Inclusió: aspectes legals, aspectes laborals, aspectes culturals i lingüístics

La inclusió dels immigrants suposa, per tant, el desenvolupament dels aspectes legals, les oportunitats laborals a través del coneixement de les llengües, els aspectes culturals en expressions no lingüístiques, i el coneixement de la llengua pròpia del territori. L'experiència de les «parelles lingüístiques» i del voluntariat lingüístic són dues iniciatives reeixides d'aquestes formes d'inclusió. No n'hi ha prou amb mesures administratives i legals sinó que cal posar en marxa l'actitud de la ciutadania autòctona per tal d'aconseguir la cohesió social desitjada.

Per tot això, tenim la necessitat de materials de Lectura Fàcil, apropiats a la immigració, en la llengua adoptada, pròpia del territori i comuna al servei de la intercomunicació entre tots.

Algunes dades¹

Persones estrangeres a Catalunya

Any 1998: 121.361 (1,87%), dels quals són extracomunitaris: 89.319.

Any 2003: 543.008 (8,10%), dels quals són extracomunitaris: 467.093.

S'ha produït una acceleració creixent, excepte el 2003.

A Catalunya avui hi trobem 54 nacionalitats (representades amb més de 100 persones).

Percentatges segons procedències

Marroc: 27,6%

Equador: 13,9%

Colòmbia: 7,6%

Argentina: 5,5%

Perú: 3,9%

Europa no comunitària: 47.413 persones

Àfrica: 165.105 persones

Amèrica: 207.704 persones

Àsia: 46.448 persones

Oceania: 381 persones

En algunes poblacions

Meranges: 0,0 %

Guissona: 19,96 %

Sant Pere Pescador: 19,95%

Matrimonis

88,9% entre espanyols

11,1% un cònjuge estranger

5,3% espanyol/estrangera

3,4% espanyola/estranger

2,4% dos estrangers

Treball

Homes: 32% construcció

20% hosteleria

Dones: 30% hosteleria

28% feines domèstiques

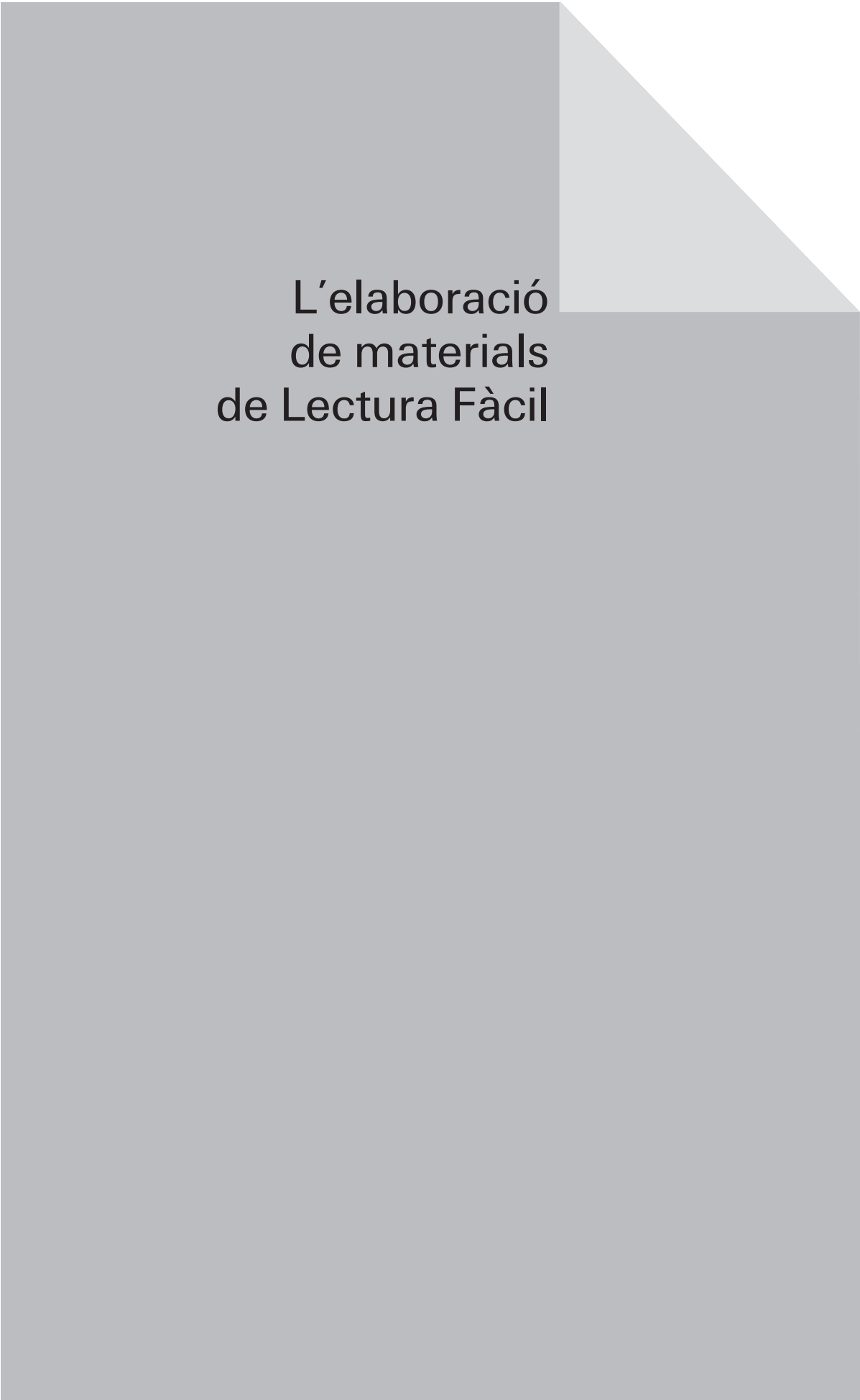
Alumnes

1999-2000: 12.819

2002-2003: 28.617

No és bo percebre l'estranger homogèniament.

¹ Extreptes de *Les condicions de vida de la població d'origen no comunitari a Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Metropolitans de Barcelona, 2004.

L'elaboració
de materials
de Lectura Fàcil

Anne Marit Godal
/ Cathrine Nysæther

Books for everyone

*Office Manager of Leser søker bok
/ Information Advisor of Leser
søker bok*

RESUM. Des de 2003 l'organització Leser søker bok (literalment «Lector busca llibre») treballa per proporcionar a les persones amb dificultats lectores llibres que responguin a les seves necessitats. El Ministeri de Cultura del govern noruec aporta gran part del finançament. La seva tasca inclou el suport als autors i editors, informació i lectures acompanyades; col·laboren sovint amb les biblioteques públiques. Han creat el primer espai web específic per a literatura adaptada, que ofereix una guia completa dels llibres adaptats que es poden trobar a Noruega.

RESUMEN. Desde 2003 la organización Leser søker bok (literalmente «Lector busca libro») trabaja para proporcionar a las personas con dificultades lectoras libros que respondan a sus necesidades. El Ministerio de Cultura del gobierno noruego aporta la mayor parte de la financiación. Su labor consiste, entre otros aspectos, en apoyar a los autores y editores, informar, y ofrecer lecturas acompañadas; colaboran habitualmente con las bibliotecas públicas. Han creado el primer sitio web específico para literatura adaptada, que ofrece una guía completa de los libros adaptados de que se dispone en Noruega.

ABSTRACT. Since 2003 Leser søker bok (literally “Reader seeks book”) has been working to provide people with reading difficulties with books that they can manage to read. The economic support comes mainly from the Norwegian Government’s Department of Culture. Their work includes supporting authors and publishers, supported reading and information. They also work in cooperation with public libraries. They have created the first web site devoted to adapted literature which provides a complete guide of adapted books available in Norway.

Leser søker bok

Leser søker bok (literally “Reader seeks book”) was established in Norway in 2003 with the aim of providing books for all categories of people with reading problems. The books should be just as varied as the people they are intended for. The main general goal is to make literature available to everybody.

Leser søker bok is an alliance of 21 literary and humanitarian organisations, among which we count the Norwegian associations of booksellers, authors, publishers and disabled people.

The Department of Culture of the Norwegian Government has taken the main economic responsibility for Leser søker bok. We are also supported by five of our member organisations for a project period of three years and receive contributions from authors, publishers and illustrators. Our total annual budget is of 600,000 euro.

Problems reading ordinary text

It is reckoned that 30% of the Norwegian population has problems with reading ordinary texts. What does this actually mean? It doesn't mean that they can't spell or that they consider themselves to be bad readers. It means mostly that reading tests clearly show that they are unable to make use of the information given in an ordinary text.

The fact remains that reading ordinary books is a difficult task for 30% of the Norwegian population. The group of adults with language disabilities or reading difficulties is large and complex. Actually anyone can find it difficult to read, it often depends on the complexity of the text.

Enquiries show that around 20% of Norwegian students and pupils are below the “critical line” and that 10% seem to have serious weaknesses in reading at school. The PISA study states that there is a segregation in the class between the really strong and the weak readers. SIALS (Second International Adult Literacy Study) and ALL have pointed out that the same figures emerge when it comes to adult readers.

The most common reasons for reading difficulties seem to be insufficient language knowledge, dyslexia and reading disabilities, and other disabilities that can at some stage lead to reading difficulties.

Together these groups add up to more than one million people. Generally people that for whatever reasons have trouble reading ordinary texts share another reality: they don't easily find books that they can manage to read. Our goal is to make literature available for all of them.

Reading as a goal and means

Some people will never be able to read ordinary books without problems, but we do believe that “weak in reading” does not have to be a permanent diagnosis for the rest of a person’s life.

We see adapted literature as a means to enter the world of literature, a guide and an invitation to discover the many pleasures that literature has to offer. In that sense, adapted literature is in itself a goal.

There are different ways of adapting literature to make it more available. The main categories are:

- Plain text (“easy to read”)
- Plain story (“easy to understand”)
- Illustrated sign language
- BLISS and pictograms
- Tactile illustrations
- Braille
- Large print
- Electronic books
- Book + tape/CD

How do we work?

At Leser søker bok we are focusing on the following areas: development, publishing, support reading, information, mediation. Specifically, Leser søker bok’s work include:

Supporting the authors

We support authors financially to compensate for extra work in writing adapted or Easy-to-Read books.

Supporting the publishers

We also support publishers who want to make an effort for adapted/arranged literature.

Support reading and libraries for everyone

In cooperation with the public libraries we help to build up a network of people who wants to read aloud to groups (people in institutions, etc.) Our plan is to develop the Loud Readers Network that will spread to every region of Norway. The network is a collaboration between the Administration for Health and Social Affairs, and volunteers. It is a highly welcome offer for demented or handicapped people, those that have had a stroke, elderly people with sight problems, and many others. Today all public libraries in the Telemark region are involved in this project, as are public libraries in other parts of Norway and in two prisons.

Information

We work with catalogues and network booklists on a regular basis. Our web site www.boksok.no is a complete guide to all adapted literature available in Norway. Every year we publish the catalogue *Books for everyone*. The catalogue and the web site are meant to provide tools for people with disabilities, and their support organisations, teachers, students, research workers, librarians, publishers, authors, illustrators, policy makers and the media.

We have also been making arrangements with some of the largest Bookseller chains in Norway to be fronted as Books for Everyone-bookstores. Our wish is to be a natural part of the Norwegian book market.

The web site with Books for Everyone

www.boksok.no is the world's first web site with the possibility of seeking for adapted literature. The site contains a wide range of literature that has been adapted to readers in different ways. It gives an overview of the book market for many different groups. Here you can look for books according to genre, language, age, and subject matter, among others. You will also find out whether the book is available or not in your local Public Library.

We are constantly working to keep the Internet page up-to-date. When evaluating and selecting books, strong emphasis is placed on using these books as suitable tools in education as well as in cultural and leisure activities. The web site is both graphically and technically arranged for everybody (following the WAI-standards).

For more information you are welcome to visit us on www.boksok.no and www.lesersoekerbok.no.

Johan Werkmäster

Writer

Observations and Experience from writing Easy-to-Read text

RESUM. Els llibres de Lectura Fàcil estan pensats per a aquelles persones que, per la raó que sigui, tenen dificultats lectores. Els permet de gaudir de la lectura i els encoratja a continuar llegint, perquè, malgrat ser més simples, aconsegueixen despertar la imaginació del lector. Alguns llibres estan escrits directament en format Lectura Fàcil, però sovint trobem adaptacions d'obres d'altres autors. Adaptar una narració o una novel·la a Lectura Fàcil suposa una bona dosi de creativitat i responsabilitat. És un procés semblant al de crear el guió d'una pel·lícula. Adaptar vol dir reescriure, reordenar, escurçar, simplificar, recrear. I tot això sense perdre la veu i el caràcter originals de l'autor. Werkmäster explica la seva experiència com a escriptor i adaptador de Lectura Fàcil, amb obres com *Fateless* de Kertesz, *Anna Karenina* de Tolstoi o *L'home de la platja* de Henning Mankell.

RESUMEN. Los libros de Lectura Fácil están pensados para aquellas personas que, por el motivo que sea, tienen dificultades lectoras. Les permiten disfrutar de la lectura y les animan a seguir leyendo, ya que, a pesar de su simplicidad, consiguen despertar la imaginación del lector. Algunos libros están escritos directamente en formato Lectura Fácil, pero a menudo encontramos adaptaciones de obras de otros autores. Adaptar un relato o una novela a Lectura Fácil implica una buena dosis de creatividad y responsabilidad. Es un proceso similar a la creación de un guión cinematográfico. Adaptar significa reescribir, reordenar, recortar, simplificar, recrear. Y siempre sin perder la voz y el carácter originales del autor. Werkmäster cuenta sobre su experiencia como escritor y adaptador de Lectura Fácil, con obras como *Fateless* de Kertesz, *Anna Karenina* de Tolstoy o *El hombre de la playa* de Henning Mankell.

ABSTRACT. Easy-to-Read books are intended for all those who, for one reason or another, have difficulties in reading. They allow them to find pleasure in reading and encourage them to keep trying. In spite of the simplicity of the text, they manage to arouse the reader's imagination. Some books are directly written in Easy-to-Read form but very often one finds adaptations of other writers' works. Adapting a story or a novel to Easy-to-Read involves a great deal of creativity and responsibility. The process is similar to that of creating a film script. Adapting involves rewriting, rearranging, shortening, simplifying, recreating. All of this without losing the original voice and character provided by the author. Werkmäster tells about his experience in writing and adapting Easy-to-Read books, such as Kertesz' *Fateless*, Tolstoy's *Anna Karenina* or Henning Mankell's *The Man on the Beach*.

Some time ago, I dressed up, combed my beard, polished my shoes and went off to a party. It was an informal function with a mixed crowd. I chatted with old and new acquaintances until eventually I fell into conversation with an elegant lady who seemed quite sympathetic. I was pretty sure that I had seen her before but could not remember where or when. Something in her appearance aroused my curiosity. It was obvious as well that something in my own appearance appealed to her because, after exchanging more conventional comments about the party around us, she became more personal. She told me her name and I gave her mine. Then she wanted to know what line of work I was in.

–I am a writer, I said.

The lady looked at me in silence. Then she lowered her gaze and burst out shamefully:

–Oh, I really should read more!

It was as if I had accused her of being illiterate.

I suppose most of us who deal with books professionally – librarians, bookstore keepers, publishers – have experienced this. And I am fairly sure that people working in the fields of sport and healthcare also recognize this situation, even if the reactions they meet are formulated in another way: "I really should exercise more!". Reading is perceived in the same way as exercise – as something wholesome and good in every respect. Consequently the lady burst out shamefully:

–I really should read more.

I already knew what she was going to say next, something that would make me both embarrassed and self-conscious.

–What did you say your name was? she asked. I didn't really catch it. Perhaps I should know who you are?

I reassured her I wasn't in the least well-known. I don't belong to that group of writers who people are supposed to know about. I don't write best-sellers, nor the kind of books that achieve great literary awards and draw attention in the literary columns of the daily newspapers.

–Mostly I write so-called Easy-to-Read books, I said, Easy-to-Read stories for readers with reading difficulties. It is a fairly unknown genre, nothing I expect you to know anything about. But I will gladly explain what it is.

The lady nodded.

–Shall I refill our glasses? I asked.

The lady nodded again.

*

I really should read more. Why did the lady say that? Why did she look so embarrassed? One could say that it is lucky that not all of us spend most of our time reading books. How would our world look like? Would it go round at all?

Partly it is about priorities. No one refrains from reading because of lack of time. You refrain because you choose to do something else, something that you consider to be more important or more enjoyable. In any case some people are ashamed of the fact that they rarely read books. One should read. It is considered good to read. Those who read are looked upon as educated and intelligent.

But we, dedicated book-lovers, do not read because of all that. Possibly, we get more educated and enlightened whilst doing so, but that is not what drives us. No, first and foremost, we read for pleasure and enjoyment. Reading can at best be extremely enjoyable. You enjoy a good book and you long for the evening to come so that you can go to bed with your book.

–It is almost erotic, I said to the lady, when I handed her the refilled wineglass.

She thanked me and nodded. We raised our glasses and said cheers. Our eyes met.

–If I had to choose between never again going to bed with a book or with a woman, I am not at all sure how I would choose, I said.

–I believe you, the lady answered with a smile, you seem a little strange.

*

The pleasure and enjoyment of reading is not for everyone. To be able to enjoy reading is not to be taken for granted. Research shows that about one fourth of all adults in Sweden have some sort of reading impairment. And I'm sure the situation is more or less the same in other comparable countries. For example, 25% percent cannot read and comprehend an article in a daily newspaper on a subject that they are not already acquainted with. Easy-to-Read books are intended for all those who, for one reason or another, have difficulties in reading: dyslectics, immigrants, the elderly, persons with intellectual disabilities, young people untrained in reading and others. Easy-to-Read books are there to extend the joyful experience of reading to the greatest possible number of people.

But if you can't read, couldn't you just go to the cinema instead? Stories are told there too. But experiencing a film is not the same thing as experiencing a book. Of course not. The one doesn't have to be of lesser value than the other. But they can never replace one another, since they are

about different kinds of experiences. At the cinema, the images are already there; they have been created by someone else. When you read a book, however, you create the images yourself, at your own pace and in cooperation with the author.

A writer never tells us everything. There are always “holes” in the text, the unspoken, pieces that are missing which the reader himself must fill in, or rather fill out, using his or her own experiences and creativity, to make a complete picture. When the author describes something, a certain surrounding, for example, he conveys only a few well chosen details, perhaps something about the vegetation, a meandering track or a busy highway, if the sun is shining or if rain is pouring down, just a few quick pencil strokes to suggest the buildings (if there are any houses there), whether people or werewolves move in the landscape, if a drowned cat is floating in the river, or a masked robber is sneaking around in the alley. Whatever the author chooses to say, there are always many more details that could be given about a certain place at a certain time. With the text, the author has created a net, a skeleton. As a reader, I fill out the gaps in the net with the help of my imagination and my experiences. I create my own images inside my head.

If the author is describing an environment with which I am not familiar, for example a rural environment in Central America, perhaps, I create something which is partly like my grandparents’ farm in the Swedish countryside, where I spent some time as a child in the 1960s. Memories of that place are mixed together with fragments from, let’s say, a television documentary about Costa Rica and from other events, fantasies and dreams, which together create a vision of the place described by the author. Of course, my own image of the environment differs from that of the author, just as it differs from other readers’ images, but at the same time all these images have something in common. They become a kind of personally characterized variations, sprung out of the same text. And each image is unique. When I read a book I create these images myself. They are my own. I am being creative. With the help of my imagination and my experiences, I fill out the gaps in the text and put flesh onto the skeleton of the story. I believe that this creative process is the enjoyment of reading.

Occasionally, I have heard people claiming that Easy-to-Read books are limited, since descriptions of characters and surroundings are not as detailed as they are in ordinary books. I don’t believe that. The net might be less fine and the gaps larger in an Easy-to-Read text but that does not mean that the enjoyment of reading need to be of any less value. Maybe it is the other way around. When the net is less fine, the reader becomes more active and co-creative. Imagination is aroused, memories reactivated. In the best possible way, you have to fill out the big gaps. It is a creative challenge, which gives the most vivid images as a result.

It might even be the case that non-experienced readers get a stronger reading enjoyment. From the time when I seriously started reading fiction, sometime in my early teens, I have made a note of every book I have read. In my notebook I have written down the title of the book, the name of the author and the date. If I found the book exceptionally good I added a small plus-sign in the margin.

At that time, when I was somewhat inexperienced in reading, nearly every book I read got a plus. I found almost everything I read fantastic. That is not the case anymore. The pluses are increasingly scarce. Today I am a very experienced reader. I have worked as a literary critic for a good twenty years. In comparison with others, I read a vast amount of books. But there are, sadly enough, not many books to my liking. Nowadays, perhaps only one book out of ten or even twenty gets a plus. In other words it seems I don't have as many and as strong reading experiences today as I had during my relatively inexperienced teens.

*

In 1988, my first Easy-to-Read book was published. It was a story called *A Naked Man*. When I began writing it, I didn't really know what I had got myself into. I had already published some fiction, a couple of collections of short stories and a novel, but I had never thought of writing in Easy-to-Read. If anything, I was, like most young writers, more interested in creating something deep and difficult. The urge to try to write an Easy-to-Read book came to me when I saw an advertisement where they were looking for Easy-to-Read manuscripts on the theme "Love in our time". It was some sort of competition. The ten best manuscripts were to be rewarded with a relatively large cash prize. Frankly, I saw the chance of making some money. To write Easy-to-Read can't be all that difficult, I thought. The easiest approach would be to start out from something that was already written. I looked through my work and finally chose a short story from one of my books. I made an Easy-to-Read version of the text, sent it to the competition and actually received one of the cash grants.

But there was a catch. The content didn't adjust with the given subject "Love in our time". Therefore, I was to receive the grant only if I wrote a completely different Easy-to-Read story which stuck to the theme. This I also did, after a while. The book was called *A Naked Man*.

I can still clearly remember that beautiful autumn day in 1988 when I went to the post office to collect the parcel with my twenty-five free copies of the printed story. I gave the postal docket to the clerk. She disappeared for a short while and returned with a small parcel. It couldn't have weighed more than six, seven kilos. She read the text on the parcel. Then she looked at me in a strange way and pointed to the label of contents: *A naked man*.

–He must be very small, she said.

A Naked Man is a sort of humoristic love story about two lonely old-age pensioners, Mr. Jansson and Miss Lasker, who live in the same block of flats. I chose to write about the elderly because at that time I had a vague idea that those were the readers Easy-to-Read books were intended for. I assumed that the target group was old people – tired, visually impaired and possibly somewhat confused people – who didn't have the energy to read anything other than Easy-to Read literature in large print. Now I know better. I have realised that there are lots of people of all ages who have reading difficulties and who therefore can enjoy Easy-to-Read books.

I started writing Easy-to-Read to get that grant. But, as years went by, Easy-to-Read literature has become increasingly important to me.

In 1999, I published yet another book about Mr. Jansson and Miss Lasker, *A Naked Man in Paris*, where the elderly couple take off on an eventful journey to the French capital. I have also written two Easy-to-Read books about a younger couple, Leo and Maria. The story *Kiss Me!* is set on their wedding day and attempts, in an entertaining and non-dramatic way, to depict erotic love. The book *Beloved Kalle!* is about Leo and Maria's experiences as parents.

The writing of these kinds of stories, as I implied earlier, does not give much prestige in the literary world. But that doesn't really matter. The main thing is that these books eventually reach those who have reading disabilities and that they sometimes give them the pleasure of reading.

I heard about a young man who really enjoyed my book *Kiss Me!* He read it again and again. But he found it difficult to take the book everywhere. One day he simply tore out the pages he liked most. He folded them and put them in his wallet. In that way, whenever he felt like it, he could take them out and read them again.

It is a heartwarming feeling to know that, somewhere in this world, there is someone for whom my words mean so much that he carries them in his wallet, in the pocket of his jacket, nearest to his heart. Then I feel that I have succeeded as a writer. I really don't need any more readers than that. There is at least one person whose life I have influenced in a positive way through my writing. My ordinary books of fiction may at best be appreciated by a few people, but they hardly change people's lives. This, an Easy-to-Read book can do.

*

Some of the Easy-to-Read fiction that is published in Sweden does not consist of original stories but, instead, of adaptations of already existing works. I have adapted classic novels like Leo Tolstoy's *Anna Karenina* and *Camille* by Alexandre Dumas. I have also taken on modern stories by contemporary Swedish writers and rewritten them into Easy-to-Read language – often in a rather arbitrary way.

Often this process amounts to rigorous shortening and interference. Is that really acceptable? Sometimes I have met people who are doubtful and critical; they are even appalled by this kind of Easy-to-Read literature. I have been told that I not only rearrange but also destroy the originals. But that is not really true. The original texts are still there, untouched for those who want to read them. But a large part of the population can't read them. Shouldn't they have the right of access to good literature? Shouldn't one try to broaden the circle of readers, spread literature to new groups, to people who might not ever have had the good fortune to read a book?

Those who react with indignation at Easy-to-Read are not the writers themselves but others who hasten to defend good literature. The originators who must give their permission are rarely

opposed to this. The economic compensation in these cases is modest. It is not reasonable to believe that it is because of the money that successful and best-selling authors agree to have their books rewritten in such a radical way as Easy-to-Read adaptation involves. I truly believe that they like the idea; they are pleased by the fact that their books can reach readers who otherwise would never be able to read them.

But, yes, I readily admit that there have been moments when I myself have had doubts about what I do. At least in the beginning. A good ten years ago, I was asked for the first time, if I would like to adapt another author's work. I accepted but not without hesitation. What right did I have to rummage around in the texts of a national icon? The mission was to adapt some Christmas stories by Selma Lagerlöf – a very popular and well-known Swedish writer who won the Nobel Prize in 1909. The stories were eventually compiled under the title *The Christmas Rose*. I accepted the challenge and felt, afterwards, that the result was rather good. But, while working on it, I felt both hesitance and awe.

*

I had somewhat the same feeling when, in the spring of 2003, I was working with the adaptation of the Hungarian Nobel Prize winner Imre Kertész's novel *Fateless* into Easy-to-Read Swedish. What am I doing here? What have I got myself into? What am I doing of my own free will in Auschwitz and Buchenwald? I occasionally couldn't help but ask myself these questions. I had been thrown into a cruel world of fiction which made the horrors of reality turn pale.

When the fifteen-year-old Jew György Köves, the main character in *Fateless*, returns to Budapest after having, against all odds, survived a year in a German concentration camp, he gets the feeling that those around him want to take away his experience; people tell him not to think about what has happened to him. He should forget and start a new life. In the event of anyone being interested in what he has experienced, it is only the horror they want to hear about. Köves doesn't understand why. He would much rather talk about the moments of happiness, which did occur. Even next to the chimneys of the crematoriums, there was something similar to happiness, inbetween torments. Kertész lets his alter ego say these lines shortly before the novel ends: "Yes, it's about that, about the happiness in the concentration camps I ought to tell them the next time they ask, if they ask and if I haven't forgotten it".

Through his fiction, Kertész has spent many years telling about his experiences in the nazis' work and concentration camps, not only in *Fateless* but also in his other works. It took him a good fifteen years to write his first novel, which was first published three decades after the end of the war. With what pain and precision mustn't he have formulated and reformulated every sentence in this book! Just as when I was working with Selma Lagerlöf's Christmas stories, I couldn't help but ask myself if I really had the right to poke about in this text. Was it right to rewrite Kertész' novel into Easy-to-Read Swedish? Yes, I believe so. I believe it is both reasonable and desirable that even that part of the population that has reading disabilities and

that normally doesn't read fiction, should have the possibility to share this novel, even if it is in another, rewritten, simplified manner, doubtlessly lacking in range of expression.

Thus, of course, an adaptation is in some sense always poorer than the original version. It is largely about selection. The volume of text in my version of *Fateless* corresponds to hardly 20% of that in the original version. But it is not a shorter edited version. It is rather another kind of genre, somewhat like when you make a film out of a novel. Like a film director, I pick out a few central parts which I concentrate and bind together and retell in my own way – while I try to keep within the author's tone.

Apparently Kertesz didn't mind my rewriting his novel. At the end of February 2003 I was approached by the Easy-to-Read Publishing House. Through his agent the author had given his permission to make an Easy-to-Read adaptation of *Fateless*. The Easy-to-Read Publishing House and I agreed upon a manuscript would be delivered at the end of May. I had three months.

I started my work in Finland. For me, Kertesz' novel will always be associated with a brown, sparsely furnished room at the Hotel Helka in Helsinki. There I sat at the writing-desk and read the story carefully, underlined, wrote commentaries, made summaries and reread, while the wet snow fell on a gloomy back yard outside my window. The surroundings helped my moral; nothing could induce me to go outside. Instead I went straight into the novel. And there I stayed for several months, even after returning home to Gothenburg.

What am I doing here? I sometimes asked myself. What have I got myself into? What am I doing of my free will in Auschwitz and Buchenwald? It is never easy making an Easy-to-Read adaptation of a literary piece of work, but with Kertesz' novel it was more complicated than usual. I was deeply moved by it. I found it difficult to detach myself from it. It was self-evident, because of the subject as such, but mainly due to the storyteller's low, soberly observing, neutral tone. Without sentimentality, without anger or moralization, it doesn't speak directly of happiness in the concentration camps, but nevertheless of some sort of everyday life, with its short moments of joy, which were also there in the shadow of cruelty and horror. Paradoxically enough, the novel becomes, because of its almost dispassionate tone, even more emotionally gripping.

To be able to penetrate Kertesz' world of ideas I reread his other books. I compared the Swedish translation with the German and English versions. I turned *Fateless* over in my mind, read it again and again and nearly knew the book by heart, waiting for the pieces to fall into place, for a structure to emerge and make it clear to me what must be discarded and what had to be kept, how and in what order everything should be told. That moment didn't come. Instead of shrinking, reducing and finally fit into a smaller suit the novel tended to grow each time I read it. The seemingly simple story eventually became more diverse and complex.

But I had a deadline. I had to get control of my manuscript. I had, in a sense, to free myself from the source, from the novel itself, to be able to recreate it in my own way. I started to take

liberties. One example is how I treated the girls who in the beginning of the novel live in the same block of flats as György. There is one girl named Anna-Maria. She lives on the same floor as György and is the first girl he kisses. It happens down in the shelter one night during a bomb raid. There are also two sisters who live on the floor above him. With the oldest of the sisters György has a discussion about what it means to be a Jew. In the adaptation, the sisters are gone. Instead Anna-Maria becomes the girl whom he kisses and also with whom he has the discussion.

I have taken many liberties like this, I let some characters go and reduced some events, I made some sort of subjective choices, often difficult and painful ones, and produced a concentrate of the novel. Nevertheless, the hardest part was to create a narrative level that in some way corresponds with that of the novel, not to interfere, try not to know anything more than Köves, not to interfere and explain what it is he really sees. To trust him. To listen and not intend to put it right. To, for example, however hard it may be, try to be happy with him, when he first learns that he is to be sent to a working camp in Germany. He finds it exciting, almost an adventure, “I was to travel and see the world”, he says. To let him relate not only the horror but also the happiness in the concentration camp.

*

I don't want to claim that I feel burdened by responsibility when I rewrite other writers work into Easy-to-Read Swedish. But I do feel, without a doubt, a responsibility – both towards the reader and towards the author. I adapt a text and convey it to the reader by retelling it in my own way. I start out from someone else's work but make it in some way into my own. I don't steal it, but I recreate the text and put my own impression on it. The original writer can hardly be blamed for how my Easy-to-Read version turns out. That responsibility is mine.

But how much or little impression I leave on a story varies from book to book. Some texts are much simpler to rewrite than others. That depends on the original version's level of complication, narrative structure, chronology, gallery of characters and some other factors, not the least the length of the book. It is easier (or at least much more feasible) to adapt a short story than a thick novel.

The thinnest Easy-to-Read volume I have written is an adaptation of the Swedish writer Henning Mankell's story *The Man on the Beach*, which is one of five stories in *The Pyramid* – the writer's ninth and final volume about the Detective Superintendent Kurt Wallander. In that book the story is printed on thirty-five normal pages. My version has been published in a so-called light pocket version. A series of thin books with small pages and an airy layout. It consists of about seventy pages. Despite the fact that I have shortened Mankell's text, my version at a quick glance seem longer. It looks like a real book. It is a real book.

A person with reading disabilities would probably never try to read Henning Mankell's over-four-hundred-pages thick volume *The Pyramid*. On the other hand he or she could

consider starting reading my Easy-to-Read version of *The Man on the Beach* and after having read it, feel a deep satisfaction from having read a whole book on his or her own.

I have adapted another of Henning Mankell's stories, *The Death of the Photographer*. It was also published as a light pocket, about the same size as *The Man on the Beach* – a small and thin volume but, nonetheless, a real book. In number of sold copies, *The Death of the Photographer* has become the all-time most successful Easy-to-Read book published. Up to the present, it has sold over ten thousand copies, which in Sweden is a good number for any fiction novel and almost fantastic for a title which is intended for people with reading disabilities.

A couple of years ago I received a letter from a relatively young man, if I remember correctly he was in his mid-twenties, who had read my adaptation of *The Death of a Photographer*. He was in a prison somewhere in Sweden and I got the impression that he had spent most of his years from his upper teens and onwards in institutions. He said, in his letter, that *The Death of the Photographer* was the first real book he had ever finished. He had been deeply moved by reading it, yes, even to the extent that he himself was considering starting to write. He had gone through a great deal during his fairly short but highly dramatic life. He wanted me to give him advice on writing, how to become a writer, how to recount what had happened to him.

I never answered the letter, a fact that still fills me with the deepest shame. The young man in prison had read a story, originally written by Henning Mankell but rewritten by me, which had shaken his world and probably given his future life a new direction. He had for the first time in his life read a book. I suppose it must have been with a great deal of will-power he took courage to write to me. And I didn't bother to reply. That is how he must have felt, I didn't bother to reply. But that's not what happened. In some mysterious way I managed to misplace his letter, which of course is unforgivable. I read it, put it aside to reply later and then it vanished. One moment it was there and then no more, which even today makes me feel an odd sense of sorrow.

*

It was relatively easy to adapt Henning Mankell's stories. They are two short stories which already in the original version are fairly easy to read; the gallery of characters is limited and the chronology is not too complicated. They are also, due to the shorter length, easy to survey and smooth to handle.

Sometimes I have started on projects much more extensive and hard to handle, for example when I was to adapt Leo Tolstoy's classic *Anna Karenina*. The Swedish translation I was using was published in two volumes with a good 1,100 pages. When I was reducing this huge piece of work to 180 airy Easy-to-Read pages, I at one time came to think about what Jesus said to his disciples: it is easier for a camel to go through an eye of a needle than it is for a rich man to enter the kingdom of Heaven. It certainly sometimes felt as if I was trying to press a camel into the eye of a needle. The strange thing is that it worked.

Even books that are usually considered masterpieces of world literature often contain substantial portions of filler. Tedious passages and digressions which can be more trying than enriching. As an adapter I sometimes feel an intense, almost macabre sense of enjoyment when I find these passages. Hurriedly I take out my scalpel and free the text from the filler with a few swift cuts. In *Anna Karenina* there are, for example, some detailed passages about new methods of agriculture in Russia during the late 1800s. It felt pretty good to cut them away.

Also when I was occupied retelling the Turkish writer Yasar Kemal's modern classic *They Burn the Thistles*, I more than once enjoyed letting my scalpel work. In this generally fantastic novel, there are, at least in my view, some fighting scenes that are too long and tedious. Long-winded depicted battles between bandits and police are sometimes allowed to cover 15 to 20 pages. It then gives me satisfaction as an adapter to summarize the whole long bloody battle with one single laconic sentence: "All day the police and the bandits shot at each other".

*

Literary work is not a lazy and easy job. I think most writers can agree that daily writing, generally speaking, is tiring and sometimes frustrating, often in a way that creates both anxiety and exhaustion. But at the same time there are moments of euphoric happiness. When a wording falls into place, when your thoughts materialize into written words, when the unsaid suddenly gets a concrete shape on the paper or the screen, joy close to bliss presents itself, which compensates for all the struggle and frustration.

In that case there is no difference between writing an original text and retelling someone else's work – in both cases we deal with literary creation, and all that comes with it. When working with Easy-to-Read literature you are also confronted with certain difficulties that writers in general do not have to deal with. For example, you have to be able to express complicated reasoning and intellectual life in a more than usually understandable way, without taking away too much of the nuances.

Is there a difference between adaptation and retelling? Up to now I have been using both terms synonymously, but one could also see them as two different phases in a joint process. When I start with a text, I first read it thoroughly several times, write summaries and study the text again so intensively that I sometimes feel that I almost know it by heart. Then it's the time to start the actual adaptation, I select and discard, decide which events and people to concentrate on and what and who must go. Sometimes I have to do some rearranging among the scenes and change the order of events to create a somewhat strict chronological disposition. Daring and confusing leaps in time and space should be avoided in an Easy-to-Read text. You have to try to make the transitions as logical and soft as possible.

When the pieces have fallen into place, if not fully, at least helpfully, the work turns into the more retelling phase. From the original story I have decided, at least in an approximate way, what story I want to tell. Now it's about how to tell it. It is not only about the level of

complexity, to avoid difficult words and long sentences, but also about finding the right pitch, the trustworthy voice of the storyteller.

If I write an original text I needn't take into consideration anyone else's opinion. The voice is my own. That is also the case, hopefully, when I do an adaptation, but at the same time it must be coloured by the original writer's voice. It is not only a question of conveying a certain chain of events but also an ambiance, a pitch, a voice. The narrator is an essential part of the story. And every narrator is unique. I cannot speak in the same voice when retelling Leo Tolstoy's *Anna Karenina* as when I retell a crime story by Henning Mankell or a Christmas story by Selma Lagerlöf.

Earlier I compared my work with that of a film director's. I choose a few central events which I focus on, bind together and retell in my own way. I also see myself as an actor. I have to study each new part, which will vary from case to case. It is not about trying to impersonate but to make one's own convincing interpretation.

To write Easy-to-Read does not mean that you always have to avoid the complicated. Sometimes you encounter unusual or difficult words that you just can't get around: it is crucial that they remain. A difficult word might be explained or made clearer by giving a synonym. But often the synonym hasn't the exact meaning; it can be more or less positively or negatively charged. Once when I was adapting a novel I wanted to use the word "prostitute" without attaching any moral values to the term. I chose to use several different synonyms with varied connotations which more or less neutralized each other:

I am a prostitute,
one of those who walk the streets, said Dolly.
Sometime I am called a butterfly, sometimes a whore or a hooker.
I give men my company for money.

In connection with rewriting Bram Stoker's immortal novel *Dracula*, I was confronted with a rather difficult problem. I realised that I couldn't assume that all presumptive readers knew what a vampire was (or is). In the novel, there isn't any collective definition or explanation. Instead the reader is little by little given pieces of information about the look and the nature of the vampire which together create an image of the supernatural being. I felt that, in the Easy-to-Read version, it was necessary, right from the beginning, to explain what a vampire is. Eventually I decided to write my own, short, initial chapter, where vampires are described in a clear way. This is how it goes:

They say that vampires lived a long time ago
in the country of Transylvania.
A vampire sleeps in a coffin during the day,
but is awake at night.
In the darkness, the vampire hunts human beings
and drinks their blood.

He who is bitten by a vampire
sometimes becomes one himself.

A vampire looks like a normal human being
but can't be seen in mirrors.
The vampire is very strong and can transform himself
into a wolf, a bat or a thick fog.

The vampire has red, glowing eyes
and long sharp teeth with which it bites people's throats
to be able to drink their blood.

You can protect yourself against vampires
with the help of the Christian cross and garlic,
because they can't stand crosses or garlic.
A vampire can live for ever
and there is only one way to kill it.
You drive a wooden stake through the vampire's heart
and then you cut off its head.

They say that vampires lived a long time ago
in the country of Transylvania,
but perhaps they still live here among us today.

*

I think it is fully possible to find enjoyment from Easy-to-Read books even if you don't have reading difficulties. I am presumptuous enough to imagine that, for example, my stories about Mr. Jansson and Miss Lasker, *A Naked Man* and *A Naked Man in Paris*, can give entertainment to any reader. The same thing can be said for several of my adaptations.

When I look back through the forty books or so that I have written over the years in different genres, fiction, essays, history of literature, travel books and Easy-to-Read literature, there are of course some titles that make me feel specially proud. Undoubtedly, some of my adaptations belong in the group of books that I regard as my foremost achievements, for example, my version of Imre Kertesz's *Fateless* and some other works. I look upon them as self-sufficient, literary pieces that I have all reason to be satisfied with.

I know that some of my adaptations are used in many schools. They are put into the hands of teenagers, who do not always have pronounced reading difficulties but are simply not used to reading. I have spoken to Swedish teachers who have claimed that teenage boys today do not read fiction if not forced to do it. It has happened that some of them have been more or less made to read an Easy-to-Read book and afterwards admitted, reluctantly, but nevertheless, that they actually have benefited from reading the book.

For inexperienced readers, young people and others, Easy-to-Read books can be the first step towards more regular reading habits and then to a richer language and an extended ability to enjoy other kinds of text, steps that lead to widened experience and simply more knowledge.

He or she who, for any reason whatever, reads one of my adaptations does not read the same book as he who reads the book in its original version. But it is not said that the experience of reading is less or poorer. For an inexperienced reader or a person with reading disabilities, the achievement as such, successfully completing a book on his own, may feel like a great victory.

**Maria Emanuela
Piemontese**

*Full Professor at La Sapienza
University (Rome) and Director
of Dueparole. Mensile di facile
lettura*

Dueparole. Mensile di facile lettura: an Italian Experience

RESUM. A Itàlia no es pot donar per suposat que els oradors i escriptors, especialment els que es mouen en l'esfera pública, facin un esforç per tal que tothom els entengui, tot i que hauria de ser així per una qüestió de tracte igualitari i de democràcia. *Dueparole* sorgeix el 1983 en cercles acadèmics precisament per contrarestar les barreres lingüístiques amb les que s'enfronten sovint grups específics de lectors. És mensual i s'elabora segons un mètode d'escriptura col·lectiva entre els editors, amb controls mutus. Té com a premisses essencials un vocabulari bàsic, la simplicitat textual i una preparació curiosa dels continguts.

RESUMEN. En Italia no puede darse por sentado que oradores y escritores, especialmente los que actúan en la esfera pública, hagan un esfuerzo para ser entendidos por todo el mundo, aunque debiera ser así en aras de un trato igualitario y democrático. *Dueparole* nace en 1983 en círculos académicos precisamente para contrarrestar las barreras lingüísticas con las que se enfrentan a menudo grupos específicos de lectores. Es mensual y se elabora siguiendo un método de escritura colectiva, con controles mutuos. Sus premisas principales son un vocabulario básico, la simplicidad textual y una cuidadosa preparación de los contenidos.

ABSTRACT. In Italy it is generally not understood that writers and speakers, particularly those who work in public office, should make an effort to make themselves understood by everyone. It is a matter of equality and democracy. *Dueparole* is a magazine that began in 1983 in academic circles precisely to overcome the linguistic barriers that specific groups of readers often encounter. It is published monthly and elaborated according to a collective writing method between the editors with mutual cross-checking. It is based on the premises of basic vocabulary, textual simplicity and careful content planning.

Words are for making oneself understood, not just for uttering: that is precisely why the Gods gave us ears and a tongue – said a philosopher. Those who do not make themselves understood infringe their audience’s freedom of speech. They are plain rude if they speak in private, as private citizens. They are far worse if they are journalists, teachers, civil servants or elected representatives. Those whose duty is to serve the public are under a constitutional obligation to make themselves understood.

The opening words on the homepage of the Italian Easy-to-Read monthly *Dueparole* (www.dueparole.it) are by Tullio de Mauro, Italian linguist and former Secretary of State for Education. Many among the colleagues and friends attending this Barcelona conference might find the above claim rather obvious and might take it as a given. In Italy, however, de Mauro’s claim is not at all obvious and not at all a given. In what follows I shall try to explain why this should be so and, as a result, I hope to shed light on the whole point of the Italian Easy-to-Read experience and the enormity of the challenge that *Dueparole* faces to this day in the Italian cultural milieu. What I think you might find most interesting, however, is an explanation of the work method employed by our editorial team and, above all, of the training undergone by our editors, neither of whom are journalists by trade. To this latter point I shall devote the greater part of my talk.

Before we start, however, I would like to extend my thanks to our Catalan friends of “Lectura Fàcil” who are hosting this event. Reasons to be grateful abound: firstly, because we all know how much effort goes into organizing international events such as these; secondly, because we are all afforded the chance to meet a longstanding friend such as Brør Tronbacke, director of the Easy-to-Read centre in Stockholm; lastly, because we are all given the opportunity to meet each other in person and start new friendships.

My pleasure in attending this meeting is further enriched by a personal sense of accomplishment. On 14th - 15th February 1997, the Centro Congressi of Università di Roma “La Sapienza” hosted a symposium which, for the first time, brought together the editorial teams of Easy-to-Read newspapers across Europe. It was precisely during that first International Symposium on Easy-to-Read Information in Italy and in Europe that many editors of several European countries were able to meet, to establish friendships, to start joint projects. Our editors of *Dueparole* were then able to break bread with colleagues from Sweden (Mats Alsén of *8 Sidor* and our friend Ylva Killander, the long-serving editor-in-chief of *8 Sidor*, attending at the time as free-lance journalist), with the ones from Finland (Pertti Rajala and Hannu Virtanen), from Denmark (Arly Christensen and Birgit Mtlga of *På Let Dansk*), from Norway (Kari Lindebraekke of *Klar Tale*), with the French-speaking Belgian colleagues (Lydia Magnoni and Claudia Golin of *L’Essentiel*) as well as with the Flemish-speaking ones (Stefan Gevaerts and Paul Bogaert of *Wablieft*). It was at that meeting that the idea of yearly encounters, to be held in those European cities sharing experiences of ongoing or nascent Easy-to-Read journals and literature, took shape.

There is no end to the joy I feel in seeing how the number of countries engaged in producing Easy-to-Read material has grown, both in Europe and outside, and how an International Easy-to-Read Network is becoming a real possibility.

I shall now return to the three issues I intended to cover and namely: 1) why, in Italy, the above-quoted claim by Tullio De Mauro is not taken for granted; 2) what is the point of our *Dueparole* adventure and 3) what are the specific peculiarities of our Easy-to-Read writing method.

Why Tullio De Mauro is ignored

The task of explaining why de Mauro's claim is not at all a given would involve delving into the root causes of a typically Italian contradiction; it would require me to paint, at least in broad-brush strokes, a recent and not-so-recent history of Italian civil society, of its politics and language. So as not to stray from the topic of our meeting, I shall only mention that, following WWII, Italian civil society became much more vocal and demanded greater democratic participation in the country's cultural and political future. Acting as a countervailing force to this activism, however, was a certain inertia and, at times, full-blown resistance on the part of those who detained power – at any level – be it political, economic or cultural. In other words, this growing democratic groundswell was not matched by a corresponding willingness or ability to communicate effectively on the part of those who incurred in the “constitutional” obligation to make themselves understood by all. Not the politicians, whose constitutional obligation stems from their popular mandate; not the teachers, journalists and professional communicators whose obligation stems from their professional calling; not the civil servants, or other providers of public or private services, who incur in the constitutional duty in virtue of the specific function they perform.

Art. 3 of the Italian Constitution warrants a right to all citizens to be treated equally, “without discriminating on the basis of sex, race, *language* [my italics], religion, political belief or social and personal condition”. The following article, Art. 4, expands on the previous one by stating that “all citizens have a duty to engage in activities or perform functions which further the material and moral development of society, to the best of their abilities and in total freedom of choice”. Therefore, politicians, civil servants, public office bearers, teachers, journalists and all other communicators should be engaging in activities whose specific function is to warrant the constitutional right to equal treatment of all citizens. And one of the ways to warrant the constitutional right to equal treatment, among others, is to eliminate barriers of a less visible, but no less disabling kind than architectonic ones. I am referring, of course, to linguistic and cultural barriers. I strongly believe, and I am not alone in this, that just like architectonic barriers, linguistic and cultural ones limit “in practice, the freedom and equality of all citizens, hamper the full development of the human being and the effective participation by all workers to the political, economic and social organization of the country” (Italian Constitution, Art. 3).

Not everyone in Italy fully appreciates the strong interdependence between language issues, equality of all citizens irrespective of language – let me expand the constitutional definition of “language” to include “linguistic abilities” – and democracy. Our Italian democracy is a relatively young one and, like most young democracies, cannot entirely escape periodic attacks by

retrograde forces, in whatever guise they may come. These attacks slow down historical, economic and cultural progress and heavily impact on the linguistic custom of a country, albeit in a manner which speakers cannot “perceive”.

Dueparole: an adventurous enterprise

I hope my premise helps to explain the point of *Dueparole*, its uniqueness as Easy-to-Read journal and the harder life it has had in comparison to its other European sister publications, ever since its inception. It is no surprise that our northern European friends struggle to understand why *Dueparole* should be so frail and has not improved along the years – even though they do not ask openly out of politeness.

Wherein lies the uniqueness of *Dueparole*? Essentially two are the characteristics that mark it out from Easy-to-Read literature of northern European countries. The first characteristic is that *Dueparole* started and grew entirely within academia: it neither solicited nor received governmental backing. Our experience is the applied result of years of theoretical studies and didactic research on language comprehension, readability and comprehensibility of written texts.

The second characteristic stems from a widespread lack of sensitivity about these issues, given that linguistic barriers tend to be perceived as such only by those who directly “bang” against them and become aware of the equality issues they raise as a result. In 1983 a specific request of Easy-to-Read material was made by parents of students with disabilities, by librarians and by social workers to those linguists and researchers of “La Sapienza” University in Rome, who had been receptive of and politically active on the *Pedagogical Linguistics* front. *Dueparole* was – and still remains – the only Easy-to-Read tool in Italy because its project and realization was started by academics, parents and social workers, because it is specifically aimed at an Italian target audience with given linguistic needs, and because it utilizes specific linguistic and communication criteria with a strictly educational and informative aim.

When I say that *Dueparole* has an Italian target audience with specific linguistic needs I refer to socio-culturally disadvantaged groups, individuals with developmental disorders, the profoundly deaf, and those who lead a confined existence as is the case with older residents in hospitals or care homes. Our target audience, however, has also always included non Italians who study Italian as a foreign language and migrant workers with limited command of the Italian language, especially written Italian. Thus *Dueparole*’s aim is twofold: *a*) to fulfill the demands of communication democracy through widely accessible information by filling the gap in Easy-to-Read material of adequate level for “the forgotten readers”; and *b*) to further the spread of Italian culture and language throughout the world.

A matter of method

The third question I wished to address is: “what makes our writing method for Easy-to-Read texts different? The answer to this last question is closely associated to the previous one. Readability and comprehensibility of written texts by the end-user has never been a high priority in the agenda of our Italian education system and, as a result, of our press. The reasons why this should be so have, in the past years, been the object of study by a number of researchers and teachers and in the last few decades some researchers have actively endeavoured to increase sensitivity towards these kind of issues.

Scrutinizing, from the point of view of democratic participation, the way language was taught and specifically reconsidering the idea of writing itself and how it was taught were trends that had been gaining momentum since the Seventies and Eighties. A *belles lettres* idea of writing, an idea that left writing the prerogative of few, privileged individuals, was slowly being matched by the idea of writing *qua* function. According to this latter view, the point of writing was to fulfil the complex needs of advanced societies with an increasingly complex organization. The increased demand of primary and secondary education following WWII presented the Italian school system with a conundrum. On the one hand our Italian state school system was to ensure that new and wider groups of the population, which had hitherto only spoken regional dialects, would have full command of a common Italian language. On the other hand, the common Italian language being taught in our schools was itself being shaped by the new media and was slowly departing from its literary, rarefied standards derived predominantly from the written language. Thus our Italian state school system was to face new social demands and to fulfil the linguistic needs of new generations and of complex societies by relying only on *old* didactic tools and methods which were only just coping with the three “r”s: reading, ‘riting and ‘rithmetic.

A further, added problem was how to adequately address the linguistic needs of groups of individuals with disabilities. *Dueparole* lies at the junction of all these social, cultural and didactic needs. Our *Dueparole* venture retains, to this day, both of its distinguishing traits: its purely academic genesis – as mentioned above – and the writing method employed in its production. This consists in the so-called “collective writing method”, endorsed and brought to fame in the Fifties and Sixties by the catholic priest don Lorenzo Milani, whom I know to be much loved and appreciated here in Spain, too.

Step by step

Our collective writing at *Dueparole* consists in the production of a text through several phases. A first phase is the monthly editorial meeting: we choose which topics we are going to cover and the slant to be given to each item of news. Editors who specialize on page content – i.e., national or international news editors, the culture editor, the sports editor and entertainment listings – produce a first draft of the text. The content editors then submit their draft to so-called

“page co-ordinators” and together look over the logico-chronological sequence of information, the linguistic solutions adopted at syntactic and lexical level and, if need be, jointly re-elaborate the text, moving, cutting and adding items of information. It is then the director’s task to read the texts, by consulting both the page coordinators and the sources used to check the reliability of the information supplied. Thereafter, the director revises all the texts before they are sent to the graphic designer for their layout and follows all the draft stages of the layout composition. Thus, each article is no longer the work of a single individual, but the final outcome of a group effort and this explains why we are not signing our articles.

The editors at *Dueparole* have been quite literally brought up, nourished and selected within a university writing lab started in the Eighties by the Chair of Philosophy of Language and General Linguistics at the University of Rome “La Sapienza”. Those were the years when lecturers and students first collaborated to the research of linguistic solutions adequate to the comprehension levels of our *Dueparole* audience. This was the origin of what we refer to as “criteria for controlled writing”, which come down to: 1) using only the *basic vocabulary* of the Italian language, that is to say, the words more widely used by the Italian population with an average education; 2) *textual simplicity*, that is conciseness stemming from precise lexical and syntactic choices: short sentences with easy verb tenses and verb modes; 3) *careful content planning* and rigorous logical and conceptual organization of any information so that the logical nexus between the various parts of the texts is made maximally explicit at all times.

Thanks to this continuous application of our research the editors and page coordinators at *Dueparole* developed a detached and open attitude towards their own texts. This allows all of us to be receptive, in the right way, of all the criticism, suggestions, and alternative linguistic solutions proposed by every other editor. This method of cross-checking texts we called *controllo incrociato* [cross-check]. It works as mutual help in finding the best solution to warrant clarity, precision and simplicity to our texts. It goes without saying that clarity, precision and simplicity are variously graded ingredients and must vary both with the subject matter and *vis à vis* the audience. Our premise is that we must have a clear picture of what our audience is like, as well as what our topic is.

Discovering international connections

On all of these counts we discovered, ever since the mid-Eighties, an arresting similarity with our Swedish friends at *8 Sidor* and at the Centre for Easy-to-Read. It was extraordinarily exciting, on both sides, to discover the close affinity of our projects, our aims, our audience and even the linguistic solutions adopted. And yet we were working, unbeknownst to each other and thousands of miles apart, exactly in the same years. An even greater surprise was the discovery that the professional background of editors at *Dueparole*, either linguists, students and teachers, varied considerably from the background the editors at *8 Sidor*, all journalists by trade. Despite differences in latitude, the affinities between the Italian venture and the ones in Finland, Norway, Denmark, Belgium etc, told us that we were on the right track. If proof

were still needed, then we should look at the number, today threefold, of Easy-to-Read practitioners.

There is virtually no disagreement as to the inspiring ideals behind our editing and publishing of disparate Easy-to-Read materials. We are all at one with Brør Tronbacke when he highlighted, in his keynote speech for the constitution of an International Easy-to-Read Network, the need to reduce the democratic deficit and affirm the right to enjoy equal rights.

In occasions such as these we have the opportunity of a precious exchange on the practical solutions adopted by each country to produce Easy-to-Read material. We at *Dueparole* have plenty to learn from all the colleagues we have met and appreciated here in Barcelona, especially as they come from different professional backgrounds: librarians, journalists, writers, publishers and teachers. However, we feel, as linguists, that we might have something to contribute ourselves by making explicit our editing criteria in producing information-based Easy-to-Read texts.

On readability and comprehensibility

Essentially, when writing news copy, our editors applied the two distinct criteria of “readability” and “comprehensibility”. The readability criterion itself comprises two distinct standards. The first one I refer to as “physical readability”, i.e., the optical ease with which a text can be read. Although this kind of readability standard is physico-optical in its effect, it is achieved through choices which are at the heart of the editorial and publishing process, so that both graphics and typesetting are closely linked to more distinctly linguistic features of the text. Thus, planning the graphic layout of a text is part and parcel of the “text project”. The graphic layout serves both the editors, who use it to cage the text, and the readers, who follow it like a track to find their bearings during the reading process.

Merging the graphic layout project and the text project might seem a commonplace, even predictable choice. But it is not predictable at all, as text themselves tend to follow strict linguistic rules which are fairly binding. All of us editing *Dueparole* have constantly worked in unison with our graphics – both at the planning and at the production stage of the paper – so as to ensure that their work meets the demands of the texts and of their end-users. Just to give a concrete example, our choice not to justify the text, but to leave it left-aligned, might be seen as a waste of precious typographical space. However, it corresponds to a precise publishing philosophy and editorial choice: that each “block of meaning” [*unità di senso*] be expressed in lines of no more than 36-38 characters – spaces inclusive. It can easily be seen how such an editorial choice implies huge constraints on the mapping of content with enormous backlash on the whole text structure and the organization of its parts.

Physical readability is closely linked to the second standard of readability I mentioned: linguistic readability. This linguistic standard of readability refers more specifically to the

lexical and syntactic choices we make when writing texts. To put it simply, when referring to readability in the strictly linguistic sense we point to two macro-criteria: writing in short sentences and using words in widespread use, i.e., known to all. As every linguist and socio-linguist knows well, each macro-criteria incorporates several disparate linguistic, cultural, historical issues, not to mention the occasional national custom or tradition. This has been the focus of several years' work by our group and we have sought, as far as possible, to make explicit the criteria we used, while taking into account the cultural and socio-linguistic make-up of our Italian readership and of the changes it has been undergoing, especially in the last fifty years. In my book, *Capire e farsi capire. Teorie e tecniche della scrittura controllata* (1996) I attempted to render explicit all of our criteria and the theoretical rationale for each of them.

I expressly set out to distinguish and clearly keep apart the issue of readability from the one of comprehensibility for two reasons. I wished to clarify that readability is a premise of textual comprehensibility but I also wanted to emphasise that the latter is not reducible to the former. Technically speaking, readability is a “quantitative” issue in that it tells us how many words are in a sentence and how many letters or syllables are in each of the words making up that sentence. As we all know, both the syntactical and the lexical variables heavily impact on readability, whether we measure readability through Flesch's Index, the widely known and well received readability formula devised by Rudolf Flesch in the Forties, or through the more recent *Gulpease* formula (Lucisano e Piemontese, 1988). Readability, however measured, only represents a first and necessary step towards comprehensibility, which is, in turn, an eminently “qualitative” issue.

Comprehensibility, in fact, pertains not to the surface of the text, but to an altogether deeper dimension. It concerns the logical and conceptual organization of a text, its consistency and coherence in the more technical sense. In short, by “comprehensibility” I refer to that quality exhibited by texts which have been written with logical rigour and exceptional awareness of the connexions, both implicit and explicit, between its various parts. The lighter the demands made by a text on the reader to draw inferences – i.e., to draw from a personal encyclopaedia, which may well vary in size – the greater is that text's comprehensibility. To borrow an image from an essay by Italo Calvino, those who write must be able to read their own text as they are writing it. Those whose profession is to write in order to be understood must, in their daily communication, be able to anticipate the pitfalls which might trip up the reader and must level ahead the path of understanding.

But all the effort required to make explicit the linguistic criteria at the heart of Easy-to-Read literature, or to use our own term, all the effort of “controlled writing”, is well spent as its returns are double. It will be recalled that our typographical project is to express a unit of meaning in a line of no more than 38 characters: after applying the principles of controlled writing, and after performing our cross-check, the 38 character constraint is easily met. With controlled writing we hold the keys both to readability in the linguistic sense and the keys to readability in the physical, typesetting sense.

“Textual clarity” is achieved only when both the standards – readability and comprehensibility – are met. Textual clarity as a value is not absolute: it is relative and relational because, as Tullio De Mauro pointed out in his works on language comprehension, it depends on a writer/reader dynamics. Clarity of communication is greater where the asymmetry between communicator and end-user is smaller. Because the distance and asymmetry between communicators and end-users can at times be substantial, as is the case with Easy-to-Read texts, writing clear texts for audience groups with specific characteristics (age, social or cultural background or disability proper) requires an enormous effort and a constant re-assessment on the part of the writer, of his or her own writing process. There is no end to the perfectibility of a text. When this linguistic truth no longer rings like an abstract endorsement of principle, but feels like first-hand, hard-earned experience, then, and only then, have we reached not the finishing line, but the starting point of our long run towards our readers and end-users.

Leealaura Leskelä

*Plain language educator at
The Finnish Plain Language
Centre in Helsinki*

The Finnish Plain Language Centre

RESUM. El Finnish Plain Language Center (Centre Finlandès de Llenguatge Planer) és hereu de les iniciatives que des dels anys vuitanta s'han dut a terme al nord d'Europa per posar la lectura a l'abast de tots els ciutadans. En general, el Centre es preocupa per la promoció de textos escrits en format Lectura Fàcil, ofereix serveis d'adaptació, col·labora amb institucions i promou la investigació en aquest camp. Publica quinzenalment dos diaris d'informació general en Lectura Fàcil, l'un en finlandès i l'altre en suec, i té un espai web. Hi treballen sis persones.

RESUMEN. El Finnish Plain Language Center (Centro Finlandés de Lenguaje Llano) es heredero de las iniciativas que desde los años ochenta se vienen llevando a cabo en el norte de Europa con el fin de poner la lectura al alcance de todos los ciudadanos. En general, este Centro se preocupa por promocionar textos escritos en formato Lectura Fácil, ofrece servicios de adaptación, colabora con instituciones y promueve la investigación en este campo. Publica quincenalmente dos periódicos de información general, uno en finlandés y otro en sueco, y tiene un sitio web. En el Centro trabajan seis personas.

ABSTRACT. The Finnish Plain Language Centre is one legacy of the initiatives which have been implemented in Northern Europe since the 1980s with the aim of bringing reading into the reach of all citizens. In general, this Centre is concerned with promoting texts written in Easy-to-Read form, offering adaptation services, collaborating with various institutions and aiding research in this field. Two general information bulletins are published on a fortnightly basis, one in Finnish and the other in Swedish, and there is also a web site. Six people are employed in the Centre.

Plain language and Easy-to-Read literature has been promoted in Finland since the 1980s. The first Finnish Easy-to-Read magazine was founded in 1984 (named *Leija*) and the first Easy-to-Read newspapers (*Selkouutiset* in Finnish and *LL-Bladet* in Swedish) were founded in 1990.

The Plain Language Centre in Helsinki was founded in 2000. It is part of The Finnish Association on Mental Retardation but offers services to anyone interested in plain language. The main activities of the Centre are the following:

- It publishes the plain language newspapers *Selkouutiset* and *LL-Bladet*.
- It promotes the publication of Easy-to-Read literature.
- It produces plain language related services, communication projects etc.
- It provides a channel for cooperation and communication in the field.
- It produces a plain language web site (www.papunet.net/selko).

The advisory board

The Plain Language Centre has an advisory board with representatives from nearly 30 associations, universities, research institutions, etc. The advisory board follows development in the field and aims to develop and promote plain language communication and cooperation projects.

The Easy-to-Read literature working group

The Centre does not publish Easy-to-Read books but works closely in cooperation with the publishing houses. It also promotes Easy-to-Read literature by distributing the government subsidy for plain language books through the Easy-to-Read working group. The annual subsidy is 50,000 euros, and can be applied for by authors, illustrators and publishers of Easy-to-Read books. The Easy-to-Read working group consists of representatives of author organisations (both Finnish and Swedish), librarian associations and members of the plain language working group.

The newspapers

Selkouutiset and *LL-Bladet* contain information about national and international events, sports, culture and entertainment. The papers are published every other week (26 issues a year). The price of annual subscription is 20 euros.

The newspapers are subscribed to mostly by various disabled groups, immigrants, Finnish expatriates, the elderly and school children. The newspapers have no religious or political bias.

Brochures

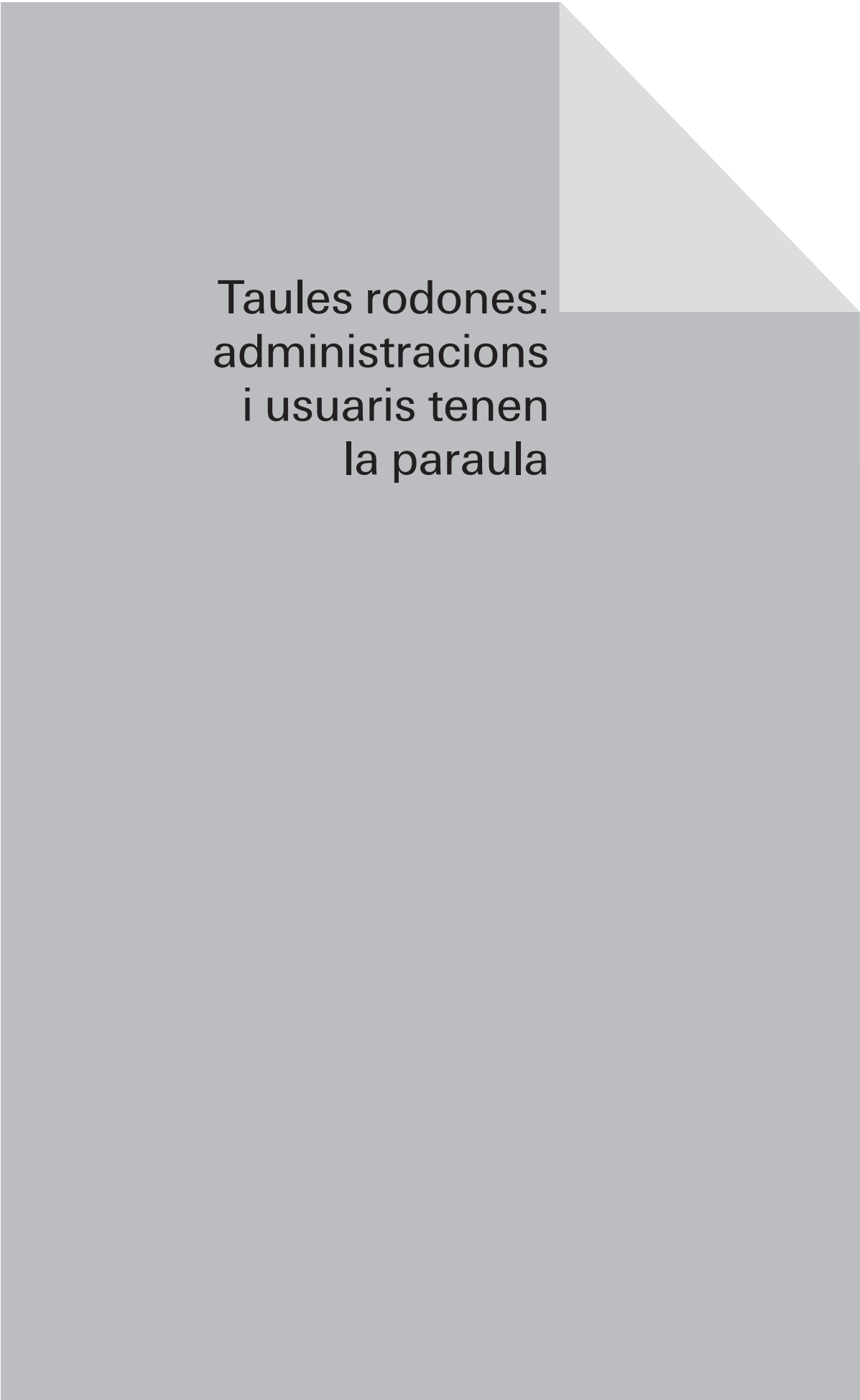
The Plain Language Centre publishes a variety of informative material annually (brochures on laws, traffic, fire safety, the euro, mobile phone use etc.). Often these brochures are published in cooperation with partners, that might be institutions or other bodies which have the obligation to inform the whole population of Finland about specific subjects. In such cases the role of the Plain Language Centre is to offer the linguistical know-how to be able to make the information available to all people, while our partner provides the know-how about the content.

Training, text editing

The Plain Language Centre participates in planning and implementing the training related to plain language. In addition to annual courses, the Centre provides educators with different kinds of events and offers the possibility to learn plain language writing in a web based learning environment. The Centre also promotes plain language related research and publishes theoretical literature about it. The Centre offers assistance in writing and editing plain language texts, and its services are also available to companies.

The staff

The Finnish part of the Plain Language Centre has four employees and the Swedish part two. The Swedish part works inside the Swedish speaking organisation for families with disabled children. The Plain Language Centre promotes Easy-to-Read materials in both languages.

**Taules rodones:
administracions
i usuaris tenen
la paraula**

Taula rodona

Polítiques de foment de la lectura

RESUM. L'objectiu d'aquesta taula és presentar les polítiques de foment de la lectura de les administracions públiques i dues fundacions privades. Hi intervenen representants de les tres administracions i de les fundacions Bertelsmann i Germán Sánchez Ruipérez. Es parla de l'avantprojecte de llei que prepara el Ministeri de Cultura sobre lectura, llibre i biblioteques, que vol potenciar el paper difusor de la biblioteca pública. Per part de la Generalitat, s'assenyala la importància d'aportar marcs que permetin projectar millor els esforços per al foment de la lectura que duen a terme els agents culturals i aportar-los instruments de suport. Des del Consorci de Biblioteques de Barcelona es destaca el paper de les biblioteques com a centres culturals de proximitat i s'insisteix a fomentar la participació i la creativitat dels usuaris en els programes de promoció lectora. Les dues fundacions treballen amb l'objectiu de fomentar la lectura, a través de programes específics a biblioteques, línies d'investigació i col·laboració, i la gestió directa de biblioteques (Germán Sánchez Ruipérez); o mitjançant tècniques empresarials per detectar les mancances i corregir-les posteriorment, aplicant bones pràctiques d'efectivitat demostrada i l'ús d'Internet (Bertelsmann). Respecte a la Lectura Fàcil, mentre la Generalitat aposta per donar suport als editors, l'Ajuntament de Barcelona s'inclina per reforçar el paper de les biblioteques. Des del Ministeri proposen incidir en la difusió del concepte.

RESUMEN. El objetivo de esta mesa es presentar las políticas de fomento de la lectura de las administraciones públicas y dos fundaciones privadas. Intervienen representantes de las tres administraciones y de las fundaciones Bertelsmann y Germán Sánchez Ruipérez. Se trata el anteproyecto de ley que prepara el Ministerio de Cultura sobre lectura, libro y bibliotecas, que quiere potenciar el papel difusor de la biblioteca pública. Por parte de la Generalitat, se señala la importancia de aportar marcos que permitan una mejor proyección de los esfuerzos realizados por los agentes culturales para la promoción de la lectura, y aportarles los instrumentos que requieren. Desde el Consorci de Biblioteques de Barcelona se destaca el papel de las bibliotecas como centros culturales de proximidad y se insiste en fomentar la participación y la creatividad de los usuarios en los programas de promoción lectora. Las dos fundaciones tienen como objetivo fomentar la lectura, a través de programas específicos en bibliotecas, líneas de investigación y colaboración, y la gestión directa de bibliotecas (Germán Sánchez Ruipérez); o mediante técnicas empresariales para detectar déficits y subsanarlos posteriormente, aplicando buenas prácticas de efectividad demostrada y el uso de Internet. En cuanto a la Lectura Fácil, mientras la Generalitat apuesta por dar apoyo a los editores, el Ayuntamiento de Barcelona se inclina por reforzar el papel de las bibliotecas. Desde el Ministerio proponen incidir en la difusión del concepto.

ABSTRACT. The aim of this panel is to present the policies undertaken by the Spanish public

administrations as well as by two private foundations, Bertelsmann and Germán Sánchez Ruipérez, to encourage increased reading. The discussion begins with the draft bill being prepared by the Spanish Ministry of Culture to cover reading, books and libraries, that also seeks to maximise the role of public libraries. An indication is made on behalf of the Generalitat (Catalan government) of the importance of furnishing frameworks that allow a greater projection of the efforts made by cultural agents in promoting reading, and that provide them with the necessary tools. The Consortium of Barcelona Libraries (as part of the Barcelona City Council) stresses the role of libraries as cultural centres in close proximity, and insists on encouraging the participation and creativity of users in programmes that promote reading. The two private foundations have as their aim encouraging reading and the running of libraries, either directly (Germán Sánchez Ruipérez); or via entrepreneurial techniques so as to detect deficits and subsequently rectify them by applying proven effective methods and the use of the Internet. Regarding Easy-to-Read, while the Generalitat prefers providing assistance to publishers, the Consortium is more inclined towards reinforcing the role of public libraries. There is a commitment from the Ministry to promote the Easy-to-Read concept.

Hi intervenen:

M. Luisa Mora

Subdirecció de Coordinació Bibliotecaria del Ministeri de Cultura

Gabriel Planella

Cap de l'Àrea de Biblioteques de la Generalitat de Catalunya

Juan José Arranz

Consorti de Biblioteques de Barcelona

José Antonio Merlo

Subdirector de la Fundació Germán Sánchez Ruipérez

Michaela Hertel

Directora de la Fundació Bertelsmann

Modera:

Eugènia Serra

Presidenta del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya

Primera ronda d'intervencions dels ponents

Eugènia Serra

Bona tarda. Gràcies per estar presents en aquesta sessió de les jornades. Com que tenim a la taula persones que parlen en castellà, per facilitar la comunicació i com que hi ha traducció simultània del castellà a l'anglès, aquesta sessió es farà en castellà.

Bienvenidos. Gracias por vuestra presencia en esta sesión de tarde de las jornadas sobre Lectura Fácil. Durante estos dos días hemos hablado de la importancia de la lectura como instrumento de integración social y como elemento democratizador, de la necesidad de garantizar el acceso a la información, la cultura y el ocio a cualquier persona como parte de su desarrollo personal y social, de la constatación de que existen diferentes tipos de colectivos que tienen limitaciones lectoras, de los inmigrantes, del analfabetismo funcional y del papel fundamental que tienen las administraciones y otras instituciones en proporcionar soluciones y poner medios para paliar la situación de estos colectivos.

Esta tarde tenemos una mesa que versa sobre las políticas de fomento de la lectura y tendremos la oportunidad de conocer las acciones que se están realizando y las perspectivas de futuro de diferentes administraciones e instituciones que tradicionalmente están ligadas al fomento de la lectura y a las bibliotecas. Contamos con todas las administraciones (local, autonómica y del Estado) y con dos fundaciones con especial relevancia en el mundo de las bibliotecas y del fomento de la lectura. Haremos una primera ronda de intervenciones, en que los ponentes nos explicarán las políticas del fomento de la lectura en genérico que están desarrollando y cuáles son sus perspectivas de futuro. Después haremos otra segunda ronda sobre otra pregunta que plantearé a la mesa y dejaremos el debate y el turno de preguntas para el final.

M. Luisa Mora

Represento a María Antonia Carrato, quien agradece que la hayáis invitado a esta mesa redonda aunque no haya podido asistir. Trabajamos en la Dirección General de Libro, Archivos y Bibliotecas del Ministerio de Cultura. Somos la Subdirección de Coordinación Bibliotecaria dentro de una dirección más amplia que incluye otra subdirección que se ocupa de tareas de promoción del libro y la lectura. No nos corresponden, pues, todas las actividades que se relacionan con este ámbito.

Quería destacar que en la Dirección General de Libro, Archivos y Bibliotecas en este momento se está trabajando en la elaboración de un anteproyecto para la ley de la lectura, el libro y las bibliotecas que explicará las políticas del Ministerio. El documento explicará claramente cómo se va a ordenar la relación entre estos tres temas, que nunca se han casado desde el Ministerio de Cultura. Es un anteproyecto complejo y difícil, pero creo que aclarará hacia dónde nos dirigimos.

En lugar de presentar acciones concretas, quería leeros algunas de las ideas incluidas en este documento. Se subraya que la lectura es una herramienta fundamental del desarrollo de la personalidad, pero también de socialización como elemento esencial para convivir en democracia y desenvolverse en la sociedad de la información. Es una apuesta básica por la democracia, para la ciudadanía. Estos son términos que se han repetido aquí una y otra vez, estamos pues en la misma onda.

Puesto que la lectura es una herramienta básica para el aprendizaje continuo y tiene un interés en la vida cotidiana de la sociedad, podemos incidir desde el trabajo que se hace en las bibliotecas. Proponemos que las bibliotecas cooperen y mantengan un diálogo permanente con interlocutores relevantes del mundo del libro y de la cultura tanto en el ámbito nacional como internacional. Comento este aspecto porque aquí se están planteando este tipo de relaciones: redes no sólo nacionales sino también internacionales. Las bibliotecas coordinarán su actuación con la de otros organismos de las diferentes administraciones públicas cuando así lo requieran los asuntos a tratar o el tipo de usuarios implicados. Estamos hablando del paraguas que puede ejercer el Ministerio o nuestra dirección para trabajar conjuntamente, creando sinergias con otros grupos. Es importante que las bibliotecas se adapten a los cambios sociales, con una atención especial hacia el público infantil y juvenil, los inmigrantes y las personas mayores, así como los sectores que necesiten más apoyo para su plena integración social mediante servicios adaptados a sus necesidades de información.

La biblioteca pública potenciará los servicios ofrecidos por la biblioteca escolar. Nos ha parecido que también era muy importante eliminar la injusticia histórica que ha existido con las bibliotecas escolares y que se integraran con los demás sistemas bibliotecarios. Ahora mismo el Ministerio está bastante interesado en estrechar la colaboración con las bibliotecas públicas y las escolares. De hecho, la semana que viene tendremos una mesa redonda con la vicepresidencia del Gobierno para plantear algunas acciones que remedien la situación que se acaba de plantear con los datos del estudio de la Fundación Germán Sánchez Ruipérez. La subdirección todavía gestiona en parte las 52 bibliotecas públicas del Estado y coopera con grupos de trabajo de todas las comunidades autónomas. Uno de los planteamientos de las últimas Jornadas de Cooperación Bibliotecaria fue crear un nuevo grupo de trabajo que se llamara Servicios Bibliotecarios para Niños y Jóvenes. Por un lado, el público infantil y juvenil en las bibliotecas públicas, por otro lado las bibliotecas escolares y una acción especial dentro del plan de acción de fomento de lectura que ha sido la compra extraordinaria de libros en cada comunidad. El Ministerio ponía el dinero y cada comunidad hacía su propuesta de gasto de las colecciones que quería comprar. Parece que la gestión se va a realizar directamente desde las comunidades autónomas y es interesante porque desde el Ministerio conocemos ahora actividades, colecciones y temas, y queremos insistir en el material interesante para inmigrantes en diferentes idiomas y quizás en este ámbito podría tener sentido lo que planteamos en esta jornada: dar a conocer iniciativas que se deberían apoyar desde el Ministerio.

También damos un apoyo expreso a la formación para la sociedad de la información con iniciativas en apoyo a la alfabetización informacional o digital. Iniciaremos una serie de activida-

des en cooperació con otras entidades y haremos un seminario de trabajo a principios del año 2006 para que haya más facilidades de usar e interpretar la información de cara a los nuevos usos. El reto es hacer más y mejores lectores para todo tipo de textos, situaciones, idiomas y niveles y para que los usuarios vengan cada vez más a las bibliotecas.

Gabriel Planella

Buenas tardes. El escritor Vargas Llosa hace dos o tres días subió al escenario del Teatro Romea aquí en Barcelona en una especie de homenaje al libro (a los escritores y a los lectores) y en su introducción comentó que el máximo valor de los libros consistía en que los libros son una forma de complementar la vida. La vida es corta y limitada y los libros nos ayudan a alargarla y completarla. El hecho de sumergirse en una atmósfera literaria de ficción, en un poema o ponerse en la piel de un personaje de una obra de ficción implica absorber una serie de experiencias, pensamientos y vidas.

Empiezo mi intervención haciendo referencia a Vargas Llosa y a esta glosa literaria que ejecutó con Aitana Sánchez Gijón porque este acto ha marcado el punto final del Año del Libro y la Lectura. Pocas veces se había visto un esfuerzo tan titánico por parte de las administraciones para difundir el libro y su entorno en términos de producción, escritura y lectura. Creo que una de las misiones principales de las administraciones que no son titulares directas de los servicios bibliotecarios públicos es crear este tipo de marcos y contextos que difunden y son un telón de fondo en el que las bibliotecas, librerías, etc. pueden proyectar sus actividades de promoción lectora. Las administraciones que no gestionan directamente servicios sino que se dedican a prestar apoyo en forma de servicios a las bibliotecas públicas deben plantearse seriamente organizar contextos de este tipo.

Además, tienen el valor añadido de hacer pedagogía pensando en los responsables de organizar actividades de promoción lectora. Creo que existe un déficit en este sentido porque, por ejemplo, las bibliotecas de las zonas más periféricas de Barcelona, aunque organizan actos de promoción lectora, no los plantean dentro de unos programas integrales con objetivos claros pensados de una forma global. Por lo tanto, debemos felicitarlos por este Año del Libro y la Lectura que a iniciativa del Ayuntamiento se ha llevado a cabo en Barcelona y que la Generalitat se ha encargado de extender más allá de la ciudad. Por cierto, el Ministerio también ha participado. Así pues, la primera reflexión es que creo que las administraciones y el Departamento de Cultura tienen como obligación prioritaria crear el contexto en el que las bibliotecas públicas puedan organizar directamente, como han hecho el Consorci de Biblioteques de Barcelona y otras bibliotecas públicas, actos de promoción lectora en un marco claro de actuación y difusión.

En segundo lugar, creo que las administraciones deben procurar instrumentos a las bibliotecas públicas para llevar a cabo estas actividades de promoción lectora y en este sentido me gustaría poner dos ejemplos. El primero es un juego que ha empezado a ser operativo hace pocos

días, que se llama «Què llegeixes?» y que ha puesto en marcha la Institució de les Lletres Catalanes como parte del Año del Libro y la Lectura. El valor añadido de este juego es que es virtual, se encuentra en Internet y su eje principal son las bibliotecas. Está basado en comentarios de lecturas de los usuarios de las bibliotecas. Ha empezado hace sólo quince días y han participado ya 2.000 personas, con una media de inscripción de cien personas al día. Se han hecho 2.700 comentarios y se han inscrito 3.000 libros con comentarios en la base de datos. Un 70% de estos jugadores dice ser usuario y tener carné de socio de la biblioteca pública. Las administraciones y el Departamento de Cultura deben trabajar para procurar este tipo de instrumentos.

Otro ejemplo en esta misma línea es una exposición virtual que empezará la primavera que viene, se prevé que en un año llegue a 100 bibliotecas y que pase por todas las bibliotecas que forman el sistema de lectura pública. También tiene como finalidad la promoción lectora. Esta exposición parte de analizar críticamente el papel de las exposiciones clásicas que solemos encontrar en las entradas de las bibliotecas (exposiciones sobre autores, libros, géneros, etc.), que tienen su público y aportan información a los visitantes y a los usuarios de bibliotecas, pero cuyos objetivos, en una sociedad del conocimiento y de la información como la nuestra, deberían ir más allá, para aportar algún tipo de interrelación y beneficio de conocimiento a los receptores de las exposiciones.

Después de poner en crisis este concepto clásico, el Departamento de Cultura ha planteado un nuevo concepto de exposición virtual que se está produciendo en estos momentos y que se llamará «Per no perdre's», en los dos sentidos: no te lo puedes perder y no te puedes perder, porque es una exposición centrada en viajes. Se basa en dar a conocer las tradiciones culturales de las distintas comunidades que coinciden en este país, sobre todo en las grandes ciudades. Este es otro instrumento en la línea del trabajo que considero que deben hacer las administraciones para dar apoyo y más juego a las actividades de promoción lectora.

Por lo tanto, contextos, instrumentos y también recursos. En este sentido, querría destacar dos proyectos, uno que ya funciona y otro de futuro. Me gustaría referirme al sistema de adquisición bibliotecaria. Se trata de un sistema que pretende conseguir que las novedades de libros en catalán lleguen en breve tiempo a las bibliotecas. Sustituye al programa de «apoyo genérico» a la edición y de fomento lector que ha funcionado en Cataluña en los últimos veinte años. Mediante un sistema telemático muy simple, los editores comunican al Departamento de Cultura los libros que tienen en proyecto o que acaban de salir al mercado. Inmediatamente el Departamento de Cultura, basándose en la selección de las bibliotecas, comunica a los editores el número de ejemplares de los títulos de interés que quieren las bibliotecas. Este es un paradigma de una actividad para promocionar recursos a las bibliotecas, operativo desde el mes de marzo, con buenos resultados.

El Departamento de Cultura también está trabajando en una convocatoria de ayudas a las bibliotecas públicas que empezará a finales del año que viene para que puedan llevar a cabo programas de promoción lectora. Será una novedad porque en estos momentos la única convocatoria

que hay es genérica, del Ministerio de Cultura, y en este caso será una convocatoria muy específica para promover programas concretos de difusión lectora.

En resumen, la política de apoyo a los servicios bibliotecarios en términos de promoción lectora del Departamento de Cultura consiste en crear contextos en los que se puedan desarrollar estas actividades en unas condiciones de difusión y de pedagogía favorables, crear instrumentos, y proporcionar recursos a las bibliotecas para que puedan llevar a cabo su actividad lectora en unas condiciones confortables.

Juan José Arranz

En primer lugar, quisiera disculpar la presencia de Marta Clari que debía estar en la mesa. Como muchos de vosotros sabéis, por un feliz acontecimiento familiar hoy Marta no nos puede acompañar. Quisiera empezar mi intervención recordando una actividad que se realizó como parte de un ciclo del Año del Libro y la Lectura que Barcelona y otras ciudades del Estado están celebrando y del que las bibliotecas de esta ciudad somos promotores. El ciclo se titula «Vine a fer un cafè amb...» y ha pretendido hacer pasar a todos los agentes que intervienen en el sector de la difusión de la lectura y del libro: escritores, editores, librerías. Además, y como no, tratándose de un ciclo promocionado por una red de bibliotecas públicas, organizamos una mesa redonda de bibliotecarios ilustres bajo un título definitorio: *Els bibliotecaris, mediadors de la lectura*.

Desde siempre, el fomento de la lectura es la función primaria de las bibliotecas. Quiero poner el acento en esta aseveración porque aunque parezca de perogrullo vale la pena no olvidarla. Muchas veces ponemos el acento de promoción lectora en los programas de difusión que hoy nos ocupan y nos olvidamos de la función primaria del personal bibliotecario: el asesoramiento y acompañamiento de la lectura que todo usuario espera encontrar al utilizar la biblioteca.

Precisamente, los programas de difusión cultural y de la lectura deben convertirse en sistemas activos que apoyen este acompañamiento, porque, de otro modo, los responsables de estos programas corremos el riesgo de hacer programas de excesivo consumo cultural que olviden la función protagonista de los lectores. La función de participación y creación tiene que ser básica. Ayer, en una de las intervenciones de este foro sobre los materiales de Lectura Fácil, se hacía incidencia en este hecho: los usuarios de estos materiales tienen que ser protagonistas, pues están hechos para, con y por ellos. En los programas de difusión cultural ocurre lo mismo, porque de lo contrario nos podemos alejar de la realidad cultural que envuelve las bibliotecas. Si entendemos las bibliotecas como centros culturales de proximidad que tienen que cubrir las necesidades y demandas de los usuarios de las bibliotecas, se nos antoja que esta función es básica.

Por lo tanto, la función participativa y creativa deben estar siempre presentes en los programas del fomento de la lectura y difusión lectora, en el sentido de que son los propios usuarios los

que participan en un proceso de creación y no exclusivamente de consumo. Seguramente no sea nada fácil, pero es preciso fomentarlo. Como comentaba Gabriel, los programas de difusión de la lectura tienen que ser un telón de fondo de toda la actividad de promoción de la lectura y difusión cultural de las bibliotecas. En ese sentido, creemos que Barcelona ha hecho de esas actividades y programas una de las características de su red de bibliotecas, que tienen en efecto un peso importante en esa función de sistemas de acompañamiento lector. Barcelona ha intentado poner un acento especial en la programación de ese tipo de actividades. Por ejemplo, aprovechar la celebración del Año del Libro y la Lectura nos ha servido para poner a las bibliotecas como protagonistas en el escenario cultural de la ciudad.

Desde ese punto de vista, la programación de actividades de difusión de la lectura que realizamos en Barcelona tiene básicamente dos líneas de trabajo. Las actividades de red, que de una forma central se diseñan y pasan por todas las bibliotecas y que también se dividen en dos líneas de programación: una dirigida a públicos infantiles y familiares, como por ejemplo «Lletra petita», «El món dels tovets» (la única actividad dirigida a la pequeña infancia, de 0 a 3 años, en la que un muñeco de peluche se convierte en protagonista de una narración que los niños y los padres pueden escuchar, y llevarse los documentos en préstamo), «Enreda't amb l'acció», «Petit format», «Sac de contes» y otras actividades ligadas a la celebración del calendario tradicional.

La segunda línea va dirigida a jóvenes y adultos, y su buque insignia es «L'aventura de llegir», un programa que lleva ya una década en funcionamiento, plenamente consolidado y a nuestro modo de ver una de las referencias de promoción de la lectura protagonizada por bibliotecas. Otras actividades, como «Atrapa la paraula», que son cursos de narración oral y de creación literaria y, como no, la red de clubes de lectura que Barcelona fue pionera en establecer en Cataluña y que ahora existe prácticamente en todas las bibliotecas públicas. Como último ejemplo, hemos diseñado un club de lectura virtual para innovar en el funcionamiento de la exitosa fórmula de los clubes de lectura, que tiene una página web propia y que no es presencial, sino que se realiza a través de Internet. Desde el mes de mayo en que empezó a funcionar ya se han inscrito 500 personas, que reciben el boletín de novedades del club. En el chat mensual, en la sesión de comentarios de las lecturas, tenemos una media de 20-25 personas, que es lo que suelen tener los clubes de lectura presenciales.

Por otro lado, la última de las líneas de trabajo con mentalidad de red incluye las actividades de carácter ciudadano. Hemos querido que las bibliotecas de la ciudad sean también agentes de programación en cuanto a la difusión cultural y de la lectura. Pero al mismo tiempo queremos que el resto de agentes culturales de la ciudad y del país se den cuenta de que las bibliotecas son un espacio de programación propio y que deberían programar parte de sus actividades en las bibliotecas, para situarlas en el centro del escenario cultural. Finalmente, conviene resaltar las actividades singulares de cada centro, tan importantes como las anteriores ya que dibujan un papel destacado en la constitución de las bibliotecas como centros culturales de proximidad, como centros cívicos, centros de barrio o de otro estilo. Deberían convertirse en el centro más cercano de las políticas culturales al ciudadano, para que su pro-

gramación se tiña de las demandas y necesidades propias de los ciudadanos más próximos al equipamiento.

Para finalizar, me gustaría hablar de los objetivos de otros programas culturales. Deben provocar el placer y el gusto por la lectura. Este es el objetivo primordial, porque no tiene sentido organizar programas de difusión cultural si no conseguimos que los niveles de lectura aumenten en un país en el que aún están por debajo de la media europea. Estos programas se convierten en una clara estrategia para dar a conocer a sus usuarios el resto de servicios de la biblioteca. Son una forma de demostrar que las bibliotecas ya no son sólo depositarias del documento libro, sino que además pueden difundir otros tipos de soporte. También se convierten en una fórmula para la captación de nuevos públicos. Por la estrategia propia de los programas de difusión cultural, creo que son muy válidos para la atención de los colectivos de especiales características. Puesto que nos encontramos en este foro, me refiero a los colectivos propios a los que se dirige la metodología de la Lectura Fácil.

Eugènia nos pedía que habláramos de los retos de estos programas en un futuro próximo. Creo que los retos son comunes al resto de metodologías y estrategias que debe realizar la biblioteca pública: hacer incidencia en los adolescentes y la tercera edad, como colectivos que todavía no utilizan las bibliotecas con unos índices de participación representativos, y colocar las tecnologías de la información y de la comunicación en el centro de las estrategias de difusión cultural y de la lectura (la biblioteca tiene el papel básico en la alfabetización informacional, pero las nuevas tecnologías se convierten en una nueva fórmula para poder realizar este tipo de programas, en los que la función creativa de los usuarios tiene un papel importante).

La nueva actividad de *blogs* en la red es un ejemplo importante y una estrategia válida para contribuir a la disminución de las nuevas desigualdades culturales que se producen, en cuanto a la atención a públicos desfavorecidos, etc. En este sentido, los programas culturales pueden convertirse en una fórmula para atenuar las desigualdades que las nuevas tecnologías implican, ya que tienen una doble cara: por un lado universalizan el acceso a la información, pero por otro lado reducen el acceso a las personas con cierto tipo de dificultades.

José Antonio Merlo

Buenas tardes. Represento a la Fundación Germán Sánchez Ruipérez, de la cual soy subdirector en una de sus sedes, aunque muchos me conocéis por mi trayectoria académica porque me he pasado la vida dando clases en dos universidades. Ahora mismo estoy plenamente integrado en el equipo de la Fundación y estoy trabajando en temas muy relacionados con el fomento de la lectura.

Antes de hablar de las líneas de actuación de nuestra Fundación, me gustaría hablaros de la Fundación Germán Sánchez Ruipérez y de su labor en este ámbito. Es una fundación privada sin ánimo de lucro que lleva el nombre del fundador, una persona que se hizo rico imprimien-

do, vendiendo y editando libros, y que sigue gastándose el dinero que ganó con el libro en el libro. Es de agradecer que existan personas así, que nos den la oportunidad de poder seguir trabajando en los objetivos fundamentales de la Fundación que son el fomento del libro, la lectura, la cultura en general y sus campos relacionados, como son las bibliotecas.

La Fundación tiene tres sedes: la dirección general en Madrid que edita, una sede en Salamanca dedicada al libro infantil y juvenil con bibliotecas infantiles y juveniles y con un centro de documentación, y dos sedes en Peñaranda de Bracamonte, localidad natal de Germán Sánchez Ruipérez, con el centro de servicio sociocultural y el centro en el que yo trabajo. Además, en Peñaranda tenemos una nueva sede de la Fundación que es el Centro Internacional de Tecnologías Avanzadas, que inauguraremos a principios del año que viene para celebrar los 25 años de la Fundación. Quería explicaros las tareas que realizan las sedes, porque en función de cada una se orientan las políticas de fomento a la lectura, aunque haya un objetivo común. Para finalizar mi intervención, porque me dijeron que lo importante era introducir algunos temas para debatirlos luego, sistematizaré las cuatro grandes líneas de actuación de nuestra Fundación relacionadas con el fomento de la lectura.

En primer lugar, la acción directa. Nosotros desarrollamos programas concretos desde nuestras bibliotecas. Tenemos una programación de animación a la lectura muy conocida, ya que el centro de Salamanca lleva veinte años funcionando y preparando programas para niños y jóvenes. El centro de Peñaranda lo hace para niños, jóvenes, mayores y personas con perfiles muy concretos, como discapacitados, agricultores, etc. Trabajamos en función del perfil de la comarca. También preparamos animaciones concretas para celebraciones específicas, talleres más estables y planificados como nuestros talleres de lectura (tenemos cinco presenciales y uno en línea unido a uno de los presenciales) o actividades relacionadas siempre con el usuario, el libro y la lectura.

La segunda gran línea de actuación es la cooperación. Muchas de las actividades de fomento de la lectura no están programadas por nosotros, sino que ofrecemos nuestros espacios y nuestros especialistas a colectivos que quieran utilizar la biblioteca. Colaboramos con el Ministerio de Cultura en el informe de bibliotecas públicas o recientemente en el de bibliotecas escolares. Colaboramos pues con las instituciones que trabajan en campos similares a los nuestros, a veces con informes, a veces prestando espacios o a veces en proyectos de tal envergadura como la futura Casa del Lector de Madrid, que estamos desarrollando junto con el Ayuntamiento de Madrid. En este momento, tenemos un problema de infraestructuras porque estamos rehabilitando un antiguo matadero, pero la M-30 está en obras, así que no podemos terminar las obras en el interior, pero dentro de unos años tendremos la Casa del Lector dedicada sólo al fomento del libro, la lectura y campos relacionados, y gestionada por nosotros aunque la titularidad sea del Ayuntamiento de Madrid,

La tercera línea de actuación de nuestra fundación en materia de fomento de la lectura es la investigación. Es tradicional que trabajemos en informes, algunos de referencia como el de bibliotecas públicas y el presentado este viernes sobre bibliotecas escolares y descargable desde la pági-

na web de la Fundación (que va a dar mucho de qué hablar porque hacía faltar tener un informe de referencia sobre la situación de las bibliotecas escolares en España). Además, consideramos que necesitábamos un equipo estable y un departamento específico de análisis y estudios en las materias que trabajamos: libro, lectura, bibliotecas y cultura. En este sentido, creamos el departamento hace unos meses. Se encuentra en la sede de Peñaranda, porque hoy en día no hace falta estar físicamente en todos los sitios, y desde allí trabajamos para la Junta de Extremadura, para la cual mantenemos el Observatorio del Libro y Lectura, en el que recogemos información y recursos sobre edición, lectura y bibliotecas y los explotamos, sacamos informes y evaluaciones. Es el primer observatorio de este tipo y se gestiona desde Peñaranda. Vamos a hacer también un segundo Observatorio del Libro y la Lectura en Andalucía. Nos encontramos en la fase de los primeros estudios para poder llevarlo a cabo en enero del año que viene. Estamos trabajando también en el análisis de políticas de otras instituciones en el estudio de actividades y recomendaciones de actuación futura.

La cuarta gran línea de actuación es la gestión. Estamos gestionando planes de fomento de la lectura y coordinando actividades que otras instituciones han ideado, pero que por motivos de personal o presupuesto prefieren delegar en nosotros. Gestionamos ahora los contenidos de un autobús que circula por Castilla y León, un proyecto de la Junta de Castilla y León dedicado al Año del Quijote. Gestionamos el fomento de la lectura, y esta es una de mis responsabilidades, de la Diputación de Badajoz, una provincia que está a cinco horas de Peñaranda. Es un proyecto de cuatro años y llevamos dos en el que de común acuerdo con la Diputación nos ocupamos de toda la gestión para fomentar la lectura en la provincia de Badajoz. Año tras año y municipio a municipio (trabajamos en 21 municipios), organizamos actividades como encuentros con autores, cuentacuentos, o exposiciones, como la que estamos montando para fomentar la lectura de 45 obras concretas, y en la que mezclamos exposición bibliográfica con artística.

Si algo nos caracteriza es el fomento de la lectura; es el objetivo de la Fundación desde su nacimiento. Podría haber hablado de muchos programas, subprogramas y experiencias, pero no quería monopolizar la mesa. Trabajamos en estos campos porque es la razón de ser de nuestra Fundación.

Michaela Hertel

Buenas tardes. Soy Michaela Hertel. Vengo del mundo empresarial y estoy trabajando en una fundación del ámbito bibliotecario. Reinhard Mohn es el fundador de la Fundación Bertelsmann. La empresa se conoce aquí por el Círculo de Lectores, por ejemplo. Hace 27 años, Reinhard Mohn fundó la fundación Bertelsmann Stiftung en Alemania. Trabajaba en el ámbito de bibliotecas, con programas de educación, de salud y de entendimiento social. Hace quince años, este hombre, que tiene una casa en Alcedia, Mallorca, decidió junto con el Ayuntamiento de Alcedia fundar la Biblioteca Can Torró para hacer proyectos PAB (Programa de Análisis de Bibliotecas). Al cabo del tiempo, la biblioteca acabó siendo insuficiente para

tratar este programa, por lo que hace diez años se fundó la Fundación Bertelsmann en Barcelona. Se ha creado con el objetivo de fomentar la lectura y las bibliotecas públicas en España. Tres años después de su creación, Reinhard Mohn recibió el Premio Príncipe de Asturias por sus actividades en el ámbito de fomento de cultura y la cultura empresarial de Bertelsmann.

En la Fundación Bertelsmann primero analizamos cuáles son las necesidades de la sociedad y a partir de allí hacemos un estudio del mercado (utilizamos, pues, métodos empresariales para trabajar en ámbitos de la Administración pública). En todo el mundo buscamos las *best practices*, las mejores prácticas, y con estos estudios creamos nuestros proyectos. Buscamos socios para llevarlos a cabo, luego desarrollamos unas pruebas piloto en distintos municipios para verificar el proyecto, y cuando funcionan los preparamos para difundirlos nacionalmente.

Nos encontramos precisamente en esta fase en el proyecto del Programa de Análisis de Bibliotecas. Durante siete años realizamos el Programa Biblioteca y Escuela para fomentar el hábito lector e intensificar la colaboración de las bibliotecas públicas con la Administración y las escuelas en varias ciudades españolas y ahora lo estamos preparando para su difusión nacional. Utilizamos la formación *on-line* en este sentido.

Antes de venir a España, trabajé para la Bertelsmann Stiftung como directora de un proyecto de formación *on-line*. En Alemania hay unos 10.000 profesionales del ámbito bibliotecario y hemos formado a 5.000 personas con nuestra metodología. El año pasado recibimos el Premio Europeo al Aprendizaje Electrónico, el Premio a la Colaboración Público-Privada y una de nuestras alumnas ha recibido el Premio del Alumno E-learning del Año en Alemania. Tenemos muy buenos conocimientos de las herramientas del aprendizaje electrónico.

La Fundación Bertelsmann ha trabajado mucho en el ámbito del fomento de la lectura, pero no especialmente en el ámbito de la Lectura Fácil. La aportación que podemos hacer es nuestra metodología. Ahora estamos preparando una formación *on-line* de unas 30-50 horas de aprendizaje para bibliotecarios, profesores y coordinadores locales que pudieran gestionar este programa en un ayuntamiento. Queremos que esta plataforma no sólo ofrezca formación, sino que sea útil también para los expertos, que sea un lugar donde se puedan crear talleres y espacios virtuales para el intercambio.

Les invito a conocer la oferta que tenemos en el fomento de lectura para añadir sus experiencias en el ámbito de Lectura Fácil, porque lo estamos distribuyendo en toda España y hay mucha demanda desde Latinoamérica, así que es una posibilidad de dar a conocer a todos los profesionales que trabajan en el fomento de la lectura lo que se hace en Lectura Fácil. Ambos deben ir de la mano, así que les invito a conocer el programa y a aportar sus mejores prácticas. La plataforma está abierta a la colaboración de todos los expertos del ámbito. Gracias.

Segona ronda d'intervencions

Eugènia Serra

Muchas gracias. Creo que esta primera ronda de intervenciones nos ofrece una panorámica bastante amplia de lo que se está desarrollando. Puesto que no tenemos demasiado tiempo, preguntaría muy concretamente a los representantes de las administraciones sobre dos aspectos relacionados con la Lectura Fácil. Es importante que estos colectivos dispongan de materiales, pero la pregunta es cómo llegar a estos colectivos. Hay colectivos que están relativamente identificados, como los colectivos con discapacidades, otros privados de libertad, pero hay colectivos como los analfabetos funcionales y la nueva inmigración que son difíciles de identificar y de alcanzar. ¿Estáis desarrollando programas concretos dirigidos a estos grupos?

Gabriel Planella

Vencido el sueño post-almuerzo, voy a ser breve. La clave son las bibliotecas. Los libros son un jardín secreto y quien tiene la llave para abrir el jardín, quienes en nuestra sociedad tiene la misión de mostrar a los ciudadanos dónde están las puertas de acceso a este jardín, son las bibliotecas. La Lectura Fácil también es un modo de enseñar a los ciudadanos dónde se hallan estas puertas para penetrar en el mundo de la lectura y los libros, en este caso a los ciudadanos que forman parte de estos colectivos que tienen limitaciones en sus habilidades lectoras tangibles, como los inmigrantes, los discapacitados, las personas mayores que han visto mermadas sus facultades de concentración para la lectura, etc.

Respecto a la Lectura Fácil, la Generalitat se plantea asegurar que en el mercado exista una oferta generosa de este tipo de materiales para que las bibliotecas puedan tener una parte de sus colecciones dedicada a la Lectura Fácil. Sin embargo, esto por ahora no es posible porque la Lectura Fácil es un movimiento incipiente en este país. Es una especie de ONG impulsada por voluntarios del sector bibliotecario con buena voluntad y recursos limitados.

La clave para que la Lectura Fácil sea realidad y facilite el acceso de estos colectivos a un jardín que para muchos aún sigue siendo secreto será la existencia de colecciones de libros. En este sentido, la clave está en manos de los editores. La Generalitat les ha apoyado y ha subrayado el objetivo de los materiales de Lectura Fácil en los programas de ayuda a la edición. Por ejemplo, en las convocatorias para ediciones de especial interés cultural que se publicarán la semana que viene en el Diario Oficial de la Generalitat, la Lectura Fácil consta como uno de los objetivos del programa, y en el SAB, Sistema de Adquisición Bibliotecaria, los libros se van a analizar con la mirada puesta en el interés hacia materiales de este tipo. Los editores son muy reacios, aún con ayudas, a poner en el mercado colecciones dedicadas a estos materiales. Lo que más debe preocupar no es el acceso que puedan proporcionar las bibliotecas, sino que en el mercado existan estos materiales.

Juan José Arranz

Quisiera subrayar las palabras de Gabriel. La clave está en la biblioteca. Es evidente que los materiales de Lectura Fácil deberían estar presentes en la totalidad de las bibliotecas, aunque por ahora aún sean escasos, como se decía en la intervención anterior. La mejor forma de darlos a conocer es estando presente y señalizándolos de forma diferencial, para que los colectivos susceptibles de utilizarlos puedan identificarlos fácilmente.

Me gustaría poner sobre la mesa dos ejemplos que Biblioteques de Barcelona ha realizado recientemente. Uno forma parte de estas jornadas. No ha sido una iniciativa propia de las bibliotecas, pero, a demanda de la Associació Lectura Fàcil y diseñada por esta asociación, ahora se puede visitar una exposición en la que de una forma didáctica y rápida se dan a conocer los materiales de Lectura Fácil. El hecho de estar en la biblioteca no especializada Francesca Bonnemaïson hace que todo aquel que participe en alguna actividad de esa biblioteca vea la exposición y comunique el fenómeno de la Lectura Fácil. Podrá aprender que hay una serie de materiales destinados a unos colectivos que, por las características propias, tienen un acceso limitado a la lectura. El trabajo consorciado entre una Administración local y un agente que promueve el fomento de la lectura para estos colectivos es una buena forma de tener programas de difusión cultural.

Otro buen ejemplo de cómo se pueden dar a conocer estos materiales, no sólo a los colectivos que van a utilizarlos, sino al resto de la gente que no conoce la metodología, es un libro publicado por CCOO y otros titulado *No estem mai sols: conèixer Miquel Martí i Pol*, de Carmen Pérez Arnau, y las actividades relacionadas con él que se han realizado en dos bibliotecas. Cuando empezamos a diseñar la actividad, pensamos en hacer la típica presentación del libro con la autora, los editores, etc. Sin embargo, al final se nos ocurrió darle un carácter más lúdico, y no sólo destinarla a profesionales, sino convocar a otro tipo de público que no tuviera por qué conocer los materiales de Lectura Fácil. Así que, además de la presentación académica de la autora, una actriz dramatizó alguno de los poemas del libro y fue una actividad abierta a todo el mundo. Creo que estas actividades son interesantes porque establecen un carácter normalizador a este tipo de colectivos y ejercen una función multiplicadora del conocimiento de las necesidades de estos colectivos y la existencia de materiales para atenderlos. En este sentido, teñir las actividades del fomento a la lectura con acciones de este tipo es una buena estrategia.

La Biblioteca Francesa Bonnemaïson tiene un centro de interés especial sobre Lectura Fácil, con una sección claramente señalada para que el usuario pueda localizar rápidamente estos libros; ahora se convertirá en depositaria de materiales que la Associació Lectura Fàcil nos ha cedido y aprovecho la circunstancia para agradecerse.

M. Luisa Mora

Quisiera retomar la idea que ha dejado encima de la mesa Gabriel Planella sobre la función pedagógica que pueden ejercer las administraciones. Creo que el papel del Ministerio podría ser sen-

sibilizar el colectivo bibliotecario de todas las comunidades autónomas para que conozca esta iniciativa y la manera de trabajar, así como difundir lo que hemos visto estos días.

La iniciativa debe basarse en las apuestas del mundo editorial y podemos invitarle a sumarse a la Lectura Fácil. Quizás no lleguemos a dar cabida a esta iniciativa en el Líber de este año, pero se puede considerar para el año que viene. Tenemos un boletín informativo, el *Correo Bibliotecario*, y por supuesto que estas jornadas se comentarán allí. Además podremos dar difusión en el portal *Travesía de las Bibliotecas Públicas*, pues normalmente aparecen iniciativas y actividades interesantes para la comunidad bibliotecaria en una sección que se llama «Ideas Bibliotecarias». Sería buena idea explicar bien la metodología, en qué materiales se apoya, que existe una red internacional y que la gente se puede sumar a ella.

La ministra de Cultura mencionó que el plan de fomento de lectura para el año que viene trataría de apoyarse en la colaboración con otros ministerios (en principio se apoya ya en el Ministerio de Educación y se pretende que llegue a Asuntos Sociales y posiblemente también al Ministerio de Industria a través del programa Redes). Con esta suma de esfuerzos es posible llegar a colectivos a los que nosotros solos no llegamos, ni siquiera con el trabajo en bibliotecas, y se les puede hacer saber que existen materiales específicos y útiles para romper la brecha de la desigualdad en el acceso al conocimiento. Quizás haya que articular mejor estas acciones y hablar más detenidamente con los miembros del colectivo de Lectura Fácil, pero está claro que las experiencias que hemos mencionado tienen que llegar a más gente y avanzar con nuestro apoyo.

Eugènia Serra

Gracias por todas las intervenciones. Me encantaría seguir preguntando, pero creo que es mejor dar paso al público presente para iniciar el turno de debate.

Inici de les intervencions del públic

Intervenció del públic

En primer lugar, me alegro de haber oído juntas por primera vez las palabras «bibliotecas» y «escuelas» (bibliotecas escolares y bibliotecas públicas), porque finalmente se tiene en cuenta el sector de los profesores y maestros. Me parece que falta un eslabón en la cadena, que es el maestro y el profesor. Sin una persona que anime, instigue y cree la necesidad de acceder a la biblioteca, las bibliotecas (al menos esta es mi impresión) pueden quedar destinadas a un tipo de público muy endogámico, el lector que ya lee. Tenemos que ir más allá. Por este motivo, el profesor tiene un papel muy importante y me alegro de que hayan hablado de las bibliotecas escolares.

Intervención del público

Sólo quería hacer una reflexión. En estas jornadas hemos podido comprobar que los países pioneros en el desarrollo de materiales de Lectura Fácil han sido países en los que la Administración se ha involucrado con un apoyo considerable a la edición de estos materiales. Agradezco esta mesa redonda y las opiniones que hemos oído, pero lamento que la Administración no haya estado presente en otras sesiones anteriores y además debería analizar la acción llevada a cabo por la Associació Lectura Fàcil, una ONG formada por voluntarios que han conseguido que en dos años haya un número bastante elevado de publicaciones, y han logrado organizar unas jornadas internacionales, ser uno de los participantes en el nacimiento de una red internacional de centros y asociaciones de Lectura Fácil y reunir a expertos y personas relacionadas con este tema. En la Associació Lectura Fàcil catalana no sólo están colaborando los bibliotecarios, sino también maestros, psicopedagogos, librerías y otras personas que no son precisamente bibliotecarios.

Carme Mayol

En primer lugar, quisiera agradecer la presencia de todos los componentes de la mesa. Se trata de uno de los actos más esperados y deseados de las jornadas. Nos gustaría conversar mucho rato con los aquí presentes, pero tenemos la limitación del tiempo.

Mi pregunta es para Luisa. Ha hablado de una ley del libro, bibliotecas y lectura. No sabía que estuviera en este proyecto. Sé que hubo muchos proyectos frustrados, porque las bibliotecas están transferidas. Sería interesante saber en qué ámbito se moverá esta ley y si se contemplará también la lectura de los que no leen. Nos gustaría tener en la mano este documento por varias razones, sobre todo porque nos preocupa que haya una ley de bibliotecas cuando en España hay tantas leyes de bibliotecas como comunidades autónomas.

Quisiera decirle al señor Gabriel Planella que sabemos que existen posibilidades de ayudas en la compra de libros, pero nos preocupa que las dos administraciones dejen en manos de los editores la responsabilidad de la publicación de estos libros. Como hemos comprobado en las intervenciones realizadas por nuestros compañeros extranjeros, donde el nivel de vida es superior y tienen más materiales de este tipo, las industrias privadas no pueden cubrir derechos sociales. Creo que los derechos sociales están totalmente en manos de las administraciones públicas. Queremos pedir una ayuda generosa para los que se aventuran a publicar para los que no leen, porque es muy fácil publicar para los que leen y *best-sellers*, pero publicar material de Lectura Fácil requiere que las administraciones públicas se impliquen de una manera más seria.

Quisiera dar las gracias al Ayuntamiento de Barcelona por haber aceptado que una biblioteca sea «depósito» de los materiales. La Associació Lectura Fàcil ofrece los libros con mucha ilusión, pero nos gustaría que la biblioteca tuviera más personal porque les supondrá un trabajo adicional. Eso es lo que esperamos y deseamos. Hay grupos de lectura que les pedirán libros,

así que habrá préstamos y trabajo. Tengan este tema presente para que no sean los bibliotecarios quienes sufran este trabajo añadido.

Agradecemos a Michaela Hertel su ofrecimiento y desde luego no vamos a desperdiciarlo. Nos podremos en contacto rápidamente con ella. A la Fundación Germán Sánchez Ruipérez, puesto que conocemos desde hace tiempo su dedicación a la lectura, queremos pedirle que abriera un espacio para los que no leen para ver qué tipo de colaboración se puede establecer. Nada más. Gracias.

Eugènia Serra

Gracias, Carme. ¿Quieren responder los componentes de la mesa aludidos? En cualquier caso, ¿hay más preguntas?

M. Luisa Mora

El anteproyecto de ley aún tiene que pasar varios trámites y contempla la atención a colectivos desfavorecidos. Revisaré este tema desde la óptica de lo que aquí se ha tratado. Recuerdo que se hablaba de acceso a materiales en diferentes soportes y lenguas. Quizás podríamos incluir los diferentes niveles, un tema que no está contemplado y se podría considerar. También transmitiré a la Dirección General del Libro que se pueda contemplar en las ayudas a la edición, al igual que hace la Generalitat, una valoración específica a los materiales de Lectura Fácil. Lo que no sé es dónde y cuándo se pondrá en marcha, pero recojo la propuesta.

Intervención del público

En primer lugar, quisiera también felicitar a todos los ponentes. Quiero insistir en el tema de la colaboración de las bibliotecas con las escuelas, las universidades y la formación de maestros. Puede haber muy buenos libros en las bibliotecas, pero si no hay redes ni expertos ni investigación sobre estos materiales aplicados a diferentes problemáticas, lo que puede suceder es que muchas de las personas que necesitan estos materiales no accedan a ellos por falta de información.

Quisiera retomar las palabras de la señora Michaela Hertel, que tiene una larga experiencia en formación de expertos, metodologías y trabajos en redes. Supongo que el trabajo en redes se refiere a trabajo entre escuelas, pero también podría incluir a la familia, sobre todo en temas de inmigración. He visitado muchas universidades inglesas y he acompañado a investigadores que van a las casas de inmigrantes que no aprenden la lengua inglesa con libros, y he visto cómo se hace un intercambio con todos estos materiales con distintas lenguas y culturas. Es un paso fantástico conseguir estos materiales, pero hay otros niveles posteriores que hay que tener en cuen-

ta. Me gustaría que la señora Michaela Hertel explicara un poco más todo el proceso de colaboración entre expertos y la formación metodológica para profesores, expertos o psicopedagogos.

Michaela Hertel

Con mucho gusto. Nuestro programa implica escuelas, bibliotecas y el ayuntamiento, con una coordinadora central. Sonia Lange lleva en este momento el programa de bibliotecas y escuelas y quisiera cederle la palabra para que lo explique ella, pero antes quisiera añadir algo. Si no participo, no existo. Poder leer es un conocimiento clave. Si no entiendo lo que ocurre en mi entorno, no puedo participar en él. Por este motivo, la Fundación Bertelsmann, después de trabajar diez años en el ámbito de bibliotecas públicas, se abrirá a nuevos temas, sobre todo el de la participación ciudadana y el las de fundaciones cívicas, que justamente podría tratar este tema en los municipios. Cedo la palabra a Sonia.

Sonia Lange

La implicación del profesor de una escuela en la formación de un lector es esencial y es el centro de nuestro programa. El Programa Biblioteca-Escuela tiene como objetivo fundamental crear desde un principio la relación entre la biblioteca y la escuela y que luego el ayuntamiento la apoye financieramente. Un coordinador local refuerza este vínculo.

Michaela Hertel

Hemos visto que esta persona, el coordinador local, es necesaria como impulsador. Lleva los contactos entre bibliotecas, escuelas y ayuntamiento. Planifica unas actividades continuadas, y también, de uno a tres años, una evaluación continuada de los resultados. Todo el material (pósters, folletos, herramientas de planificación, software, juegos virtuales para conocer la ciudad, lecturas, concursos de lectura, de creación de texto, etc.) está en formato *on-line* para que las personas interesadas en impulsar programas de este tipo puedan encontrar la metodología con todo el software necesario. Así pues, quien quiera empezar actividades en el ámbito de la Lectura Fácil, por ejemplo, aquí encontrará maneras de planificar una colaboración sistemática de escuelas, bibliotecas y ayuntamientos. Explicamos también porque se necesita este coordinador local.

Nos gustaría que las actividades no se detuvieran aquí y por este motivo todo el material está *on-line*. Tiene la gran ventaja que se puede actualizar y enriquecer con otras experiencias, como vimos por ejemplo en Alemania con el Curso sobre Bibliotecas para Jóvenes, que también realizaremos en España. Al disponer de la experiencia en este formato, los profesionales se ponen en contacto entre ellos y usan la plataforma para intercambiar sus experiencias. La Biblioteca de Viena ha hecho este curso con nosotros, ha montado su biblioteca para jóvenes y ahora, en

la plataforma, estaba invitando a otras bibliotecas a conocer su experiencia. Queremos que ocurra lo mismo con nuestro Programa de Fomento de Lectura; lo hemos desarrollado en siete municipios en España durante varios años y como siempre hemos mejorado esta metodología; ahora sabemos que está bien y funciona, pero queremos que continúe desarrollándose. Por este motivo, invito a todos los profesionales expertos a que contribuyan con su propia experiencia y utilicen esta plataforma para plantear sus preguntas y aportaciones.

Gabriel Planella

Como he tenido una triple alusión, quisiera intervenir brevemente. En primer lugar, si alguien se ha sentido ofendido por omisión en la Associació Lectura Fàcil de Catalunya pido disculpas. Sé que además de bibliotecarios, colaboran librerías, maestros y pedagogos. Sin embargo, mayoritariamente son bibliotecarios y cada vez que nos hemos sentado con los representantes de la Associació Lectura Fàcil se trataba de bibliotecarias, concretamente. En cualquier caso, lo que no me consta que haya en la composición de la asociación son editores y este colectivo también debería unirse a los otros presentes en esta institución.

En segundo lugar, la biblioteca escolar es muy importante. La escuela es uno de los pilares fundamentales de la promoción lectora. Además de la difusión en los medios de comunicación y la biblioteca pública, el tercer pilar es la biblioteca escolar y la escuela. No he hablado de ello porque me he centrado en la biblioteca pública. Aquí hay un representante del Departamento de Educación y responsable del programa «edu» que ha empezado hace poco a ser operativo y con ello la biblioteca escolar ha dejado de ser una asignatura pendiente. Lo que ocurre es que ha iniciado hace muy pocos meses su camino y queda muchísimo trayecto por recorrer. Sin embargo, en cualquier caso, por primera vez en este país existe un plan y una red de bibliotecas escolares y de centros educativos.

En tercer y último lugar, la Generalitat no es una editorial. La Generalitat ha sido una editorial, la editorial de más envergadura de este país durante los años ochenta y principios de los noventa. Sin embargo, no es una editorial y no debe publicar libros. Lo que debe hacer es dar el máximo apoyo a la industria editorial para que cubra todas las áreas de conocimientos, géneros, etc. y entre estas áreas se encuentra la Lectura Fàcil. La Generalitat ha empezado a apoyar este movimiento pero no se plantea publicar libros de Lectura Fàcil, aunque sí reafirmará y consolidará este apoyo con convocatorias específicas dedicadas a esta línea. Si la Generalitat vuelve a ser editorial, las empresas editoriales estarán en contra de la Generalitat, como ya ocurrió en su momento. Esto es todo.

Ana Zendrera

Soy Ana Zendrera y quisiera dar el punto de vista editor, un editor pequeño, independiente y que no cuenta con la ayuda ni los recursos que quizás tengan otros editores. Quería comentar

que asisto a las reuniones de Lectura Fácil desde hace mucho tiempo y recuerdo que hace tres años no éramos reacios para nada en este sentido. Tengo un compromiso personal y pienso que la función del editor también podría ser el compromiso social, pero lo que ocurre es que no podemos cubrir esa parte social porque no tenemos los recursos. Sin embargo, casi a modo de ONG iniciamos el camino de la Lectura Fácil. Antes nos dedicábamos a la tercera edad, a hacer libros con letra grande. Ahora tenemos ocho títulos en nuestra colección y hemos iniciado una nueva colección para un público aún mayor. También trabajamos el tema de la inmigración. Tenemos una colección que se llama «El puente» y damos contenidos de lecturas bilingües, accesibles y fáciles de leer, aunque no de Lectura Fácil. También tenemos libros de sensibilización hacia el tema de la inmigración para adultos. Iniciamos también la Lectura Fácil y el camino ha sido muy difícil. Sólo tenemos un título y estamos a punto de sacar dos más, pero no ha sido fácil porque todos somos incipientes, así que nadie sabía cómo trabajar con Lectura Fácil, ni los correctores, ni los diseñadores, ni los escritores.

Quiero felicitar a la Associació Lectura Fàcil porque ha realizado una labor muy difícil durante este tiempo y a pesar de ello nos ha brindado su apoyo. Hemos recibido una pequeña ayuda de la Administración de Madrid, pero no de Cataluña, aunque hemos presentado siempre nuestros libros. Quizás la situación cambie, pero hasta ahora no hemos recibido mucho apoyo. Lo que queremos es ayuda para llegar a los colectivos. Luisa Mora lo ha comentado antes y esta es nuestra mayor dificultad. Los editores pueden recibir muchas ayudas. La ayuda para la producción es una parte, pero cómo hacer llegar los libros a estos colectivos (Lectura Fácil, inmigración, tercera edad, personas con dificultades lectoras, etc.) es otra parte muy difícil. A través de las librerías es muy complicado. A través de las bibliotecas de Cataluña, hemos tenido algún apoyo con los libros de letra grande, pero eso es todo. Esta es nuestra mayor dificultad. No estoy de acuerdo con el hecho de que los libros sólo tengan que estar en las bibliotecas. También tienen que llegar a centros cívicos, centros con personas mayores que se reúnen, en centros de discapacitados, etc. Es difícil para nosotros saber si nuestros libros llegan a quienes tienen que llegar. No vemos una repercusión en ventas en nuestro libro de Lectura Fácil. En cuanto a los niveles, diría que hemos tomado la opción de un nivel medio porque no nos atrevemos a hacer Lectura Fácil a un nivel más bajo, porque nos quedábamos sin ningún apoyo. Nuestra colección se llama «Entre dos mundos» e incluye Lectura Fácil para adultos; son leyendas del mundo.

Quisiera también dar las gracias a Gabriel Planella porque por fin la Generalitat toma la decisión de no ser editor. En nombre de los editores, se lo agradezco.

Me gustaría hablar también de la Associació Lectura Fàcil. Es fundamental que la Administración tome compromiso y Lectura Fàcil debe de tener sus movimientos y gastos y no tiene los medios. Son voluntarios y los editores les ayudan, pero ahora se ha planteado también un contrato con los editores. Así pues, además de ser aventureros, nos están diciendo que tenemos que pagar una serie de cosas a la Associació Lectura Fàcil. No es una queja a la asociación. Lo que quiero es que la Administración ayude a la asociación, porque nosotros no podemos ayudarla.

Carme Mayol

No queremos que la Generalitat publique. No lo pretendemos ni lo pedimos y nos parece muy bien que lo hagan los editores. Sin embargo, no publicar no significa que no exista una ayuda sustancial a los que están publicando unos materiales que tienen unos costes.

En cuanto al contrato por los costes, estamos trabajando a título de ONG, con voluntariado, añadiendo horas y dinero, pero cuando alguien adapta un texto tiene que cobrar, aunque sea poco, porque está poniendo todo su conocimiento y esfuerzo a una adaptación con normativas, etc. Es un trabajo profesional. La Administración pública tiene que saber que una editorial que hace una primera y segunda adaptación a las normativas de Lectura Fácil tiene costes añadidos. La Administración puede ayudar comprando libros y con campañas de difusión serias, por segmentos de población, estando presente en todas las exposiciones donde se muestran libros, con premios al libro mejor editado, etc. Tenemos muchas ideas para que la Administración pública ayude, sin publicar. No es necesario publicar pero sí ayudar, y sinceramente en estos momentos la ayuda no es suficiente para las personas que aceptan el reto de publicar para unos segmentos concretos. Debemos pensar también cómo incitar a las librerías para que la gente pueda ir a comprar estos libros, qué campañas de difusión se hacen, cómo se distribuye este material, etc.

Intervención del público

Me gustaría recoger las palabras de Gabriel Planella cuando ha hecho referencia a un programa que hace un año que ha salido a la luz, el programa de bibliotecas escolares «.edu», que el Departamento de Educación ha desarrollado. Se ha dotado a unas 300 escuelas de un profesor a media jornada para encargarse de la biblioteca escolar, de ordenadores y de una contribución económica. Hay mucho por hacer y el reto es importante, pero hemos empezado a establecer la relación entre la biblioteca escolar, los centros de recursos pedagógicos y las bibliotecas públicas. Recogemos todas las ideas de la Lectura Fácil para llevarlas a la formación de nuestros maestros y profesores.

Eugènia Serra

Como sé que hay muchas preguntas pero queda poco tiempo, aceptaremos una última intervención y podemos continuar el interesante debate durante la pausa, con un café en la mano.

Intervención del público

Sólo quiero decir que cuando mencionamos el mundo de la escuela en general entendemos el mundo de los niños, niñas, jóvenes y adolescentes, pero la escuela de personas adultas también juega un gran papel en el acercamiento de las personas adultas con dificultades a las bibliote-

cas, libros y librerías. Me gustaría que quedara recogido en las conclusiones para hacer que este tipo de escuela quede también visible.

Eugènia Serra

Muchísimas gracias a todos por su presencia, las aportaciones y esta participación que debemos interrumpir. Gracias también a los ponentes de la mesa.

Taula rodona

Perspectives i propostes de col·laboració

RESUM. Aquesta taula proposa conèixer de primera mà les necessitats de les persones que són potencials usuàries de Lectura Fàcil i proposar vies de col·laboració. Hi intervenen representats d'escoles d'adults, immigrants, centres penitenciaris, persones sordes i infants amb requeriments especials. S'hi tracta l'adaptació de materials per a l'ensenyament d'adults, persones sordes o infants que necessiten atenció especial, i el fet que existeixen poques publicacions en aquest sentit. Igualment se subratlla la idoneïtat en altres contextos escolars dels materials adaptats i de la necessitat de fer pressió perquè les editorials hi responguin. Els representants de la immigració i de les biblioteques en centres penitenciaris coincideixen en la importància que els llibres tractin temes d'interès per als lectors, sobretot en relació a l'edat. En tots els casos es valora la lectura com una eina imprescindible per al desenvolupament de l'individu en la societat, i s'insisteix en la falta de recursos per publicar més títols adaptats a Lectura Fàcil, així com en l'escàs interès demostrat fins ara per les editorials. Les vies de col·laboració se centren en unir i difondre els esforços que les entitats estan fent per millorar l'accés a la lectura dels segments de població amb especials dificultats lectores.

RESUMEN. Esta mesa propone conocer de primera mano las necesidades de la personas que son usuarias potenciales de Lectura Fácil y proponer vías de colaboración. Intervienen representantes de escuelas de adultos, inmigrantes, centros penitenciarios, personas sordas y niños con requerimientos especiales. Se trata la adaptación de materiales para la enseñanza de adultos, personas sordas o niños que necesitan atención especial, y el hecho de que existen pocas publicaciones en este sentido. Asimismo se destaca la idoneidad en otros contextos escolares de los materiales adaptados y de la necesidad de presionar para que las editoriales respondan a esta demanda. Los representantes de la inmigración y de las bibliotecas en centros penitenciarios, coinciden en la importancia de que los libros traten temas de interés para los lectores, sobre todo en relación a la edad. En todos los casos se valora la lectura como una herramienta imprescindible para el desarrollo del individuo en la sociedad, y se insiste en la falta de recursos para publicar más títulos adaptados a la Lectura Fácil, así como en el escaso interés demostrado hasta ahora por las editoriales. Las vías de colaboración se centran en unir y difundir los esfuerzos realizados por las entidades para mejorar el acceso a la lectura a los segmentos de población con especiales dificultades lectoras.

ABSTRACT. This round table seeks to provide first hand knowledge of the needs of people who are potential users of Easy-to-Read materials and to propose ways of collaboration. Representatives of adult education schools, immigrants, penitentiary centres, deaf people and children with special requirements participate in the discussion. The importance is underlined of adapting materials for teaching adults, deaf

people and children who need special attention, and the fact that there are few publications with this in mind. Likewise, in other school contexts the suitability of adapted materials is emphasized, as is the need to bring pressure to bear on publishers to respond to this demand. Representatives of immigrant and penitentiary centre libraries agree on the importance of having books that deal with subjects of interest, above all with regard to the reader's age. There is broad agreement on the importance of reading as an indispensable tool in the development of the individual in society and on the lack of resources available to publish more adapted Easy-to-Read titles, as well as the scant interest shown by publishers to date. The discussion on ways of collaboration centres on unifying the efforts realised by individual bodies to improve access to reading materials for people with special reading difficulties.

Hi intervenen:

Juan Valenzuela

Coordinador de Formació, FESOCA

Maria Josep Filgueiras

Psicòloga, Fundació EIR

Jannat El Harrat

Mediadora intercultural, Associació Ibn Batuta

Fina Niubó

Mestra, CFA Manuel Sacristán CCOO

Lola Burgos

Bibliotecària, Centre Penitenciari de Joves de Barcelona

Modera:

Àlex Cosials

Vocal del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya

Inici de les intervencions dels ponents

Àlex Cosials

Bona tarda i benvinguts a aquesta segona taula sobre perspectives i propostes de col·laboració. Tenim una taula d'excepció amb professionals al terreny, gent que treballa amb diferents col·lectius, com ara els adults, els nens que necessiten atencions especials, joves que estan en centres penitenciaris, els immigrants, les persones sordes, etc. Els demanarem que ens expliquin les característiques dels col·lectius amb els quals treballen. Veurem que, tot i que semblen molt diferents, alguns presenten les mateixes característiques, en el sentit que a la presó trobarem joves que també són immigrants amb problemes cognitius, etc. A partir de la presentació de les necessitats i dels problemes d'accés a la informació i la cultura a través de la lectura, veurem quins materials necessiten per dur a terme la seva feina, i també què demanem a l'Associació Lectura Fàcil, quina és la possibilitat de col·laborar entre els diferents agents, perquè uns han detectat les necessitats i els altres han elaborat materials.

Deixaré als participants uns deu-dotze minuts. Als deu minuts donaré una mena de caramel enverinat perquè s'ennuegui la persona que estigui parlant, i així puguem tenir un torn d'intervencions lliures i dibuixar entre tots aquestes possibilitats de col·laboració entre els diferents col·lectius i l'Associació Lectura Fàcil. Sense més preàmbuls, dono la paraula a Juan Valenzuela, coordinador de la FESOCA, que a través de la Pilar, la seva intèrpret, ens farà arribar la perspectiva de les persones sordes.

Juan Valenzuela

Moltes gràcies a l'Associació Lectura Fàcil per convidar-me a fer una ponència. Em poso dret perquè m'és més fàcil per parlar amb la llengua dels signes. Primer voldria explicar què és la FESOCA, la Federació de Persones Sordes de Catalunya. Treballo al departament de formació. Hi ha moltes persones sordes que tenen problemes amb la lectura. Els nens em demanen un intèrpret perquè no entenen els llibres, per exemple. La FESOCA té 28 associacions afiliades i la principal problemàtica és la lectura, especialment per als nens. Adults i nens tenen aquest problema des de fa molt de temps.

En comptes de començar per la situació actual, m'agradaria dir que no sé si recordareu que hi ha les persones sordes signants i les oralistes, que no són usuaris de la llengua de signes. Jo em centraré més en les persones sordes usuàries de la llengua de signes. Fa temps hi va haver un problema a l'àmbit educatiu de les persones sordes. Abans de l'any 1880 a Europa no hi havia escoles específiques per a persones sordes. A Burgos es va fer una escola pionera amb el docent Fray Ponce de León, que es va dedicar a ensenyar nens sords, sobre l'any 1550, al monestir de San Salvador de Oña. Ho va fer amb dactilologia i amb ajuts visuals i va veure que per a ells resultava més fàcil relacionar la idea visual amb les paraules. La seva metodologia d'ensenyament, la dactilologia, es va difondre per tot Europa i un americà va copiar-la. L'any 1880

es va organitzar un congrés a Milà i es va començar la prohibició del llenguatge de signes, perquè la gent pensava que amb els signes es perdia la connexió amb la llengua oral. Les úniques persones que no en van fer cas van ser dos americans que van tornar a Amèrica i van continuar amb la mateixa metodologia. L'any 1880 hi havia només uns 550 docents i alguns van ser autors de llibres gràcies a la metodologia bilingüe. Quan es va prohibir la llengua dels signes, les persones sordes no podien aprendre, perquè la metodologia oralista no té tant d'èxit. A Amèrica van continuar amb la dactilologia i ara tenen l'única universitat per a persones sordes. No sé si heu vist la pel·lícula *Hijos de un Dios menor*, però hi surt aquesta universitat, on s'ensenya amb la llengua de signes. Així doncs, es pot veure com va afectar la prohibició de la llengua de signes.

A Europa ara ens hem adonat de la necessitat de tenir la llengua de signes i la recuperem pas a pas. El problema és que no tenim reconeguda la llengua de signes i fa dues setmanes es va aprovar l'LSE i l'LSC. Avui a Catalunya hi ha una manifestació perquè l'Estatut d'Autonomia reconegui la llengua de signes catalana (LSC). Això és molt important per als nens sords. A Espanya la majoria de sords neix en famílies d'oients, més o menys un 90%. Els pares oients se sorprenden quan tenen un fill sord i no saben com es comunicaran amb ell. A Espanya hi ha un 75% de població sorda que no sap llegir. A la pregunta de si la llengua de signes té un mètode d'escriptura, la resposta és que no. Fins ara, s'han buscat metodologies perquè es pugui vincular fàcilment la llengua de signes amb les paraules, però només s'han trobat metodologies provisionals, com ara unes glosses, que després es passaran a la signoescritura, que és un sistema que s'utilitza per a la investigació, però no és vàlid per ensenyar a llegir, perquè es tracta de símbols. El problema per als nens i adults sords és que han de trobar la connexió entre la llengua de signes i la llengua escrita, que és una segona llengua per a ells. Amb la metodologia bilingüe es poden aprendre les dues llengües comparant, perquè les persones puguin ser competents tant en la llengua escrita com en la llengua de signes, la seva llengua materna.

Per començar a llegir, els nens necessiten algú que sàpiga la llengua de signes i els sàpiga explicar un text perquè puguin captar la idea i crear-se un concepte general i les seves pròpies idees. Els professors i els pares haurien de ser competents en la llengua de signes. La gent es pensa que a la llengua de signes cada signe correspon a una paraula, i no és així perquè s'ha d'adaptar i agafar el concepte general. Segons el context, el nen veurà que una mateixa paraula pot significar dues coses diferents. Si un professor sord competent en la llengua de signes dóna classes a nens sords, ajudarà els nens a desenvolupar-se molt ràpidament, perquè tindran una motivació i podran aprendre a llegir millor. Els nens també poden desenvolupar la seva capacitat metalingüística per desenvolupar les dues llengües. A vegades, per qüestions fonològiques, no poden entendre paraules quan llegeixen. Per tant, els professors sords han de dedicar un temps a explicar-los aquests temes. Els sords adults comparteixen les dues llengües i per experiència personal saben el que necessita un nen. Tot i que el professor oient sàpiga la llengua de signes, no entén la cultura. No volem fer fora els professors oients, però s'ha d'entendre que hi ha dos punts de vista diferents: el de la pròpia experiència i el del que ho veu des de fora.

S'ha d'entendre que hi ha dues metodologies (l'oral i l'escrita) i que totes dues evolucionen de manera diferent. Si ensenyem primer a un nen sord la llengua oral i després l'escrita, es confondrà. El millor és que primer aprengui la llengua escrita i que després aprengui a oralitzar les paraules. A vegades per a un oient pot resultar difícil entendre una persona sorda, perquè s'han desenvolupat sentint, però una persona sorda ha sentit visualment i la seva percepció és molt diferent.

Fins ara s'han fet materials per tal que els nens sords comencin a llegir, però no gaires. Fa poc es va signar un conveni amb el Ministeri d'Educació i Carrefour per publicar un llibre molt gran i meravellós perquè els nens comencin a llegir. Surt un dibuix i una paraula. Els nens es queden amb el significat molt més de pressa gràcies a l'ajut visual. Els nens sords tenen llibres on normalment s'utilitza la llengua de signes, però no hi ha gaire material. Hi ha contes adaptats, com *L'aneguet llegeix*, però molts altres no ho estan. En aquest llibre es reflecteix la situació d'un nen sord. Aquest llibre és per a sords adults i reflecteix la situació que viu el jovent.

N'hi ha un altre que és graciós i explica la història d'un rei que no té una orella i percep les coses de manera molt diferent. Té dibuixos i molt de text, amb frases senzilles perquè el nen pugui entendre fàcilment el conte. Aquest és el conte de la *Bruixa Maduixa* i és molt interessant. Hem de crear aquesta mena de materials, perquè els nens aprenen molt. A l'ordinador, poden fer clic sobre la llengua de signes i poden veure els subtítols. És un material adaptat perquè els nens puguin utilitzar-lo a l'ordinador. Això és un vídeo de la llengua dels signes i està tot narrat i subtitulat, perquè tant els nens com els adults sords ho puguin entendre. El llibre *Sant Jordi* està subtitulat en català, perquè els nens puguin aprendre i entendre les dues llengües. En tot Europa, de moment aquest és el millor vídeo que hem vist. És un dibuix digital signat, dura deu minuts i es va fer molt famós. M'agrada molt perquè no es necessita un intèrpret per entendre'l, sinó que s'ha fet amb un programa informàtic. Això és a Internet. Si algú vol saber més sobre la història de la llengua de signes i com s'aprèn, pot apuntar-se la informació marcada en vermell i aquesta és la direcció de la pàgina web. Això es diu *Signos que cuentan y cuentos que signan*, perquè un nen pugui aprendre la llengua dels signes i les paraules i pugui vincular-les més fàcilment.

Per acabar, la Federació demana més material com el de la *Bruixa Maduixa* o el llibre gran que es diu *Mis primeros signos*, perquè no tenim prou material en llengua de signes catalana. També necessitem més suports visuals com aquest vídeo que es diu *El sueño de Pedro*. Això és tot. Gràcies.

Àlex Cosials

Si us sembla bé, podem continuar amb el ponent que també necessita suport de Power Point per fer la seva presentació, que és la Maria Josep Filgueiras de la Fundació EIR i després continuarem amb l'ordre lògic de la taula.

Maria Josep Filgueiras

Bona tarda. En primer lloc, voldria donar les gràcies a la Carme i a l'Eugènia de Lectura Fàcil per tota la gran labor de sensibilització que fan cap als diferents col·lectius. Voldria compartir amb vosaltres una de les solucions educatives que ens ha resultat més efectiva per afavorir la inclusió de l'alumnat amb necessitats educatives especials a l'aula ordinària. Es tracta de l'adaptació dels materials i les activitats a l'aula.

Fundació EIR vol dir Escola, Inclusió i Recursos. Des de l'any 1976 atenem alumnes amb necessitats educatives especials. Aquest terme es refereix a tots els nens i joves les necessitats dels quals es deriven de la seva incapacitat o les seves dificultats d'aprenentatge. Hi ha molts altres nens que experimenten dificultats d'aprenentatge i tenen per tant necessitats educatives especials en algun moment de la seva escolarització. Partim de la base, tal com diu Susan Steinbach, que l'educació inclusiva és el procés pel qual s'ofereix a tots els infants, sense distinció de la discapacitat, raça o qualsevol altra diferència, l'oportunitat de continuar essent part de la classe ordinària per aprendre dels seus companys i juntament amb ells dins de l'aula.

Hi ha diferents enfocaments: el tradicional i l'inclusiu. S'ha de passar de l'enfocament tradicional a l'inclusiu, però per això hi ha d'haver un canvi d'actitud. La resposta que tradicionalment es donava als alumnes amb dificultats d'aprenentatge era suposar que les dificultats es devien a les seves limitacions, discapacitats o diferències. Se suposava que les dificultats d'aprenentatge radicaven en els propis alumnes. Per tant, l'objectiu era determinar quin era el problema del nen per decidir què convenia fer per millorar aquesta situació. El fet d'imputar les dificultats d'aprenentatge als propis nens feia que els possessin l'etiqueta d'especial i, com a conseqüència, es tendia a esperar resultats inferiors d'aquests alumnes, als quals se'ls proposava tasques menys estimulants, la qual cosa reforçava la idea que les seves capacitats eren menors. Molt sovint les tasques proposades els obligaven a treballar sols, ja fos dins de la classe o en un altre lloc de l'escola, i aquests alumnes, a més de no gaudir de les activitats més estimulants proposades a la resta de la classe, no disposaven del suport que representa treballar amb els seus companys. En resum, se'ls oferien menys oportunitats. El currículum proposat era restrictiu i restringit. Són alumnes que fan programes paral·lels i no estan gaire a l'aula ordinària. Aquest no és un enfocament inclusiu.

Per arribar a atendre els alumnes amb dificultats a l'aula ordinària hi ha d'haver un canvi d'actitud. Aquí teniu el que diu Little: «Els enfocaments tradicionals de l'educació fomenten que el mestre indiqui les dificultats dels alumnes; són experts que diagnostiquen i proporcionen serveis alternatius per a l'estudiant». El missatge de la inclusió és que el mestre ha d'acceptar la responsabilitat del progrés educatiu de tots els alumnes de la classe. La investigació és clara perquè les actituds i les expectatives dels mestres tenen impacte sobre l'autoconcepte i l'èxit de l'alumne. Estem convençuts que les dificultats vénen d'una sèrie de factors, alguns inherents al nen però d'altres relacionats amb les decisions preses pels professors. Per tant, podem ser optimistes, perquè la feina que fan els professors, les decisions que prenen, les activitats que proposen, les relacions que estableixen amb els alumnes tenen una influència important en l'a-

prementatge del nen. Així doncs, les dificultats d'aprenentatge es consideren en termes curriculars.

Segons els enfocaments, hi ha diferents tipus d'escoles com ara les escoles selectives, basades en els continguts acadèmics, o les escoles tècniques, centrades en els recursos individuals, on es valora fonamentalment l'atenció individualitzada i que seria l'enfocament tradicional esmentat per Little, i l'enfocament desitjat que és el de l'escola inclusiva, centrada en els valors de la tolerància i la solidaritat. És l'escola que, sense oblidar la feina que han de fer els mestres per ensenyar continguts de les diferents àrees ni els recursos que fan falta per atendre cada nen segons les seves necessitats específiques, dona una gran importància a l'educació integral i accentua la formació en valors com ara la justícia, el respecte i la solidaritat. És l'escola la que s'adequa a l'alumne.

Ens agrada el model d'educació inclusiva de Gordon Porter, que va aplicar al districte de New Brunswick, a Canadà, a catorze escoles, i que està basat en l'ensenyament a diversos nivells. Amb aquest model, el mestre té la capacitat d'incloure objectius individuals en la programació d'aula. Atén tots els alumnes de la classe amb objectius individuals per a cadascú. Els alumnes participen de manera significativa en les activitats de la classe i és un currículum que es basa en activitats i permet que els alumnes aprenguin a fer. Per tenir aquest canvi d'actitud i arribar a tenir una escola inclusiva que atengui de debò la diversitat, cal que els professors rebin suport a l'hora de crear pràctiques noves i eficaces a l'aula i a l'escola. El mestre, en la nostra experiència, necessita resultats pràctics que funcionin perquè de mica en mica canviï l'actitud.

Només volem compartir amb vosaltres la nostra experiència i mostrar que hi ha petites coses que fetes de forma sistemàtica poden significar una gran diferència a l'hora d'incloure l'alumne a la classe. Una petita modificació en el procediment, com l'adaptació dels llibres de texts i els materials de l'alumne, pot provocar una enorme diferència en els resultats. És una fórmula per donar entitat a la relació educativa i no només als continguts d'aprenentatge, per resoldre els conflictes relatius a com se senten els alumnes amb necessitats educatives especials a la classe.

Pel que fa a l'adaptació dels materials i les activitats de l'aula, és una realitat que a les escoles es treballa molt amb el llibre de text. La majoria de les dificultats es produeixen quan es demana a l'alumne que treballi de manera independent. La finalitat de l'activitat independent és permetre que l'alumne practiqui i apliqui habilitats i coneixements apresos prèviament, però aquestes activitats que l'alumne fa de manera individual a l'aula no serviran de gaire si l'alumne no té les destreses i la comprensió necessària per fer la tasca.

També ens trobem dificultats quan comencen una activitat sense comprendre de què es tracta. Això significa o que les idees no han estat ben presentades o que els materials no són els adequats. Sovint la solució que es pren és posar un adult al costat de l'alumne, però això a vegades té inconvenients, perquè la presència d'una altra persona que s'ocupa de l'alumne, que continua essent l'alumne especial, pot provocar l'aïllament social de l'alumne amb discapacitats. És

a dir, el que resulta millor és que el professor es faci seu aquest alumne de la mateixa manera que la resta dels alumnes de la classe. El professor és qui ha d'administrar el temps i els materials de manera que s'estableixi un màxim d'interacció amb els seus alumnes.

A la Fundació EIR adaptem els materials i les activitats de l'aula perquè això permet que el professor treballi amb el model de l'ensenyament a diversos nivells per incloure tots els alumnes. El professor comprèn que tots els alumnes no assimilen la mateixa informació ni tots a la vegada. Treballant a diferents nivells pot tenir en compte tots els alumnes de la classe, incloent objectius individuals en la programació de l'aula. Un cop triats els conceptes importants dels quals els alumnes han de tenir un coneixement bàsic, la resta d'activitats preparades faran que l'alumne adquireixi aquest coneixement.

Els alumnes, cadascú segons les seves capacitats, fan les activitats que els ajuden a crear, diferenciar i analitzar els nous conceptes. L'adaptació dels materials i les activitats de l'aula, així com dels llibres de text on s'inclouen les activitats segons el nivell, permeten que el mestre mostri a l'alumne un material igual d'atractiu que a la resta de la classe. Això fa que l'alumne se senti inclòs al grup classe i aprengui segons les seves necessitats. Li dóna l'oportunitat d'aprendre amb el seu grup classe. Se'n sent una part important i es fomenta la motivació per a l'aprenentatge, perquè amb el material adaptat a les seves necessitats comprèn el que està fent i pot manipular nous conceptes i afegir-los als coneixements adquirits.

Aquí tenim uns exemples d'adaptacions de llibres de text i activitats. La presentació i estructura del llibre procura ser la mateixa, però la informació s'ha adequat al grau d'aprenentatge de l'alumne, al seu nivell d'informació. Aquí veiem un llibre de text tal com és i el mateix llibre de text adaptat. En aquest cas, l'encapçalament és de color ocre i l'hem eliminat, perquè això dificulta la lectura. Sobretot es tracta d'adaptar el llibre al seu nivell de comprensió, perquè la comprensió és la raó per llegir. Si l'alumne llegeix paraules però no comprèn el que llegeix, no està llegint. A mesura que llegeix i entén, llegeix amb intenció i és actiu.

La lectura és un procés complex que es desenvolupa amb el temps. Encara que els aspectes bàsics de la lectura s'aprenen en pocs anys, llegir per aprendre no es dóna automàticament un cop els alumnes aprenen a llegir. La lectura és un procés de donar sentit a un text o de construir significats. Els lectors que comencen i els més avançats han d'entendre que l'objectiu últim de la lectura és la comprensió. Amb la bona adaptació del material, l'alumne no se sent diferent a la resta de la classe. Això és molt important, perquè hi ha moltes escoles que diuen que adapten el material, però això vol dir que tots els alumnes porten un llibre menys l'alumne especial, que va amb una fotocòpia, i això el fa sentir diferent. Això no és incloure l'alumne. Amb els nostres llibres de text adaptats no se sent diferent de la resta de la classe i treballa amb un material igual d'atractiu, però sobretot es tracta d'un material que pot entendre. I per tant, comprèn el que està fent i ho pot relacionar amb els coneixements que té i amb la seva experiència anterior. És la base de l'aprenentatge significatiu, que és el que busquem per a tots els alumnes. L'adaptació dels materials i les activitats de l'aula és una petita diferència en el procediment que provoca una enorme diferència en els resultats.

No sé com podem generalitzar aquest recurs a les escoles i alumnes amb necessitats educatives especials, perquè aquests alumnes tinguin el llibre adaptat al seu nivell de comprensió. Demanem, doncs, ajut, perquè hi ha qüestions editorials i d'altres; no sabem com generalitzar aquest recurs, i és una pena perquè dóna molts bons resultats. Penseu que la lectura afecta tot l'aprenentatge. Amb Lectura Fàcil ens entenem perfectament perquè persegueixen els mateixos objectius que nosaltres, però no sabem qui ens hauria d'ajudar amb els recursos. Demano col·laboració a qui estigui interessat. No sabem quina porta s'ha d'anar a picar, si a l'editor o l'Administració, si l'Administració pot sensibilitzar el món editorial sobre la Lectura Fàcil i els llibres de texts adaptats, etc. Gràcies.

Àlex Cosials

Gràcies, Maria Josep. És una llàstima que de les administracions no s'hagi quedat gaire gent perquè veiessin en què ens poden ajudar, però tots plegats trobarem maneres per continuar fent materials tan bons i excel·lents. De moment, tenim una esplèndida base de perspectives de col·laboració. Passo la paraula a la Jannat El Harrat, col·laboradora d'Ibn Batuta que treballa com a mediadora intercultural.

Jannat El Harrat

Gracias por dejarme explicar mi pequeña experiencia en la mediación. Soy mediadora y trabajo como puente entre el colectivo marroquí y la comunidad autóctona. He trabajado mucho con las mujeres marroquíes en varias escuelas y ONG y he aprendido que no puedo dar respuestas rígidas ni fórmulas mágicas.

Mi colectivo es muy diverso. La mayoría son analfabetas, pero hay también mujeres doctoradas. Para incitar a la gente a que estudie tenemos que darnos cuenta de la variedad de este colectivo. Las analfabetas quieren aprender y la lectura dirigida a este colectivo es para ver si pueden aprender. El idioma es un gran obstáculo para ellas. No trabajan hasta que pasa mucho tiempo, así que el idioma les cuesta. Los programas que se han hecho para que aprendan el idioma son muy débiles y no han llegado a satisfacer la necesidad de estas personas.

Tampoco había demasiada motivación por ambas partes. Para incitar a la gente a leer, aprender o disfrutar con ello tenemos que darnos cuenta de que se trata de segmentos muy diferentes desde el punto de vista de las calificaciones, la edad, el género, la cultura, las condiciones socioeconómicas, el poder adquisitivo, etc. Sería muy interesante poder tratar las necesidades de cada segmento individualmente. Por ejemplo, las mujeres que necesitan aprender desde el principio necesitan espacio para el aprendizaje, pero son mayores y los libros que hay para aprender a leer son libros para niños; estos libros no deberían ser infantiles, sino que deberían tratar temas de la cotidianidad de estas mujeres, de su cultura, lo que a ellas les interesa, sus problemas, etc. Eso les puede motivar a aprender. El otro segmento no me preocupa tanto porque tiene su auto-

mía para aprender y puede manejar muy bien los medios audiovisuales, etc. Lo que me gustaría decir es que la lectura debe estar muy adaptada a esas mujeres, a su cotidianidad y preocupaciones reales y eso puede motivar su imaginación.

Esta es mi experiencia. No puedo dar recetas mágicas, pero hay que hacer encuestas cualitativas para saber qué les interesa y motiva para acercarnos más a la gente. En mi opinión esto es lo más eficaz.

Àlex Cosials

M'agrada perquè trobem pistes de materials que es desenvolupen des de la FESOCA i EIR. També hem tingut la proposta d'analitzar què necessiten les persones per adaptar materials que els resultin interessants. Passo la paraula a la Fina Niubó, un referent en l'educació d'adults, que ha estat mestra de llengua a diferents edats i nivells (nens d'EGB, associació de veïns, formació professional i nouvinguts), perquè treballar amb educació d'adults també vol dir treballar amb neoelectors que són nous ciutadans.

Fina Niubó

Bona tarda. Gràcies, Àlex. Titularia la meva intervenció com «Necessitat de materials i la nostra aportació de materials a la Lectura Fàcil».

Quan l'altre dia vaig manifestar que trobava a faltar el paper dels mestres en l'àmbit de la Lectura Fàcil, potser no em vaig explicar bé. Penso que no se'm va respondre al que demanava i la meva intervenció anirà en aquest sentit. Sóc mestra, tota la vida m'he dedicat a fer de mestra. És una professió que estimo profundament i que ha estat motiu de replantejaments constants, tant professionals com personals. Quan un dia, fa uns vuit o nou anys, un alumne em va manifestar que no entenia els llibres que li recomanava, no sap el favor que em va fer. Em va fer adonar de dues coses que aquest matí el senyor Werkmäster m'ha ratificat. La primera és que moltes persones tenen vergonya d'explicitar la seva dificultat en la comprensió de textos i, per tant, de llibres. La segona és que els llibres que per a mi eren fàcils i divertits d'entendre no ho eren per a la majoria dels meus alumnes que, malgrat que podien descodificar la llengua, no podien entendre el contingut pel desconeixement del context, de les ironies del llenguatge figurat i del registre escrit en general. Aquesta és la importància del mestre en la detecció de la necessitat d'aconsellar un determinat tipus de llibre als seus alumnes.

A partir d'aquestes dues constatacions va començar la meva recerca de llibres a l'abast d'aquests alumnes i la meva sorpresa va ser gran, perquè em vaig adonar que, així com les persones que aprenen anglès poden començar a llegir pas a pas per ordre de dificultat petits llibres que es van fent entenedors de mica en mica, en català no hi ha res semblant. Ningú no havia apostat per donar resposta a aquesta dificultat, que tenen no només els qui aprenen la llengua, sinó tots els

altres col·lectius que els aquí presents coneixem. Sembla ser, pel que s'ha dit aquests dies, que aquesta mateixa necessitat tenia lloc paral·lelament a altres indrets d'Europa, la qual cosa em fa sentir molt contenta.

Aquí va començar el meu periple, que vaig fer extensiu des del Centre de Formació d'Adults Manuel Sacristán de CCOO al servei lingüístic d'aquest sindicat a través de la seva Secretaria de Formació i Cultura. La resposta va ser que si això era una necessitat i no ho feia ningú, ho faríem nosaltres. No cal dir que si ells no m'haguessin fet cas, no seria aquí, perquè ja em diran què fa un sindicat fent llibres que la gent pugui entendre o per a la gent que no llegeix. Va ser una aposta semblant al que han dit aquesta tarda, a una ONG. No explicaré tot el camí llarg que vam recórrer fins a topar-nos amb el que aleshores era la Comissió de Lectura Fàcil, representada per l'Eugènia Salvador i la Carme Mayol. La seva proposta ens va engrescar i va reconduir la nostra idea inicial, que era fer lectures graduades de català, a tenir una visió més àmplia, democràtica i inclusiva socialment i que donava resposta a col·lectius més grans dels que en un principi ens havíem proposat.

La Lectura Fàcil ens va engrescar i ens vam embolicar a editar llibres perquè cap editorial no havia començat a fer-ho. Els llibres estaven destinats a persones grans, immigrants no recents i joves analfabets funcionals. Els resultats són els dos llibres que heu pogut veure a l'exposició. El primer es va fer de manera totalment altruista. Ningú va cobrar res. És una biografia de Miquel Martí i Pol, i l'altre és una novel·la acabada de sortir sobre la guerra dels Balcans. Tal com hem vist, tots dos són de creació pròpia, escrits expressament per a aquests col·lectius i difícils de fer. Si bé ja hi ha alguna editorial que fa petits passos en valors segurs com són les adaptacions dels grans clàssics, nosaltres, primer tots sols i després amb l'Editorial Germania del País Valencià, que també actua com a ONG, vam anar molt més enllà en una aposta agosarada destinada a aquests col·lectius.

Aquest és el resultat del compromís del Centre de Formació d'Adults Manuel Sacristán i del sindicat que té al darrere per la Lectura Fàcil, un compromís que va més enllà de les pròpies competències sindicals i d'una escola, però que ha estat possible perquè tots hi hem cregut. Vam pensar que valia la pena arremangar-nos i treballar en aquest sentit, tot i que no ha estat gens fàcil.

Acabo amb dos testimonis dels molts que he tingut la satisfacció d'escoltar que ratifiquen que les experiències són les mateixes arreu del món. Un és el d'un alumne que he tingut darrerament, de vint-i-pocs anys, estudiant del graduat en educació secundària, que ha decidit reprendre els estudis. Quan va llegir un d'aquests llibres em va dir: «Fina, aquest és el primer llibre que he llegit sencer i m'ha agradat». Només per veure la lluïssor dels seus ulls i la seva cara de satisfacció ja pagaven la pena tots els esforços.

L'altre testimoni és el d'una persona molt llegida i viatjada, un home llicenciat en ciències químiques ja jubilat, o sigui no susceptible de llegir llibres de Lectura Fàcil. Quan va llegir el llibre de Miquel Martí i Pol va constatar: «Vaig llegir el llibre una mica per compromís, perquè sóc

amic de l'autora, i una mica per curiositat, per veure què havia escrit que li havia portat tanta feina; sóc una persona que no havia llegit mai poesia, em feia por i no gosava fer-ho. Des que he llegit aquest llibre de Miquel Martí i Pol he començat a llegir aquest poeta i m'he reconciliat amb aquest món que per a mi era totalment desconegut». I tants i tants testimonis que he tingut la sort de sentir i que fan oblidar les llargues hores de dedicació i els problemes que comporta fer que un llibre sigui fàcil de debò, perquè el que és accessible per als més desafavorits és accessible per a tothom. Aquest és el poder de la Lectura Fàcil.

Àlex Cosials

Passo la paraula a la Lola Burgos del Centre Penitenciari de Joves de Barcelona.

Lola Burgos

Bona tarda. Quan la gent pregunta què és una biblioteca de presó, a vegades es contesta que són uns serveis especials, però a mi m'agrada dir que és una biblioteca que ja té la seva raó de ser en la seva constitució, quan se'ns diu que les persones que estan privades de llibertat tenen dret a cercar i rebre informació. En diverses legislacions trobem el dret a estar informat i a gaudir d'una biblioteca en un establiment penitenciari o una presó. Avui l'objectiu de la presó no és punitiu, sinó educatiu. Per aquesta raó, quan un comença a conèixer el món dels centres penitenciaris, s'adona que hi ha tot un programa educatiu i formatiu que molta gent desconeix i en el qual intervenen mestres, educadors, bibliotecaris, monitors d'arts plàstiques, etc., que intenten rehabilitar la persona que ha comès un delictes.

La biblioteca de presó és un espai que intenta oferir una normalització en el qual els interns, tot i que no m'agrada aquesta paraula, vénen a obtenir una informació que difícilment poden obtenir d'una altra manera. Normalment, la poden obtenir per tres vies: la televisió, la ràdio i la biblioteca. A més, molts usuaris vénen a la biblioteca per plaer. La biblioteca d'una presó ofereix els serveis tradicionals d'una biblioteca, com ara consulta en sala, informació de referència, préstecs, activitats d'animació, de difusió dels fons, etc. Amb tot això es pretén que els usuaris puguin trobar la informació que molts de nosaltres anem a buscar a qualsevol biblioteca del carrer, perquè els interns puguin formar-se una opinió crítica del que és el món, perquè no perdin els referents del món exterior que tenien o que poden tenir estant dins de la presó.

La biblioteca treballa en col·laboració amb mestres, educadors i tots els professionals que abans us he esmentat i, per tant, és una figura més en la formació dels interns. Les meves activitats són sobretot de difusió del fons de la biblioteca, que possibiliten tenir accés a molta informació que els interns creuen que no necessiten, però que considerem que és necessària per als programes de tractament i tot el projecte educatiu que hi ha als centres penitenciaris. Així doncs, no només intentem satisfer les necessitats informatives, de coneixement, etc., sinó que volem afavorir un desenvolupament intel·lectual i emocional, i fins i tot social. El fons de la biblioteca és molt variat

perquè el perfil d'intern que tenim al centre són joves de 18 a 25 anys que resulten majoritàriament del fracàs escolar. Segons les estadístiques, més de la meitat provenen d'altres països. De fet, tenim trenta-tres nacionalitats diferents i això voldria dir que hauríem de tenir un material molt divers a la biblioteca, però no és així.

Necessitem materials dignes, que s'adeqüin a l'edat i als interessos dels nostres usuaris i que difícilment esdevindran lectors amb publicacions pensades per a un públic infantil, malgrat que nosaltres en tenim pel tipus de llenguatge que utilitzen, perquè són de més fàcil comprensió. Molts usuaris vénen per primera vegada pensant que la lectura és avorrida, que una novel·la no els podrà aportar res interessant, etc. En canvi, quan fan l'exercici d'agafar un llibre i llegir, acaben llegint molt més del que es pensaven i els resulta gratificant. Acaben guardant aquell llibre com si fos una cosa molt important a la seva vida. Això és molt positiu i per aquesta raó s'hauria de treballar en el tema de la Lectura Fàcil.

Els nostres usuaris necessiten, a més, informació cívica, social i jurídica. Penseu què pot representar per a un intern trobar-se amb un text legal que parla de la seva causa i del qual no entén absolutament res, perquè es tracta d'un llenguatge molt tècnic, és un nouvingut i no coneix la llengua, perquè el seu grau d'alfabetització és molt baix, etc. En aquest sentit, qualsevol material que pugui ser una eina que els permet desenvolupar-se a la nostra societat és molt ben rebut.

Àlex Cosials

Ja veieu que hi ha molta feina ben feta. Hem parlat de lectors adults que llegeixen poesia i joves que descobreixen el llibre i la biblioteca. Ara és el vostre torn, per parlar d'estratègies a desenvolupar entre tots.

Inici de les intervencions del públic

Intervenció del públic

No puc dir que estigui contenta, però sí molt emocionada, perquè amb tot el que han dit especialment la Maria Josep Filgueiras i la Fina Niubó m'atreveixo a formular el següent, amb el risc d'equivocar-me estrepitosament, però és el que sento. Sóc la responsable de la biblioteca escolar d'un institut d'ensenyament secundari. La meva conclusió és que no és que hi hagi uns alumnes amb necessitats especials i altres que no les tinguin. Tots els alumnes i tots els adults tenim necessitats especials, perquè tots som únics i diferents i tots tenim diferents ritmes d'aprendre les coses, diferents gustos, diferents maneres de percebre i viure la realitat. En canvi, en el context escolar, normalment rebem textos uniformes escrits per gent universitària que no han tingut dificultats acadèmiques, i tendim a escriure pensant d'una manera poc clara i ni prou simple per a gent que no té vocació d'acabar a la universitat.

Amb el que ens ha ensenyat la Maria Josep he vist que pots fer un llibre de text que expliqui els mateixos conceptes d'una manera clara i simple. Si aquest fet es generalitzés, pràcticament no hi hauria fracàs escolar. Cada vegada estic més convençuda que el fracàs escolar el creem nosaltres mateixos, així com la gent amb dificultats lectores, perquè oferim uns textos esbiaixats que ofereixen la informació d'una manera única massa complicada per a la gent que s'apropa a la realitat d'una manera simple i innocent. El que ha dit la Fina m'ha agradat.

Per cert, he comprat el llibre *La mirada* per a l'institut, per compartir-lo amb els companys. És una gran alegria saber que tots els estudiants poden entendre, llegir i gaudir; no tots hem de gaudir amb Henry James. Es pot gaudir amb altres maneres d'escriure. No tot ha de ser tan complicat. Pot ser molt senzill i de molta qualitat, com ha dit el conferenciant autor d'aquest matí.

Voldria animar el col·lectiu de Lectura Fàcil, del qual penso formar part, a impulsar aquest tipus de materials per a tota la població, perquè cada alumne que després serà adult pugui tenir un lloc on agafar-se en el seu aprenentatge i un lloc on gaudir llegint, per poder incloure realment tothom a l'educació.

Carme Mayol

En primer lloc, voldria donar les gràcies a tots els presents de la taula. Voldria dir-vos que aquestes jornades estan dedicades a tots vosaltres. Sou l'última taula, però els primers en totes aquestes jornades. Voldria donar les gràcies expressament a la Jannat, perquè fa només tres dies que li vam demanar que participés en aquesta taula. Ens consta que ha fet un esforç que nosaltres volem agrair-li. Gràcies a tots per la vostra feina. A la Fina Niubó, perquè com molt bé ha dit ha tingut la valentia de publicar llibres que no són clàssics, sinó de nova creació. Voldríem engrescar tothom qui vulgui publicar, perquè volem llibres actuals. A tots els representants dels diferents col·lectius, vull dir-vos que sabeu que podeu comptar amb la nostra més decidida col·laboració, dintre de les nostres limitades capacitats. Amb la FESOCA hem encetat un diàleg que volem aprofundir i amb EIR ja estem en diàleg. Moltes gràcies per la vostra presència i per la vostra participació, que ha estat molt enriquidora per a les nostres jornades.

Intervenció del públic

Crec que aquí hi ha força mestres i hem estat comentant el problema que ens ha presentat la Maria Josep. Els mestres fem tots de manera individual o col·lectiva aquestes adaptacions curriculars als nostres centres. Tenim l'Associació Lectura Fàcil, que està més dedicada a la literatura, però potser tots els mestres ens hauríem d'ajuntar perquè les editorials s'adonessin que potser econòmicament hi hauria la possibilitat d'adaptar un llibre que ja tinguin. Em sembla que podrien aprofitar la maquetació i altres coses. Crec que els mestres tenim la força d'unir-nos i demanar aquests materials a les editorials que fan els llibres de text. Els professionals d'educació pensem tots igual i podem fer força com a col·lectiu cap a les editorials perquè facin les adap-

tacions. Hauríem d'invertir el nostre temps en altres aspectes i no pas en la fabricació constant de material.

Maria Josep Filgueiras

Estic plenament d'acord, però és un projecte individual que fem amb els nostres alumnes de primària i de secundària. En tots el resultat és molt positiu, perquè s'inclou l'alumne a l'escola i es treballa molt amb el llibre de text i aquell alumne pot treballar amb el mateix llibre de text adaptat. Aquesta és una petita part del procés d'ensenyament. Al mestre li queda molta feina per fer, però com he dit abans no sé a quina porta s'ha de picar per generalitzar aquests materials. Suposo que en part és un tema editorial, perquè el Departament d'Ensenyament tampoc no pot afavorir una editorial, a cada escola es fa servir una editorial diferent, etc. S'hauria de poder articular, perquè amb tres adaptacions d'un mateix nivell la població queda coberta. Necessitem un nivell molt baix per al lector incipient, un altre per estructurar la informació, etc. També volia dir que no es tracta d'una fórmula màgica ni d'inventar la roda, però potser pot rodar una mica més de pressa.

Intervenció del públic

Crec que acabes de respondre la meua pregunta. Volia preguntar-te si aquestes adaptacions es fan a nivell individual quan veieu quin problema té cada nen o si es tracta d'una adaptació estàndard.

Maria Josep Filgueiras

És individual per a cada alumne. Pensem que amb tres nivells d'adaptació s'assumiria tota la població, tot i que ahir algú va parlar de cinc. És veritat que cada persona és única, però per nivell de comprensió, penso que amb tres nivells podríem cobrir tota l'aula.

Intervenció del públic

Voldria comentar al senyor Valenzuela que m'ha semblat que deia que era un fracàs la modalitat oralista en nens sords, però jo no ho crec. M'agradaria que em digués alguna cosa al respecte.

Juan Valenzuela

En la meua experiència personal, no puc dir que sigui un fracàs al 100%, perquè depèn de la pèrdua auditiva de cada persona, però jo m'he centrat més en els usuaris de la llengua dels signes. Jo no sóc sord profund i puc entendre una conversa telefònica, però necessito la llengua

dels signes per aprendre els conceptes. Per a mi un sord oralista és com una imitació d'un oient i crec que no pot seguir perfectament tots els conceptes. Quan es fa un signe, amb la vocalització s'entén millor.

Intervenció del públic

Volia comentar a la Maria Josep que el que plantejes dels tres nivells de Lectura Fàcil dels llibres de text és una cosa que ja havia plantejat durant la conferència. Has experimentat aquest material en una aula ordinària?

Maria Josep Filgueiras

L'utilitzem perquè l'alumne amb necessitats especials s'inclouï a l'aula ordinària, i amb bon resultat.

Intervenció del públic

Doncs penso que no ha de ser una dificultat per a una editorial, perquè de la mateixa manera que hi ha llibres editats que ningú no compra i estan a les llibreries, podrien fer una adaptació d'aquest tipus, que serà més fàcil de fer. Els docents tenim molta força a l'hora de decidir quin llibre comprar i quin no. L'Associació Lectura Fàcil hauria de ser el grup de pressió cap a les editorials, perquè nosaltres tenim la llibertat d'elecció d'una editorial o una altra i podem crear pressió.

Intervenció del públic

Els acords de les escoles amb les editorials són revisables cada tres anys, crec. Es pot parlar amb el comercial i dir-li que si d'aquí a tres anys tenen material adaptat es continuarà amb aquella editorial, però si no és el cas, no. És una forma de fer pressió. Les editorials tenen molt en compte les nostres propostes i la nostra opinió, perquè som els qui decidim quins llibres comprar. D'altra banda, l'Associació hauria d'informar el món docent sobre els materials de Lectura Fàcil. Jo mateix fa només dues setmanes que els conec i fa anys que em dedico a l'educació. Nosaltres sempre preparem materials per a l'acollida de l'immigrant, etc. La connexió amb els docents és molt important.

Intervenció del públic

Parlo en nom de l'Associació. Per a nosaltres seria molt important saber amb quin grup de pressió de mestres comptem al darrere. Amb la Maria Josep ja hem intentat explicar el projecte al

Departament d'Educació, que ha trobat que era inviable, perquè no pot jugar amb una editorial concreta, i hem anat a les editorials i ens han dit que si l'Administració no aposta obertament pel projecte tenen por de posar-se en aquesta línia que potser no és rendible. Potser ens podríem posar d'acord després i comptar amb vosaltres com a grup de pressió. De moment, no podem fer més difusió de la que fem, però després en podem parlar i fer una planificació de tots els possibles contactes que ens suggeriu i si ho feu vosaltres en comptes de nosaltres ens ajudareu perquè estem força desbordats. Després en parlem.

Emanuela Piamontese

Breument vull dir una cosa que és certa a Itàlia i crec que també a Espanya. Tots tenim situacions a les escoles i universitats amb diferents grups que tenen necessitats concretes, però no hem d'oblidar que estem parlant d'un problema més general. Es pot aplicar als diaris, als llibres de text, a les lleis, als cartells de senyalització i fins i tot als opuscles dels medicaments, que fa que la gent no sàpiga quantes pastilles s'ha de prendre, quan, si se les ha de prendre amb aigua o sense, etc. Dins d'aquesta qüestió general, que és cultural, tant nostre com dels companys nòrdics, amb una democràcia més consolidada que la nostra, hi ha un problema de bona educació en la comunicació, quan la comunicació és *erga omnes*, per a tothom. Per això utilitzem ara l'expressió «lectura fàcil per a tothom».

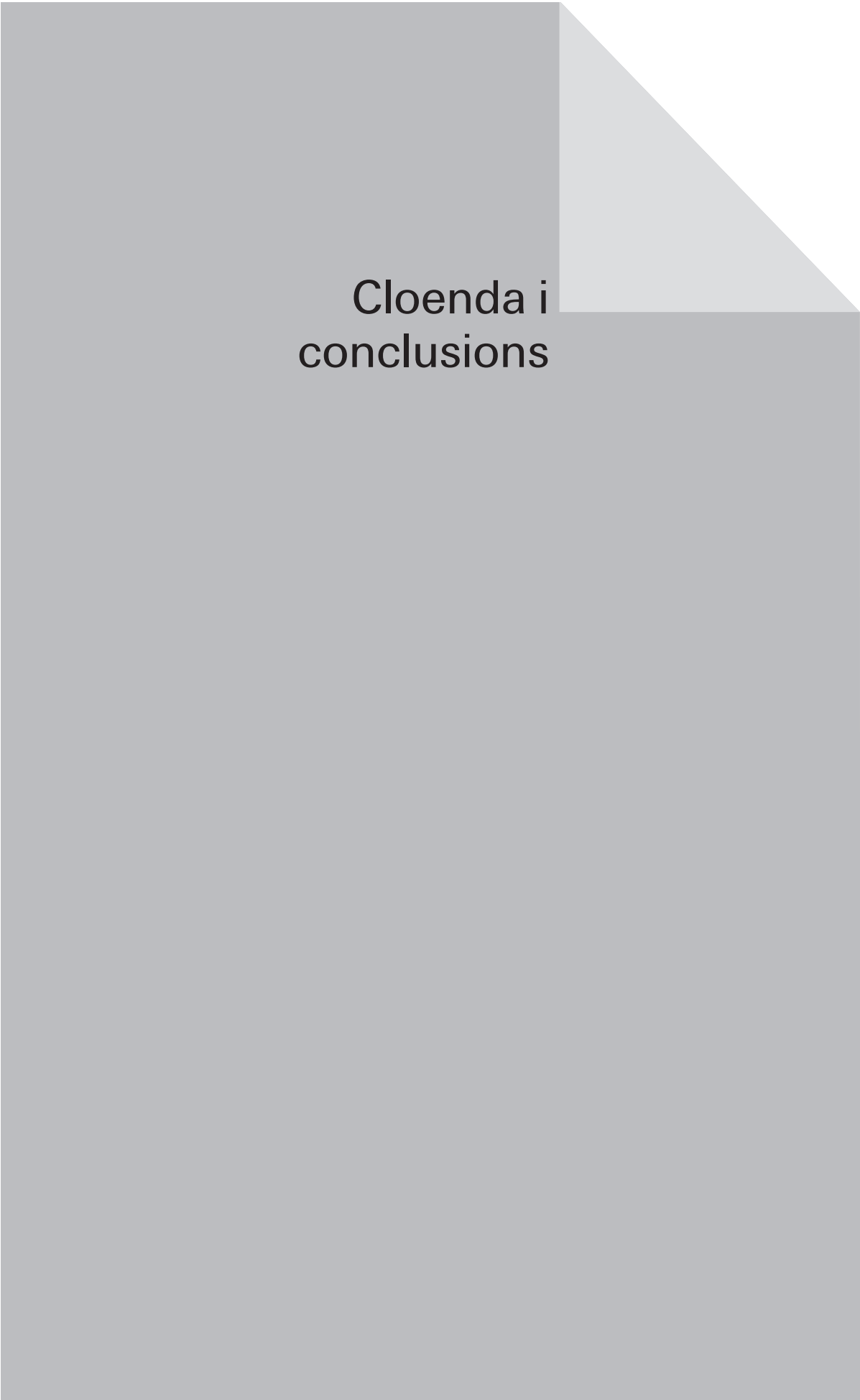
Després tenim els problemes específics dels sords, de les persones amb discapacitats mentals, amb dificultat de vista, etc. No sé si heu vist la lletra de les nostres pòlisses d'assegurança, però jo amb tres ulleres no les puc llegir i no tinc ni 80 ni 90 anys. Tot i així, si tingués 90 anys i conduís, hauria de tenir una assegurança. Els americans, ja als anys setanta, van imposar uns estàndards pel que fa a llegibilitat de les pòlisses d'assegurança. Per tant, la nostra feina és com aire fresc sobre el front d'algú que té febre, tenim el problema general d'abaixar la temperatura de tota la nació, tot i que en alguns sectors sigui més alta, perquè en conjunt tots patim als diversos aspectes de la vida pública d'una temperatura alterada.

Intervenció del públic

Això em fa pensar en una experiència de materials a Amèrica central, en concret a El Salvador. Hi ha una editorial que treballa sobre diferents temes (medi ambient, economia, educació, monsenyor Romero, una figura molt respectada pels plantejaments ideològics progressistes del país) i fa dues edicions. Una edició amb un nivell més elevat, per a persones amb un nivell acadèmic considerable, i una edició popular, per a les comunitats de base, per a la gent que aprèn i treballa en el context més humil. No segueixen directrius internacionals de Lectura Fàcil, però ho fan en aquest sentit. Treballen multitud de temes i són absolutament ben acceptats i buscats.

Àlex Cosials

Gràcies. Només volia reiterar-vos l'agraïment de la Carme als ponents de la taula i a la Pilar, que ens ha ajudat amb la interpretació d'en Juan, i també als intèrprets, que durant dos dies han estat traduint incansablement entre l'anglès i el català. Passem doncs a les flamants conclusions de les jornades. Després hi haurà una copa de cava per acabar amb un toc més festiu. Gràcies.

**Cloenda i
conclusions**

Cloenda

Miquel Casanovas

Fa uns dies una alumna, que com jo rondava els 50, em va preguntar: «Quants anys has anat a l'escola?» I li vaig contestar: «He estudiat durant disset anys». I ella em va dir: «Jo cap. Em costa aprendre, no he tingut les teves oportunitats. Tu vas poder estudiar quan no tenies altres preocupacions, però jo als set anys pasturava un ramat d'ovelles i ajudava la mare. Els meus germans, en canvi, anaven a escola».

Una comunitat que permet que es donin aquestes situacions no és justa ni equitativa ni democràtica i, òbviament, no és solidària.

Els estudiants, professionals i voluntaris que avui ens trobem aquí som interpel·lats per tants ulls que no llegeixen, per tantes paraules que no es diuen, per tantes mans que no escriuen.

Si ens preocupa la producció de materials de Lectura Fàcil, la seva difusió i el seu ús, no és per un mer diletantisme, és perquè entenem que és una exigència necessària per reequilibrar la nostra societat. És una manera d'aconseguir la lectura democràtica per una societat democràtica.

Espero i desitjo que tothom estigui satisfet d'haver arribat fins a aquesta cloenda. Les administracions ens han dit paraules maques. Hem vist materials que ens han agradat. Hem sentit coses que ens han fet pensar. Hem conegut perspectives que ens han interessat. Els companys suecs, danesos, finesos i noruecs ens han aportat la seva experiència. Tot i així ens queden dubtes i temors. Però, ara, és hora d'actuar amb rigor, seriositat, esforç i amb l'alegria del treball gratificant. Ens cal rendibilitzar la feina feta per tots plegats, l'esforç dels que han fet un viatge llarg per arribar a Barcelona, el treball de les persones que han preparat les jornades, i el de totes aquelles que s'hi han interessat. Més endavant ja evaluarem el camí que estem fent, ja corregirem si cal corregir.

Descansem el diumenge, tal com toca. I el dilluns, quan s'hauran esvaït les complicitats que dona la proximitat del grup, quan ens trobem davant per davant amb les nostres tasques quotidianes, pensem que podem fer perquè la lectura i l'escriptura esdevinguin instruments universals de comunicació i cooperació.

Bon viatge i bon retorn al dia a dia.

Conclusions finals

Les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil van anar precedides de dos fets importants i significatius. D'una banda, la inauguració d'una exposició explicativa de què és i pretén la Lectura Fàcil; de l'altra, i molt important, la fundació de la International Easy-to-Read Network, la Xarxa Internacional de Lectura Fàcil i la constitució del seu Comitè Executiu. Aquesta xarxa és oberta a autors, periodistes, il·lustradors, editors, bibliotecaris i altres agents relacionats amb la lectura, i té l'objectiu de proporcionar una plataforma internacional per a la cooperació mitjançant l'intercanvi d'experiències, la formació i la recerca.

Després de dos dies de treball, les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil es clouen amb les conclusions següents:

1. La idea de la Lectura Fàcil neix del concepte de democràcia lectora. És un intent decidit de superar les desigualtats.
2. Es constata que hi ha un important percentatge de població que no disposa de materials de lectura adequats a les seves possibilitats. Una part significativa d'aquest sector, temerós del desprestigi social, pot preferir no llegir a reconèixer que té necessitat de materials especials. Podem dir que d'alguna manera aquests ciutadans són expulsats de l'àmbit de la lectura.
3. Un elevat nombre de ciutadans, però, ni tan sols saben llegir. Per això és essencial promoure processos d'alfabetització que facilitin l'adquisició de la paraula oral i escrita per compartir sentiments i idees que permetin socialitzar interessos i cooperar en la humanització de la societat.
4. És imprescindible comptar amb materials de Lectura Fàcil perquè la lectura esdevingui una eina d'inclusió social. Calen sobretot materials de lectura molt elementals i progressius per a les persones immigrants.
5. Veiem la necessitat d'implicar tota la cadena de producció de material de lectura (autors, traductors, il·lustradors, adaptadors, editors, distribuïdors, llibreters...) en la confecció de llibres i altres materials, de manera que siguin assequibles a tots els segments de població.
6. Els responsables polítics valoren positivament que es produeixin i difonguin materials de Lectura Fàcil. Consideren molt important la tasca que en aquest aspecte es fa des de l'Associació Lectura Fàcil, les biblioteques públiques i el Grup de Treball del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.
7. S'ha plantejat la necessitat que les administracions donin suport a la compra de llibres de Lectura Fàcil per a les biblioteques. Igualment, cal que ajudin en la producció de nous materials mitjançant diferents estímuls, a fi d'aconseguir que tota la cadena editorial, des de l'autor fins al lector, tingui un suport econòmic efectiu.

8. L'Associació Lectura Fàcil es compromet a impartir la formació que es consideri necessària per tal de continuar introduint la Lectura Fàcil en el país. La Fundació Bertelsmann ha posat la seva plataforma virtual al servei d'aquesta formació.
9. Demanem que les administracions públiques i altres fundacions privades compromeses amb la difusió de la lectura considerin la possibilitat de col·laborar amb l'Associació en les activitats per difondre la Lectura Fàcil.
10. Cal considerar la promoció de la Lectura Fàcil com una activitat transversal que implica diferents agents socials i administracions públiques. Entenem que la col·laboració de tots ells és important per promoure la nostra tasca.
11. És important fomentar l'hàbit de la lectura. Les biblioteques escolars poden ajudar els usuaris i col·laborar amb les entitats per desenvolupar aquest programa.
12. És imprescindible que la redacció de la Ley del libro, lecturas y bibliotecas tingui en compte la necessitat de produir, distribuir i difondre els materials de Lectura Fàcil.

Conclusiones finales

Las Jornadas Internacionales de Lectura Fácil han ido precedidas por dos hechos importantes y significativos. Por un lado, la inauguración de una exposición explicativa sobre qué es y qué pretende la Lectura Fácil; por otro, y muy importante, la fundación de la International Easy-to-Read Network, la Red Internacional de Lectura Fácil, y la constitución de su Comité Ejecutivo. Esta red está abierta a autores, periodistas, ilustradores, bibliotecarios y otros agentes relacionados con la lectura, y tiene como objetivo proporcionar una plataforma internacional para la cooperación mediante el intercambio de experiencias, la formación y la investigación.

Después de dos días de intenso trabajo, las Jornadas Internacionales de Lectura Fácil terminan con las siguientes conclusiones:

1. La idea de la Lectura Fácil nace del concepto de democracia lectora. Es un intento decidido de superación de las desigualdades.
2. Se constata que existe un porcentaje importante de población que no dispone de materiales de lectura adecuados a sus posibilidades. Una parte significativa de este sector, temeroso del desprestigio social, puede preferir no leer a reconocer su necesidad de materiales especiales. Podemos decir que de alguna forma estos ciudadanos quedan expulsados del ámbito de la lectura.
3. Un número elevado de ciudadanos, sin embargo, ni siquiera saben leer. Por ello es esencial promover procesos de alfabetización que faciliten la adquisición de la palabra oral y escrita para compartir sentimientos e ideas que permitan socializar intereses y cooperar en la humanización de la sociedad.
4. Es imprescindible contar con materiales de Lectura Fácil para que la lectura se convierta en una herramienta de inclusión social. En especial, es preciso disponer de materiales de lectura muy elementales y progresivos para uso de las personas inmigradas.
5. Vemos la necesidad de implicar a toda la cadena de producción de material de lectura (autores, traductores, ilustradores, adaptadores, editores, distribuidores, libreros...) en la confección de libros y otros materiales, de manera que puedan ser asequibles a todos los segmentos de población.
6. Los responsables políticos valoran positivamente que se produzcan y difundan materiales de Lectura Fácil. Consideran muy importante la labor que en este sentido viene realizando la Associació Lectura Fàcil, las bibliotecas públicas y el Grupo de Trabajo del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya.
7. Se ha planteado la necesidad de que las administraciones apoyen la compra de libros de Lectura Fácil para las bibliotecas. Asimismo, conviene que contribuyan a la producción de nue-

---

vos materiales mediante diferentes estímulos, con el fin de conseguir que la cadena editorial en su conjunto, desde el autor hasta el lector, cuenten con un apoyo económico efectivo.

8. La Associació Lectura Fàcil se compromete a impartir la formación que se considere oportuna para continuar introduciendo la Lectura Fácil en el país. La Fundación Bertelsmann ha puesto su plataforma virtual al servicio de esta formación.
9. Pedimos a las administraciones públicas y a otras fundaciones privadas comprometidas con la difusión de la lectura que consideren la posibilidad de colaborar con la Associació en sus actividades de difusión de la Lectura Fácil.
10. Es preciso considerar la promoción de la Lectura Fácil como una actividad transversal que implica a diferentes agentes sociales y administraciones públicas. Entendemos que la colaboración con todos ellos es importante para promover nuestra labor.
11. Es importante fomentar el hábito de la lectura. Las bibliotecas escolares pueden ayudar a los usuarios y colaborar con las entidades para desarrollar este programa.
12. Es imprescindible que la redacción de la Ley del libro, lecturas y bibliotecas tenga en cuenta la necesidad de producir, distribuir y difundir los materiales de Lectura Fácil.

Concluding remarks

Two important and significant events preceded the International Easy-To-Read Conference. Firstly, the opening of an exhibition explaining what Easy-To-Read is and what it is striving to achieve; secondly, very importantly, the foundation of the International Easy-To-Read Network, and the constitution of its Executive Committee. This network is open to authors, journalists, illustrators, librarians and other vocations related to reading. Its objective is to provide an international platform for training, research and the cooperation and interchange of experiences.

After two days of intense work we formulated the following conclusions:

1. The idea of Easy-to-Read emerges from the concept of the democracy of readership. It is a determined effort to overcome inequalities.
2. It is a fact that an important proportion of the population does not possess reading materials that meet their needs. A significant part of this sector, wary of social stigma chooses not to read at all rather than admit a need for special materials. We can say that in some way these citizens are excluded from the reading circles.
3. However, there is also an elevated number of citizens who are unable to read. For these people it is necessary to promote means of acquiring literacy which allow them to use the written and spoken word to share feelings and ideas and allow them to socialise their interests and cooperate in the humanisation of society.
4. It is essential to be able to rely on Easy-to-Read materials so as to convert reading into a tool of social inclusion. In particular, it is necessary to have available reading materials which are elementary and progressive for use by immigrants.
5. We are aware of the necessity of involving a complete chain of production of reading material (authors, translators, illustrators, adaptors, editors, distributors, booksellers...) in the preparation of books and other materials, in a manner which allows them to be made available to every segment of the population.
6. The political authorities view the production and distribution of Easy-to-Read materials as a positive step. They consider the work being done in this regard by the Lectura Fàcil association, the public libraries, and the working group at the Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya, as very important.
7. The necessity has been asserted for the administrative authorities to assist in the purchase of Easy-to-Read books for the libraries. Furthermore, they should contribute to the production of new materials and provide with support initiatives of different kinds, with the aim that the entire publishing chain, from the author to the reader, will rely on effective economic support.

8. The Lectura Fácil association is committed to provide the training which is considered adequate and necessary for the continued introduction of Easy-to-Read in the country. The Bertelsmann Foundation has put its virtual platform at the disposal of this training.
9. We ask the public administrations and other private foundations committed to the growth of reading to consider the possibility of collaborating with the Lectura Fácil association in its efforts to help spread Easy-to-Read.
10. It is correct to consider the promotion of Easy-to-Read as a transverse activity involving various social agents and public administrations. We recognise that the collaboration of all of these is important to help our task.
11. It is important to encourage the habit of reading. School libraries can help users and collaborate with the different organisations to develop this programme.
12. It is essential that the formulation of legislature relating to books, reading and libraries (*Ley del libro, lecturas y bibliotecas*) takes into account the necessity to produce, distribute and provide Easy-to-Read materials.

Annexos

Participants a les Jornades Internacionals de Lectura Fàcil

Juan José Arranz Martín

Llicenciat en Filosofia i Ciències de l'Educació i doctor en Pedagogia Social i Polítiques Socials (Facultat de Pedagogia, Universitat de Barcelona, 1999). Des de 2001 és director de Programes del Consorci de Biblioteques de Barcelona, on planifica, gestiona i dirigeix els programes de difusió cultural i de la lectura i educatius de la xarxa de biblioteques públiques de la ciutat de Barcelona. Anteriorment havia estat tècnic de Gestió i/o Planificació de Serveis Personals del Districte de Sant Martí, director del Centre Cívic El Carmel del Districte d'Horta-Guinardó i director del Centre Cívic Can Felipa del Districte de Sant Martí.

Lola Burgos Oliván

Diplomada en Biblioteconomia i Documentació per la Universitat de Barcelona. Ha treballat tant a biblioteques públiques com privades i ha col·laborat amb diferents entitats i projectes que treballen amb joves i col·lectius amb risc d'exclusió social. Des de l'any 1999 treballa a la biblioteca del Centre Penitenciari de Joves de Barcelona.

Miquel Casanovas Prat

Mestre dedicat a l'educació de persones adultes en l'AFA Miquel Martí i Pol de Manlleu. Forma part dels «Colectivos de Acción Solidaria», federació d'entitats dedicades al desenvolupament comunitari en pobles i barris. Com a secretari de l'Associació de Veïns del Barri de l'Erm de Manlleu, coordina la tasca de sis entitats en el programa «Fem Barri», el qual promou la convivència i la cooperació entre persones de diferents cultures. És membre del consell de l'Institut de Desenvolupament del Barri de l'Erm i del Consell Municipal de Cultura de Manlleu. Ha col·laborat en la formació d'educadors de persones adultes en les universitats del País Basc i Vic. Ha participat en la redacció de plans locals d'educació de persones adultes a Osona i la regió metropolitana de Barcelona. Ha col·laborat en publicacions que tracten de l'educació de les persones adultes. Actualment és vicepresident de l'Associació Lectura Fàcil de Catalunya.

Agustí Colomines i Companys

Professor titular d'història contemporània a la Universitat de Barcelona. Especialista en histo-

riografia i història del nacionalisme, ha estat *Visiting Fellow* a la University of East Anglia (Regne Unit). És membre del Centre d'Estudis Històrics Internacionals-Pavelló de la República de la UB i de l'Association for the Study of Ethnicity and Nationalism (ASEN) de la London School of Economics. Ha publicat, entre altres, nombrosos llibres i articles sobre història i és també autor de poemaris. Escriu un article quinzenal al diari *Avui* i és col·laborador de Catalunya Ràdio, ComRàdio i la revista *El Temps*. Coedita les revistes *El Contemporani* i *Afers. Fulls de recerca i pensament*, i és membre del consell directiu d'Angle Editorial. Des de febrer de 2004 és director del Centre Unesco de Catalunya, i des de setembre de 2004 president de l'Institut Linguapax.

Àlex Cosials

Diplomat en Biblioteconomia i Documentació (UB). Treballa en l'àmbit de la biblioteca pública com a coordinador del Grup de Biblioteques Catalanes Associades a la UNESCO, i en l'àmbit de la biblioteca escolar, com a secretari del Servei de Biblioteques Escolars L'Amic de Paper. És professor associat a la Facultat de Biblioteconomia i Documentació de la Universitat de Barcelona, i membre de la junta de govern del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya com a vocal de Serveis als Membres del Col·legi i Grups de Treball.

Jannat El Harrak

Llicenciada en Biologia i diplomada en Informàtica de Gestió. Ha obtingut el certificat de Mediació Intercultural Socio-sanitària i altres certificats en diversos seminaris relacionats amb la interculturalitat, la salut, l'educació, el gènere i la convivència. És mediadora intercultural a Creu Roja dins del programa «Avió de Vida» dirigit a nens iraquians, i coordinadora del taller de mediació intercultural de l'Hospital Vall d'Hebron. És presidenta general d'Enllaç, Mediació i Comunicació Intercultural i ha participat com a ponent en col·loquis i conferències sobre immigració.

Maria Josep Filgueiras Martí

Llicenciada en Psicologia per la Universitat de Barcelona. Especialització en patologia del llenguatge i en llenguatge de signes per l'Escola de Patologia de Llenguatge del Servei de Neurologia de l'Hospital de la Santa Creu i Sant Pau. Formació com assistent i/o docent a congressos, seminaris, jornades i cursos relacionats amb el tractament de la diversitat i la inclusió escolar. De 1981 a 1983 és membre del Grup d'Assessorament Psicopedagògic amparat pel departament de Psicologia Evolutiva-Educativa de la Universitat de Barcelona, dependències de Tarragona. De 1986 a 2001 dóna suport a la integració i és logopeda itinerant a l'escola ordinària a la Fundació EIR-El Niu; des de 2001 fins a l'actualitat és psicòloga i membre del servei d'assessorament a l'escola ordinària en la mateixa Fundació.

Anne Marit Godal

Anne Marit Godal is the Office Manager of Leser søker bok (Norway). She has a Masters degree in Political Science from the University of Oslo. She has also worked as a translator and has been involved in Leser søker bok (Reader seeks book) since it began in 2003. Her main tasks have been script evaluation, counselling, and lobbying.

Michaela Hertel

Licenciada en Ciencias Germánicas Modernas y Contemporáneas por la Universidad de la Sorbona (Paris). Estudió alemán, francés, literatura y ciencias de la educación en la Heinrich-Heine-University de Dusseldorf y completó su formación académica en la Sorbona y en la Universidad de Barcelona (Ciencias Hispánicas). Fue directora de proyecto en Bertelsmann Distribution. Durante seis años lideró su propia empresa de organización de procesos, documentación técnica, y redacción y supervisión de textos. En 2001 entró en la Bertelsmann Stiftung como directora del proyecto «bibweb-foro de formación para bibliotecarios» (European E-Learning Award 2004, Top Ten Public Private Partnership Award 2004 y e-Learner of the Year Award 2005). En 2003 fue designada coordinadora para España de la Bertelsmann Stiftung, y en noviembre de 2004 directora de la Fundación Bertelsmann con sede en Barcelona. Es fundadora de la organización cultural franco-germana France-Culture de Gütersloh, Alemania.

Leealaura Leskelä

Master of Arts (Finnish Language Department, University of Helsinki), since 2001 she has been employed as a planning officer and plain language educator at The Finnish Plain Language Centre in Helsinki. As a researcher she has published articles on conversation analysis and plain language principles in spoken language. Previously, she worked as a teacher of Finnish language for foreigners and as a journalist in the Easy-to-Read newspaper *Selkouutiset*.

Carme Mayol Fernández

Llicenciada en Llengua i Literatura Espanyola i diplomada en Biblioteconomia i Documentació. Ha estat professora de la Facultat de Biblioteconomia i Documentació (UB), de cursos de post-grau (UPC) i maestrías, a Nicaragua i El Salvador. Ha estat directora de l'Escola de Biblioteconomia i Documentació, membre del Gr. XIV del Consejo de Universidades en representació de la UB, membre del Consell de Biblioteques de Catalunya, membre del Comitè Executiu de la IFLA «Libraries serving disadvantaged people», presidenta del Col·legi Oficial de Biblioteconomia i Documentació i presidenta de FESABID (Federación Española de Archiveros Bibliotecarios y Documentalistas). Ha publicat en nombroses revistes professionals espanyoles i estrangeres i és coautora de *Normes per a biblioteques públiques a Catalunya*, vol. I i vol. II, i del *Mapa bibliotecari de Catalunya*. Des que es va fundar el 2002 és codirectora de l'Associació Lectura Fàcil.

José Antonio Merlo Vega

Profesor de las Universidades de León y Salamanca, en las áreas de Biblioteconomía y Documentación. Se encuentra en excedencia en ambas universidades. Desde 2004 es subdirector del Centro de Desarrollo Sociocultural de la Fundación Germán Sánchez Ruipérez, con responsabilidades de gestión cultural, bibliotecaria, estudios y fomento de la lectura pública. Autor de un gran número de trabajos de investigación y divulgación, principalmente relacionados con bibliotecas. Ha participado como ponente en numerosos congresos nacionales e internacionales. Ha sido presidente o miembro del Comité Científico de congresos nacionales sobre bibliotecas, documentación y sociedad de la información. Ha redactado informes especializados para

entidades públicas y privadas. Ha impartido cursos para colectivos profesionales, redes de bibliotecas, universidades y organismos de la Administración, tanto dentro como fuera de España. Es responsable de diferentes recursos electrónicos profesionales.

M. Luisa Mora Villarejo

Actualmente dirige la Biblioteca Pública del Estado en Guadalajara. Es funcionaria del Cuerpo Facultativo de Archiveros, Bibliotecarios y Arqueólogos de la AGE desde 2003, procede de la Subdirección General de Coordinación Bibliotecaria del Ministerio de Cultura. Antes había dirigido la Biblioteca del Instituto de Ciencias de la Salud de Talavera de la Reina (Toledo). Licenciada en Filología Hispánica, desde 1990 ha ejercido la crítica de libros y la actividad docente sobre literatura infantil y juvenil (LIJ) en diversos lugares de España e Hispanoamérica. Posee amplia experiencia profesional como editora y ha sido jurado de premios literarios como el «Barco de Vapor», «Alandar» y «Ala Delta». Ha publicado numerosos artículos y trabajos de investigación sobre lectura y su promoción. Participa asiduamente en congresos, jornadas, seminarios y ferias internacionales relacionadas con la LIJ y con las bibliotecas públicas y escolares.

Mats Myrberg

Masters degree in Education (1970) and PhD (1978) from Uppsala University. Research Secretary for the parliamentary commission on upper secondary education (1978-81). Appointed associate professor, Uppsala University (1982). Research Secretary at the National Board of Education (1982-85, 1986-89). Research Secretary for the parliamentary commission on vocational education and training (1985-86). Research director at the Stockholm Institute of Education (1989-92). Director of Education at the National Agency for Education (1992-95). Associate professor of special education, Linköping University (1995-2000). Professor of Special Education, Stockholm Institute of Education (2001). Expert adviser for the National Committee for immigrant research, Swedish Working Life Research Council, National Committee for Social Research, The National Board for Universities and Colleges, The National Agency for Education, The Nordic Council. National coordinator in several OECD and EU projects 1985. Board member of the Centre for Disability Research, Stockholm University, Swedish Dyslexia Association.

Fina Niubó Prats

Llicenciada en Filosofia i Lletres (UB, 1969). Mestre de català (UB, 1979). Màster europeu de formador de formadors, metodologies i gestió (UPC, 1992). Dedicació a l'ensenyament durant quaranta anys en què ha exercit com a mestra d'educació general bàsica, ensenyant de català en el Programa de normalització lingüística, professora de català en els programes de reciclatge del professorat d'EGB, assessora pedagògica en l'àrea de la didàctica de la llengua dintre dels Plans de formació de zona adreçats al professorat de primària, i també mestra d'educació d'adults. És coautora de llibres de text de llengua catalana adreçats al cicle mitjà de primària. Ha escrit articles sobre la didàctica de la llengua en revistes d'educació. La seva dilatada experiència en l'ensenyament de la llengua l'ha portat a potenciar i dirigir la col·lecció «Llegim» de Lectura Fàcil.

Cathrine Nysæther

Cathrine Nysæther is currently Information Advisor of Leser søker bok (Norway). She has a Bachelor degree in Literature from the University of Oslo. Her professional background includes journalism, publishing, information and marketing experience with several publishing houses. She has been working for Leser søker bok (Reader seeks book) since January 2005.

Arcadi Oliveres Boadella

Doctor en Ciències Econòmiques i professor titular del Departament d'Economia Aplicada de la Universitat Autònoma de Barcelona. A més de la seva activitat docent, ocupa diversos càrrecs: president de Justícia i Pau a Barcelona, president de l'Associació Lectura Fàcil, president de la Federació Catalana d'ONG per la Pau, director de l'Institut Víctor Seix de Polemologia, president del Patronat de la Universitat Internacional de la Pau de Sant Cugat del Vallès, president de FETS (Finançament Ètic i Solidari), membre del Comitè Internacional de la Fundació per la Pau, vocal del patronat del Casal d'Europa de Sabadell, membre de la Societat Catalana d'Economia. És autor de llibres i publicacions sobre temes com ara les relacions Nord-Sud, la governabilitat econòmica mundial, ètica i economia, despesa militar, armament i desarmament.

Emanuela Piemontese

És professora de lingüística educacional i sociolingüística a la Universitat La Sapienza de Roma. Ha col·laborat en la creació i realització de *Dueparole. Mensile di facile lettura*, propietat de la mateixa universitat i publicat en format paper de 1989 a 1997. Des de 1998 és presidenta de Parlar Chiaro. Associazione per la semplificazione della comunicazione di interesse pubblico i directora de la nova revista electrònica *Dueparole* (www.dueparole.it). Treballa temes com la legibilitat i comprensió dels textos escrits i la simplificació del llenguatge administratiu. De 1993 a 1998 ha format part del grup de treball que va elaborar el *Codi d'estil* (1993) i el *Manual d'estil* (1997) per al Departament de la Funció Pública de la Presidència del Consell de Ministres. Entre les seves publicacions destaquen l'índex de legibilitat *Gulpease* (1988) i *Capire e farsi capire. Teorie e tecniche della scrittura controllata* (1996).

Gabriel Planella

Actualment és subdirector general de biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya. Ha treballat com a gestor cultural per a diverses institucions públiques i privades. Ha estat promotor i responsable d'activitats que han tingut incidència en la promoció de la lectura, com el cicle «Barcelona Poesia», «Set dies de poesia a la ciutat» i «Festival Internacional de Poesia de Barcelona», organitzat per l'Ajuntament de Barcelona, que ha dirigit durant quatre anys. El periodisme ha estat una altra de les seves activitats professionals. De 2001 a 2003 ha treballat com a corresponsal a Austràlia i Nova Zelanda per al diari *El País*. I ha estat col·laborador dels suplementes de llibres de diaris com *Avui* i *ABC*, a més de codirector de la revista literària *Lletra de Canvi*, de 1993 a 1996.

Jordi Porta i Ribalta

Actual president d'Òmnium Cultural. Membre del Patronat del Centre UNESCO de Catalunya i també Síndic de Greuges de la Universitat Autònoma de Barcelona. Llicenciat en filosofia per

la Universitat de Barcelona, va ampliar estudis a la Universitat de Nanterre (França) de 1967 a 1970. Antic dirigent de l'escoltisme català. De 1971 a 2001 va ser director de la Fundació Jaume Bofill. També va ser president de l'Opinió Catalana, coordinador d'activitats de l'associació Cristianisme Segle XXI i membre del Consell Assessor del Patronat Català Pro Europa. Actualment és membre del Consell Editorial del diari *Avui* i membre del Patronat de la Fundació Enciclopèdia Catalana. L'any 1997 va publicar el llibre *Anys de referència* amb el qual va guanyar el premi d'assaig de la Fundació Ramon Trias Fargas i el 2005 ha publicat el llibre *El català, ara o mai*.

Eugènia Serra Aranda

Diplomada en Biblioteconomia i Documentació per la Universitat de Barcelona (1985) i llicenciada en Documentació per la Universitat Oberta de Catalunya (2001). Inicia la seva activitat professional a la Biblioteca Pública de Sant Pau del Servei de Biblioteques de la Diputació de Barcelona (1979-1983). El 1983 s'incorpora a la Biblioteca de Catalunya, on treballa a diferents àrees: procés tècnic, referència i noves tecnologies. A l'octubre de 2002 assumeix el càrrec de responsable de Coordinació General a la mateixa biblioteca, que continua exercint en l'actualitat. Ha assessorat puntualment empreses i exercit com a professora associada de la diplomatura de Biblioteconomia i Documentació a la Universitat de Barcelona (1993-1994 i 1996-1997). Entre 1989 i 1992 va ser tresorera de la Junta del Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya. Des de l'octubre de 2003 n'és la presidenta.

Brør Ingemar Tronbacke

He has studied at the universities of Uppsala (Master in Political Science, 1970-1975) and Stockholm (Law Studies, 1976-1978; Literature Studies). He has also worked as a researcher for the Stockholm Tax Authority (1975-1976), the Ministry of Commerce (1976-1979), the National Board of Consumer Policies (1979-1981), the National Board of Trade (1981-1982), the Ministry of Justice (1982-1984), the Ministry of Education and Culture (1984-1987) and the Centre for Easy-to-Read since 1987, of which he is currently the director. He has been Standing Committee Secretary of the International Federation of Library Associations (1995-2003), for which he has written the *Guidelines for Easy-to-Read Materials*. He has been the main promoter in establishing the International Easy-to-Read Network. As a reference person for Easy-to-Read matters, he is often asked to participate in international conferences.

Juan Valenzuela de la Torre

Professor de cursos de Llengua de Signes Catalana (LSC) des de 1988, en diferents associacions de Persones Sordes i al CFGS d'Interpretació a la Llengua de Signes a l'IES Consell de Cent. Presentador del programa «En otras palabras», de TVE (1997). Coordinador del Departament de Formació de la Federació de Persones Sordes de Catalunya (2004-2005). Presentador de la pàgina web «website.tv», dirigida a usuaris/àries de LSC i persones interessades a aprendre la LSC. Co-coordinador, tutor i professor de l'assignatura «Didàctica de la LSC» del curs de postgrau i d'extensió universitària d'Especialista en LSC (Universitat de Barcelona, 2005-2006). Director del curs d'especialització «Apropament a la comunitat sorda i sordcega» (Fundació Universitat de Girona, 2005).

Johan Werkmäster

Born in Falun, Sweden (1955), Johan Werkmäster has a Doctor of Philosophy (PhD) in Comparative Literature from Göteborg University (1990). He is a freelance writer of fiction and journalism, specialized in literary criticism and travel writing. His first book, a collection of short stories, was published in 1983. Since then he has published more than forty books in a variety of genres: fiction, essays, history of literature, travel books and a great number of Easy-to-Read books, including four original stories and more than twenty adaptations of other authors' works.

Entitats organitzadores

Associació Lectura Fàcil

L'Associació Lectura Fàcil sorgeix de la comissió creada l'any 2001 amb el suport de la Fundació Jaume Bofill, el Col·legi de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya i la Biblioteca de Catalunya, per impulsar la creació de materials de Lectura Fàcil al nostre país, i dur a terme diferents activitats de formació i divulgació, destinades a promoure el coneixement d'aquest concepte. La iniciativa respon a la voluntat d'un grup de professionals del món de l'ensenyament i del llibre, preocupats per la manca de materials de lectura per a determinats col·lectius que, per causes diverses, de caràcter permanent o transitori, tenen dificultats lectores o de comprensió. L'Associació es va constituir el novembre de 2002 i va quedar inscrita en el Registre d'Associacions de la Generalitat el 22 de gener de 2003 (núm. 27179). Té com a objectius: constituir un centre de referència dels llibres publicats en format Lectura Fàcil –és a dir, que s'adaptin a les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Libraries Associations and Institutions), impulsar-ne l'edició i distribució, atorgant-los el logotip LF, i organitzar cursos de formació. Col·labora amb la fundació sueca Centrum för Lättläst i amb altres entitats del país i estrangeres que comparteixen els seus objectius. Té la seu al COBDC. L'Associació és una entitat sense finalitat de lucre que es finança amb les quotes dels seus associats, la participació en projectes i amb ajudes i subvencions.

Més informació: www.lecturafacil.net

Contacte: lecturafacil@cobdc.org

Centrum för Lättläst (Centre for Easy-to-Read)

Aquesta fundació sueca produeix i publica materials de Lectura Fàcil. És també un centre de capacitació, que proveeix amb els materials adequats i assessora. Ofereix diversos serveis: una editorial (LL-förlaget), un setmanari (*8 Sidor*), un servei d'adaptació d'informació ciutadana (LL-tjänsten) i un servei de promoció dels materials que produeix. La Fundació s'estableix gràcies a una disposició parlamentària unànime; el govern suec decideix sobre la seva orientació general i en designa la cúpula directiva, que està formada per polítics i professionals de la cultura, del periodisme i del màrqueting, i per organitzacions de discapaci-

tats. Es finança amb els ingressos provinents de les vendes de materials i amb subvencions estatals.

Més informació: www.lattlast.se

Contacte: info@lattlast.se

Col·legi Oficial de Bibliotecaris-Documentalistes de Catalunya

El COBDC agrupa els diplomats en Biblioteconomia i Documentació, els llicenciats en documentació i els professionals titulats en altres disciplines que treballen en el sector de les biblioteques i la documentació. El Col·legi, gràcies a la col·laboració ferma dels seus membres, de les juntes que han actuat en el passat i dels professionals que hi treballen, és una institució cada vegada més enfortida socialment, amb participació en fòrums polítics, socials i professionals, i amb un potencial real de creixement en l'oferta de serveis i productes als membres. En el Col·legi, el Grup de Treball Lectura Fàcil treballa amb l'objectiu específic d'impulsar i reforçar la presència de la Lectura Fàcil a les biblioteques.

Més informació: www.cobdc.org

Contacte: cobdc@cobdc.org

Entitats col·laboradores

Associació Catalana de Dislèxia i Altres Dificultats Específiques

Va ser constituïda el 1992 per un grup de pares i mares i professionals preocupats per la situació que les persones amb problemes d'aprenentatge en general o amb dislèxia viuen al nostre país. És membre de ple dret de l'European Dyslexia Association (EDA). L'Associació vol reunir els sectors interessats en el desenvolupament físic i psíquic dels nens i nenes dislèxics, així com les àrees formatives i laborals dels adults i adolescents dislèxics o amb dificultats específiques d'aprenentatge. I també el món professional implicat: mestres, professorat, neuròlegs, logopedes, psicòlegs, pediatres, etc. Pretén donar resposta a les necessitats educatives i socials de les persones amb dislèxia o amb altres dificultats específiques d'aprenentatge.

Més informació: www.acd-dislexia.voluntariat.org

Contacte: ACD@infomail.lacaixa.es tel. 932 030 346

Asociación Sociocultural Ibn Batuta

Asociación apolítica y sin ánimo de lucro, fundada oficialmente el 2 de enero de 1994 por un grupo de jóvenes marroquíes, con evidente experiencia en inmigración y dispuestos a actuar con dinamismo, independencia y democracia. Sus objetivos básicos son prestar ayuda humana, social y cultural a los inmigrantes residentes en España, y en especial al colectivo magrebí y a las segundas generaciones, así como fomentar el intercambio cultural: dar a conocer los aspectos más relevantes de nuestra cultura y facilitar la comprensión de la cultura del país de acogida para crear un clima de convivencia y respeto. Actualmente la Asociación está formada por ciudadanos y ciudadanas magrebíes y españoles, de formación multidisciplinar: trabajadores de diversos sectores, licenciados en filología árabe, farmacia, derecho, pedagogía, sociología, periodismo, antropología, etc., y por personas que voluntariamente y de manera desinteresada contribuyen a hacer realidad los proyectos de la Asociación.

Más información: www.ascib.net

Contacto: info@ascib.net tel. 933 293 054

Centre Penitenciari de Joves de Barcelona

El Centre Penitenciari de Joves de Barcelona depèn administrativament del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya. Acull interns preventius i penats, de 18 a 21 anys i excepcionalment fins a 25 anys, que provenen de diferents països del món (actualment hi ha de més de 33 nacionalitats), d'un medi sociocultural desfavorit amb risc d'exclusió social, que es caracteritzen per tenir un nivell cultural baix i, majoritàriament, presenten fracàs escolar, manca d'hàbits laborals, escassos recursos personals i problemes amb les drogues. Aquest centre està concebut des d'una vessant eminentment educativa, d'acord amb la legislació penitenciària. Per tant, l'objectiu general del CP Joves és la rehabilitació i la integració dels interns en la societat, mitjançant una oferta educativa i formativa que comprèn des de programes específics de tractament, activitats d'animació sociocultural i esportives, formació no reglada fins a una escola d'adults i la biblioteca.

Contacte: tel. 932 742 568 i 932 742 586

Centre Unesco de Catalunya

Els objectius d'Unescocat són difondre els ideals, documents i activitats de la UNESCO i alhora traslladar a la UNESCO les aportacions de la comunitat cultural catalana en els àmbits de l'educació, del patrimoni, de l'accés al coneixement i de la sostenibilitat ambiental. Unescocat també s'esforça per fomentar la cultura de la pau, l'educació en valors i en drets humans, la diversitat cultural i lingüística, i el diàleg interreligiós. A Catalunya, Unescocat ofereix suport i coordinació a les entitats de la societat civil compromeses amb la UNESCO: xarxa d'escoles associades, grup de biblioteques, càtedres UNESCO, associacions i clubs UNESCO, i la xarxa de joves per la construcció de la pau.

Més informació: www.unescocat.org

Contacte: centre@unescocat.org tel. 934 589 595

Comissió Obrera Nacional de Catalunya (CONC)

La Comissió Obrera Nacional de Catalunya ha fet una aposta decidida i valenta per la Lectura Fàcil en resposta a les necessitats expressades i palesades en el seu Centre de Formació d'Adults (CFA) Manuel Sacristán. En aquest projecte hi està implicada la Secretaria de Formació i Cultura a través del Servei Lingüístic. Així neix la col·lecció «Llegim», adreçada a col·lectius adults (immigrants o no) que manifesten clares deficiències de comprensió lectora en català per causa de múltiples circumstàncies. Malgrat que el sindicat Comissions Obreres no és una editorial, l'aposta continua ferma i, actualment, aquesta col·lecció ja compta amb dos títols editats: *No estem mai sols: conèixer Miquel Martí Pol* i *La mirada ferida*.

Més informació: www.conc.es/escolaadults i www.xtwc.net/cfa-manuel-sacristan/

Contacte: cfa-manuel-sacristan@xtec.net tel. 934 812 767

Federació de Persones Sordes de Catalunya (FESOCA)

Organització no governamental sense afany de lucre fundada el 1979 per Àngel Calafell i Pijoan, el qual continua treballant-hi, i que ha aconseguit en els darrers anys un important creixement

d'infraestructura, personal i serveis. Compta amb 28 associacions de persones sordes i entitats afiliades. Els seus objectius es basen en la representació i defensa dels drets de les associacions membres i de les persones sordes en general per aconseguir la seva plena participació en la societat. L'entitat treballa a l'àmbit de la política social i manté relacions i contactes amb diferents institucions. Forma part com a membre ordinari de la Confederación Nacional de Personas Sordas de España (CNSE), del Comitè Català de Representants de Minusvàlids (COCARMI), de la Unió Europea de Sords (EUD) i de la Federació Mundial de Sords (WDF).

Més informació: www.fesoca.org

Fundació Projecte Aura - Inclusió social i laboral de persones amb discapacitat intel·lectual

Creada el 1989 a Barcelona per iniciativa d'uns professionals de la integració escolar. Ha estat el primer programa de «Treball amb Suport» a Espanya, pioner en la implantació i desenvolupament d'aquesta metodologia. L'objectiu és incorporar persones amb discapacitat, majoritàriament amb la Síndrome de Down, al mercat laboral ordinari. Des de 1989 s'hi han incorporat més de 70 joves, dels quals més del 80% mantenen els seus llocs de treball i tenen contracte indefinit. Des del començament va estar promogut i subvencionat per la Direcció General d'Ocupació de la Generalitat de Catalunya, mitjançant programes de formació ocupacional per a persones amb especials dificultats. L'any 1998 va rebre el premi al «Compromís 1er de maig Rafael Campalans» i el 1999 el premi IMSERSO a la integració laboral de persones amb discapacitat.

Més informació: www.projecteaura.org

Contacte: aurabarcelona@infonegocio.com tel. 934 177 667

Fundació EIR-El Niu (escola especialitzada-inclusió-recursos)

Escola: des de 1976, atén alumnes d'entre 3 i 20 anys amb necessitats educatives especials, escolaritzats al centre i/o a l'escola ordinària.

Inclusió: des de 1982 la Fundació col·labora amb l'escola ordinària per tal de garantir que tots els alumnes tinguin un aprenentatge ajustat a les seves necessitats. Alumnes atesos a l'escola ordinària: els professionals del centre s'hi desplacen per atendre'ls directament, assessorar els mestres i orientar la família. Alumnes en escolaritat compartida: comparteixen l'horari entre l'escola especialitzada i l'ordinària, els professionals de les dues escoles es coordinen per atendre les seves necessitats.

Recursos: suport a la família i a l'escola. Serveis de logopèdia, recursos informàtics, assessorament psicopedagògic, adaptació de materials i activitats de l'aula, treball amb famílies, cursos de formació per a pares i professionals, activitats de lleure.

Contacte: a8035027@xtec.net tel. 932 195 699

Fundación Bertelsmann

Creada por Reinhard Mohn, la Bertelsmann Stiftung tiene como compromiso el bienestar de la sociedad. Fundamenta su trabajo en el convencimiento de que la competitividad y el compro-

miso ciudadano son la base esencial del progreso social. Su objetivo es impulsar el cambio social y contribuir a la construcción de una sociedad sostenible a largo plazo. La sede de la Fundación en Barcelona se constituyó en 1995 para promocionar de forma sistemática la creación de bibliotecas en España. Hoy, la Fundación Bertelsmann cuenta con 12 empleados y ofrece cursos *on-line* para la ampliación de estudios de bibliotecarios, y promociona el trabajo de una biblioteca de Zaragoza especialmente destinada a las necesidades de los clientes jóvenes. En 2005, la Fundación Bertelsmann ha cambiado su rumbo estratégico para centrarse en proyectos encaminados a potenciar la responsabilidad civil de las personas y las empresas.

Más información: www.fundacionbertelsmann.org

Contacto: tel. 932 687 169

Fundación Germán Sánchez Ruipérez

La Fundación Germán Sánchez Ruipérez es una institución sin fines de lucro, constituida en 1981 y reconocida por el Ministerio de Cultura. Su objetivo general es la creación, fomento y desarrollo de actividades culturales, muy en especial del libro y la lectura. La Fundación realiza sus programas a través de cuatro centros. La sede de Madrid se orienta hacia los campos del libro, la lectura y la edición. El centro de Salamanca está especializado en el fomento de la lectura y en literatura infantil y juvenil, posee además un complejo bibliotecario único y un centro de documentación. En Peñaranda de Bracamonte (Salamanca) se encuentran el Centro de Desarrollo Sociocultural, que gestiona servicios bibliotecarios y culturales públicos, además de realizar estudios sobre lectura pública; y el Centro Internacional de Tecnologías Avanzadas, que trabaja en el desarrollo de tecnologías para la sociedad.

Más información: www.fundaciongsr.es

Òmnium Cultural - llengua, cultura, país

Òmnium Cultural, entitat fundada l'any 1961, treballa per la promoció i la normalització de la llengua catalana, la cultura i la identitat nacional de Catalunya. En l'actualitat, i després d'anys de treball constant, Òmnium té la voluntat d'esdevenir el punt de trobada de la societat civil. Una casa comuna generadora d'idees i projectes que permetin afrontar els nous reptes que planteja una societat canviant i en constant evolució: la Catalunya del segle XXI. És per això que Òmnium ha obert una nova etapa amb la qual vol prendre la iniciativa de portar més enllà la llengua, la cultura i el país.

Més informació: www.omniumcultural.org

Contacte: tel. 933 198 050

Trivium

Agrupació de professionals que formen una xarxa de serveis interconnectats per tal de cobrir les necessitats en el camp del llenguatge, l'aprenentatge i la personalitat. Dins els diferents àmbits d'actuació compta amb un departament especialitzat en llenguatge escrit destinat a nens i adolescents. L'objectiu del servei és oferir mitjans de prevenció, detecció, diagnòstic, orientació i

tractament en dificultats de lectura i escriptura. Els especialistes que hi intervenen són logopedes i psicolingüistes que han aprofundit en el procés lector des dels models cognitius d'accés al lèxic. En el departament s'utilitzen programes específics basats en la consciència fonològica i en el reconeixement visual de paraules per millorar la descodificació, velocitat i fluïdesa. El procés reeducatiu es pot fer en català, castellà, anglès i alemany segons quina sigui la llengua materna i d'aprenentatge.

Contacte: trivium.ra@centrtrivium.com

